

KOROŠKI

svižinar

GLASILO MEŽIŠKE DOLINE

Leto XXIV

Ravne na Koroškem, 23. avgusta 1974

Št. 3

Zavzetost komunistov
za napredek,
bilance naših šol,
spomin zaslužnim,
umetnost in kultura,
podobe naših krajev in
ljudi —
so bera te številke

Naš les

Nenehna angažiranost ZK

Komite občinske konference ZKS Ravne je na eni svojih zadnjih pomladanskih sej sprejel program dela za drugo polletje letošnjega leta. Program se deli na tekoče vsakodnevne naloge in na aktualne, vsebinsko zaokrožene teme. Oboje pomenijo nenehno angažiranost in navzočnost komunistov v gospodarskem in družbenopolitičnem življenju občine, ki je porok, da nobene morebitne nepravilnosti in deformacije pri nas ne morejo pognati korenin. Oba programa objavljamo v celoti.

TEKOČE VSAKODNEVNE NALOGE KOMITEJA

- organizira in usmerja uresničevanje politike ZK v občini,
- uresničuje sklepe občinske konference,
- ocenjuje aktualne družbenopolitične in idejnopolitične probleme v občini,
- usmerja delo organizacij ZK v občini,
- usmerja in organizira delo aktivov komunistov v občini,
- **organizira idejnopolitično usposabljanje** — zlasti za nove komuniste, vodstva ZK, vse komuniste in vodilne kadre v občini,
- usmerja obnavljanje ZK,
- skrbi za obveščanje članstva ZK (še posebej vodstev),
- enkrat mesečno skliče sestanek s sekretarji OZK,
- sodeluje z MS in org. CK ZKS,
- usmerja delo komunistov v družbenopolitičnih organizacijah, samoupravnih interesnih skupnostih, aktivu neposrednih proizvajalcev, vodilnih kadrov itd.,
- sprejemal bo politične ocene kandidatov za nosilce vodilnih družbenih funkcij v občini in regiji,
- sprejemal bo idejnopolitične ocene negativnih pojavov v občini,
- ustvaril bo pogoje za ustanovitev organizacij ZK v TLL, Tovarni hlačnih nogavic, Vzgojno varstvenem zavodu in za ustanovitev aktivov v SDK, Koloniali, Hotelu Peca,
- komite bo razvijal samostojnost in osebno odgovornost nosilcev družbenih funkcij za uresničevanje politike ZKS,
- komite podpira in ščiti komuniste, ki so pri uresničevanju politike ZK podvrženi napadom na njihovo politično delo, poskusom razvrednotenja njihovega političnega in poklicnega dela, šikaniranju, grožnjam itd.,
- usmerjal bo delo političnega aktiva občine,
- na vsaki seji bo komite sproti ocenjeval uresničevanje sprejetega programa dela.

AKTUALNE VSEBINSKE NALOGE KOMITEJA

- julij:** idejnopolitično in družbenoekonomsko usposabljanje delovnih ljudi v občini,
- vloga delavske univerze,
- avgust:** ocena dela organizacij, aktivov in oddelkov ZK v prvem polletju in njihova nadaljnja usmeritev,
- september:** uveljavljanje ustavnih sprememb v TOZD in krajevnih skupnostih,

- oktober:** uveljavljanje ustavnih sprememb v samoupravnih interesnih skupnostih,
- integracijski procesi,
- november:** idejnopolitična vprašanja vzgoje in izobraževanja v občini,
- idejnopolitična vprašanja kulture in telesne kulture,
- december:** uveljavljanje delegatskega in skupščinskega sistema v občini, regiji in republiki,
- idejnopolitična ocena uresničevanja srednjeročnega razvojnega programa občine,

ocena predloga ekonomske politike za leto 1975,

- januar 1975:** ocena dela organizacij, aktivov in oddelkov ZK,
- ocena uresničevanja programa,
- ocena obnavljanja in idejnopolitičnega usposabljanja,
- sprejem novega konkretnega programa.

PROGRAM DELA OBČINSKE KONFERENCE

- junij:** program dela občinske konference ZKS,
- ali september: statutarni sklep,
- oktober: uveljavljanje ustavnih sprememb v TOZD in krajevnih skupnostih ter samoupravnih interesnih skupnostih.

Stanovanjska izgradnja v občini Ravne

(nekateri podatki, informacije in stališča)

Uvod

Priče smo zelo velike aktivnosti na področju stanovanjske izgradnje tako v državi kot v republiki. Tudi naša občina ni ostala na tem področju neprizadeta. Aktivno smo se vključili v celoten proces graditve stanovanj, ki je prilagojen načelom nove ustave in usklajen s celotno zakonodajo ter samoupravnim sporazumevanjem. Delovni ljudje za te namene odvajajo precejšnja sredstva, ki pa še vedno ne zadovoljujejo v celoti potreb. Občinski odlok predpisuje 7% stopnjo prispevka od bruto osebnih dohodkov. Nekateri OZD in TOZD dajejo celo 10% od bruto osebnega dohodka. Iz ustvarjenega dohodka še dodatno namenjajo sredstva za stanovanjsko izgradnjo, komunalno opremo stavbnih zemljišč, kreditirajo individualno gradnjo in investirajo v objekte družbenega standarda.

Šele v zadnjem času smo pričeli več govoriti, pisati, se dogovarjati in usmerjati našo aktivnost za čim hitrejšo in racionalnejšo stanovanjsko izgradnjo. Delavec, ki ustvarja in daje sredstva za stanovanjsko izgradnjo, mora odločati o namenu in načinu trošenja denarja za stanovanja. Na področju stanovanjske izgradnje se mora uvesti več samoupravljanja, prekiniti s samovoljno posameznikov ali grupic. Gre za obračun s starim, gre za ukinitje monopolnega položaja nekaterih institucij, ki so do nedavnega imele odločujoči vpliv na kompleksnem področju stanovanjske izgradnje. Izgrajevati moramo popolnoma nov sistem v celotnem stanovanjskem gospodarstvu, da bomo zgradili več stanovanj, da bodo delavci neposredno vplivali na graditev, gospodarjenje in razdeljevanje stanovanj.

Metoda obvezne racionalizacije mora biti prisotna pri načrtovanju in realizaciji stanovanjske izgradnje. To pomeni, da se morajo dejavniki v usmerjeni stanovanjski izgradnji z dogovori zavezati, da bodo v organizaciji investicijskih priprav ter pri gradnji upoštevali preverjene postopke, učinkovite sodobne metode dela ter visoko produktivne tehnologije in tako skupno delovali v smeri kompleksne racionalizacije.

Sredstva, ki so zbrana za gradnjo stanovanj, moramo v glavnem nameniti za

družbeno usmerjeno gradnjo najemnih stanovanj. Del sredstev pa namenimo tudi za individualno gradnjo. Pri dodeljevanju kreditov za individualno gradnjo moramo ustvariti takšna merila, da bodo delavci z nizkimi osebnimi dohodki dobili kredite z ugodnejšimi kreditnimi pogoji od delavcev z visokimi osebnimi dohodki.

Stanovanjski sklad

Kot vir podatkov so služili rezultati popisa prebivalstva in stanovanj iz leta 1971, ki jih je izdelal vezni zavod za statistiko, ter statistični podatki po občinah SR Slovenije. Zajeta so vsa stanovanja, tako tudi kmečke stavbe, ki se uporabljajo kot stanovanja.

Na dan 31. marta 1971 je bilo na območju občine Ravne 5946 stanovanj, od katerih je bilo začasno vseljenih 31, daljši čas nenaseljenih 26, stanovanja, ki se sezonsko uporabljajo, pa štiri. Če odštejemo 61 stanovanj, dobimo, da je v 5885 stanovanjih stalno prebivalo 23.546 občanov, to pa pomeni, da so v poprečju v enem stanovanju prebivali štirje občani.

Od leta 1971 do 1973 se je število stanovanj povečalo za okoli 370, tako da se je tudi povečal celoten fond stanovanj na 6316, in če zopet odštejemo 61 stanovanj (stanovanja, ki so občasno naseljena) dobimo 6255 stanovanj. V teh stanovanjih je prebivalo na dan 31. decembra 1973, 24.338 prebivalcev v 43 naseljih. (Ravne 8808 v 12 naseljih, Prevalje 6963 v 16 naseljih, Mežica 4100 v 6 naseljih, Črna 4467 v 9 naseljih.) V poprečju je v enem stanovanju prebivalo 3,85 družinskega člana.

Družbeno stanovanje v občini meri 47,13 m², poprečje zasebnega stanovanja pa je 62,71 m².

Za zadnjih 11 let smo gradili družbena stanovanja z naslednjo kvadrato: Ravne 54,01 m², Prevalje 38,97 m², Mežica 41,06 m², Črna 41,95 m² ali povprečno 46,06 m².

89,5 m² je poprečna površina zasebnega stanovanja zgrajenega v letih 1963 do 1971. V zadnjih enajstih letih smo zgradili 879 družbenih stanovanj in 428 zasebnih stanovanj.

V občini Ravne je 91% stanovanj iz trdega gradiva, kompletne instalacije (elektrika, voda) ima 85% stanovanj. Samo

električno instalacijo ima 14 % stanovanj, brez vseh instalacij pa je samo 1 % stanovanj.

V 47 % stanovanj so stranišča na izpiranje, ki so priključena na javno kanalizacijo, na hišno kanalizacijo je priključenih 17 % stanovanj, 5 % stanovanj v občini ima suha stranišča, slabih 30 % stanovanj pa je brez stranišč in se nahajajo po dvoriščih.

V 93 % stanovanj v občini živi po ena družina (gospodinjstvo), dveh družin v enem stanovanju je 6 %, v 0,8 % stanovanj pa živi po tri ali tudi več družin.

Glede na število prebivalcev v posameznih stanovanjih v občini odpade na enega prebivalca naslednja koristna stanovanjska površina:

do 6 m ²	248 prebivalcev ali 4 %
od 6,1—8 m ²	536 prebivalcev ali 9 %
od 8,1—10 m ²	737 prebivalcev ali 13 %
od 10,1—15 m ²	1911 prebivalcev ali 32 %
od 15,1—20 m ²	1211 prebivalcev ali 21 %
prek 20 m ²	1230 prebivalcev ali 20 %

V kolektivnih stanovanjih (samski domovi) živi 582 občanov, v delavskih barakah začasnega značaja pa 53 občanov — v glavnem sezonski delavci.

V letu 1974 predvidevamo izgradnjo na Ravnah 166 (nekaj že vseljenih), na Prevaljah 50, v Mežici 40 (vseljena) in v Črni 25 stanovanj. Skupaj torej 281 družbenih stanovanj. K temu pa lahko dodamo vsaj 40 do 60 zasebnih stanovanj.

V zadnjih letih gradimo od 4 do 6 stanovanj na 100 prebivalcev letno. Gradnjo moramo povečati vsaj od 9 do 11 stanovanj, ker le tako bomo počasi zmanjševali primanjkljaj stanovanj glede na število gospodinjstev.

Solidarnostni sklad

Na solidarnostnem skladu se je do 31. decembra 1973 zbralo 8.076.751 din. Sredstva so skoraj v celoti angažirana, sklenjena je pogodba s Stanovanjskim podjetjem Ravne za izgradnjo 49 stanovanj, in sicer: Črna 10, Prevalje 14 in Ravne 25 stanovanj. Do sedaj je solidarnostni sklad odkupil 13 stanovanj v Mežici. Struktura stanovalcev: 7 mladih družin, trije starejši upokojenci, tri družine z nizkimi dohodki. Površina stanovanj znaša od 52 m² do 38,6 m².

Sklad upravlja 25-članski upravni odbor, 7-članski izvršni odbor in štiri petčlanske komisije po krajevnih skupnostih. Sredstva sklada se ne vročujejo pri banki.

Komunalni sklad

Občani plačujejo v komunalni sklad za uporabo mestnega zemljišča, industrijsko in pitno vodo približno 15.081.000 dinarjev. Ta sredstva so namenjena za komunalno dejavnost ter jih plačujejo temeljne organizacije združenega dela in občani. O razdelitvi sredstev, zbranih na komunalnem skladu, odloča enajstčlanski upravni odbor. Seveda poleg članov upravnega odbora obravnava program finančnega načrta za posamezna leta tudi zbor krajanov, v potrditev se predloži občinski skupščini. V krajevni skupnosti delujejo še komisije, ki sodelujejo z upravnim odborom pri načrtovanju dela.

Samoupravljanje s skladom se bo moralo prilagoditi sedanjim razmeram, tako

da bo delavec ustvarjalec in kreator komunalne politike v občini.

Urbanizacija

Če želimo graditi individualno hišo, potrebujemo kar 11 najrazličnejših dokumentov. Odločimo se za gradnjo izven zazidalnega območja, pa je potrebnih kar 16 poti in dokumentov. Stroški po prvi varianti (11) od dokumentacije do lokacije in zakoličenja brez zemljišča in komunalnega prispevka znašajo približno 4—5 tisočakov. Seveda so stroški v drugi varianti nedvomno višji, treba je tudi čakati daljši čas. Morali bomo najti obliko in celotno proceduro poenostaviti. Tako, da ne bo vsak individualni graditelj sam iskal dovoljenja, ampak bo to opravljala posebna služba oziroma servis v okviru samoupravne skupnosti. V vseh krajih občine je možna individualna gradnja, seveda nekje več, drugod manj. Na Ravnah je v izdelavi načrt Reka graben, kjer bo možna organizirana in klasična gradnja. Stanovanjske zadruge bodo morale zaživeti tudi na našem območju in zato je nujno, da takšen način gradnje tudi podpiramo.

Urbanistično je pripravljena tudi blokovna gradnja v naši občini, tako da ni večjih zadržkov, da ne bi mogli po tej poti zagotoviti postavljenega plana 220 družbenih stanovanj letno.

Ugotavljamo lahko, da v preteklosti nismo gradili razkošnih stanovanj tako po opremljenosti kot po kvadraturi. Prej bi jim lahko rekli skromna stanovanja, saj so nekatera celo izven standardov, ki jih je sprejela občinska skupščina. To ne velja za zasebno gradnjo. Zavedati se moramo, da gradimo stanovanja vsaj za 50, če ne za več let.

S prakso, da smo gradili objekte in šele po nekaj letih vse drugo, kar je potrebno okoli hiše, moramo prenehati. Pločniki, asfaltni dostop k hiši, zelenice, otroška igrišča, to vse mora biti gotovo z vselit-

vijo prvih stanovalcev v vsakem večjem družbenem najemnem bloku. Ugotovimo, da je na Ravnah kar 8 otroških igrišč, ki jih prav v tem času urejajo in usposablja. Krajevna skupnost Prevalje eno igrišče (Dobja vas), Mežica dve, Črna eno (Zerjav). K temu ni potreben komentar. Če ni otroških igrišč, kje so šele otroška športna igrišča. Zato se ne čudimo in ne krivimo otrok, da ni zelenic, da lomijo okrasno grmičevje in mlada drevesa.

Samoupravna stanovanjska skupnost

Samoupravna stanovanjska skupnost mora biti ustanovljena v zakonitem roku, to je 30. junija letos. Da bomo to dosegli, se moramo dogovoriti za načrtno nadaljevanje celotne akcije. V naši občini smo šli po daljši poti ustanavljanja stanovanjske skupnosti, to je s sporazumom, kar pozna tudi zakon, in ne z odlokom, kot je to storila večina občin. V lanskem letu je občinska skupščina imenovala iniciativni odbor, ki je izdelal samoupravni sporazum, kate-rega je večina OZD in TOZD podpisala. Pripravljen je predlog statuta, ki je sedaj v razpravi. Samoupravna stanovanjska skupnost se še ni sestala na svoji prvi seji, tako tudi ni izvolila svojih organov.

Iniciativni odbor je prav tako pripravil družbeni dogovor o usmerjeni blokovni gradnji, ki je že podpisan. Žal se ta odbor premalo vključuje v aktivizacijo drugih služb — skladov, ki bodo morale delati v okviru skupnosti kot člani ali opravljati pogodbeno dela. Zato je skrajni rok, da samoupravna stanovanjska skupnost zaživi do 31. maja 1974, da bomo v juniju še imeli čas opravljati manjše korekture. Delegacije so izvoljene in sedaj je možno delegirati delegate v skupščino samoupravne stanovanjske skupnosti.

Sredstva — gradbena operativa

Na dan 31. decembra 1973 je bilo zbranih sredstev za stanovanjsko izgradnjo

Za svojo streho

Foto: A. Jug

30,056.700 (k temu lahko še prištejemo razliko 3% posameznih TOZD, ki izplačujejo več kot 7%). Neizkoriščena sredstva za stanovanjsko izgradnjo znašajo kar 15,214.225 din. V letu 1973 smo zgradili 113 najemniških stanovanj. Ob angažiranju vseh sredstev bi prav gotovo zgradili dodatnih 50 do 60 stanovanj, to je okoli 170 družbenih stanovanj. Prištejemo še lahko 50 do 60 stanovanj in že smo pri številki 220, kar je naš minimalni letni plan izgradnje, seveda če se strinjamo, kar je pa zopet potreba, da gradimo vsaj 9 stanovanj na 100 prebivalcev. V lanskem letu smo imeli denar za doseg cilja, odprto puščamo vprašanje, zakaj ni bil v celoti realiziran.

Ugotovitev, da gradbeni delavci niso bili pripravljeni za bolj intenzivno gradnjo stanovanj, v celoti ne drži. Gradbeno podjetje Stavbenik zagotavlja, da sedaj gradi okoli 100 stanovanj in bi bilo sposobno graditi še dodatnih 100 stanovanj. Gradbeno podjetje Dravograd bi prav tako želelo graditi v naši občini okoli 50 stanovanj. Na eni strani je dovolj sredstev, urbanizacija ni zadržek, gradbena podjetja imajo razpoložljive kapacitete, stanovanj pa ni. Vzrok je prav gotovo v slabi povezavi, načinu financiranja in planiranja stanovanjske izgradnje.

Gradnja za trg ni več sprejemljiva, ker se proizvajalec — ustvarjalec sredstev pojavlja v čistem kupno-prodajnem razmerju. Drugi moment, ki dokazuje, da moramo način financiranja spreminiti, je ta, da gradbena podjetja najamejo kratkoročne kredite z visokimi obrestmi, da lahko v lastni režiji dokončajo stavbo. V ceni stanovanja so potem tudi obresti teh kratkoročnih kreditov in je seveda cena toliko višja za stanovanje. Delavec ne more (vsaj do sedaj nismo našli oblike) vplivati na način gradnje, kvaliteto, čas gradnje in tudi velikokrat pri gradnji stanovanj za trg. Ugotavljamo tudi, da imajo gradbena podjetja zelo nizko akumulativnost. Spremenjen način financiranja bi prav gotovo spremenil razmerje v korist gradbenega delavca. Naenkrat spremeniti način financiranja v celoti ni možno, ampak moramo iti na postopno zmanjševanje gradnje za trg — vedno več naj se gradi za znanega uporabnika stanovanja.

TOZD in OZD morajo sprejeti, kolikor jih še nimajo, oziroma dopolniti plane stanovanjske izgradnje za naslednji dve leti in se tako vključiti v republiško akcijo »26.000 stanovanj v dveh letih«. Na podlagi lanskih in letošnjih izkušenj pa morajo pričeti z izdelovanjem dolgoročnega plana vključno do leta 1980. Seveda morajo biti vsi ti plani usklajeni na nivoju občine, za kar bo morala poskrbeti na novo ustanovljena samoupravna stanovanjska skupnost. Ta se pojavlja tudi kot koordinator na področju racionalne usmerjene stanovanjske izgradnje.

Zasebna gradnja

Za našo občino lahko ugotovimo, da se veliko delavcev, in to okoli 80% neposrednih proizvajalcev odloča za zasebno gradnjo. Ugotavljamo, da ima večina podjetij razumevanje do teh graditeljev, saj jim omogočajo gradnjo s krediti. 428 zasebnih stanovanj proti 879 družbenim stanovanjem je bilo v zadnjih 11 letih zgrajenih.

Individualno gradnjo moramo še naprej vzpodbujati, tako da bo delavec pripravljen vlagati svoje delo in sredstva za izgradnjo lastnega doma. Izdelati moramo takšen sistem kreditiranja za individualno gradnjo, ki bo prispeval k zmanjševanju socialnih razlik in k odpravljanju virov socialnega razlikovanja, ne pa da deluje obratno.

Za individualno gradnjo se bomo odločali predvsem po obronkih, kjer ni možna blokovna gradnja. Za te graditelje zakonodaja zaostruje pogoje lastnega dela in dela delavcev v popoldanskem času, predvsem z vidika davčne politike. Nikakor ne želimo zmanjševati individualne gradnje, zato se bomo morali o tem zakonu oziroma odloku pogovoriti in najti najsprejemljivejšo in najbolj fleksibilno obliko. Mislimo, da dileme ni, ali naj tudi vso individualno gradnjo gradijo gradbena podjetja, če vemo, da gradbeno podjetje šele postane rentabilno pri individualni gradnji s kompleksi nad 100 stanovanj. Takrat lahko uporabi vso svojo mehanizacijo.

Ne smemo zanemariti lastnega dela delavca in pomoči sodelavcev pri izgradnji individualne hiše. Rešitev je prav gotovo v stanovanjski zadrugi, ki jo ustanovijo individualni graditelji. S predpostavko, da so različnih poklicev (ob strokovnem nadzoru) lahko opravljajo drug za drugega razna dela ali pa zadruga sklene pogodbo s skupino delavcev, ki opravijo določena dela. Vsekakor so stanovanjske zadruge za naše območje čisto nekaj novega. Stremeti moramo za tem, da tam, kjer bo zadruga delovala, ne bo prenehala takrat, ko so hiše gotove, ampak bo še aktivno delovala kot samoupravni organ stanovalcev soseske in delegirala delegata v stanovanjsko skupnost.

Delavci se odločajo za varčevanje za nakup ali gradnjo stanovanja, čeravno zelo hitro naraščajo gradbeni stroški (nad 20% poprečno letno zadnja štiri leta). Tudi pogoji varčevanja niso stimulatívni, saj je obvezna mera komaj 1%.

Leto	Sklenjene pogodbe za varčevanje	Sklenjene kreditne pogodbe z varčevalci
1969	980.611	527.880
1970	1,122.292	382.560
1971	1,481.700	961.003
1972	2,490.600	1,119.767
1973	2,153.100	1,715.817

To so skupna sredstva in krediti Ljubljanske banke, podružnice Slovenj Gradec. Poudarjamo, da ta sredstva niso še v celoti angažirana za leto 1973.

Zaradi pomanjkanja gradbenega materiala ne smemo dovoliti luksuznih objektov, čeravno so za to zagotovljena sredstva in krediti, ampak objekte, ki so v skladu s sprejetimi gradbenimi standardi. Tudi kreditni sistem mora biti usmerjen. Čas gradnje individualne hiše je še vedno zelo dolg, in sicer pet let v poprečju. Takšna gradnja je zelo draga tako za graditelje kot za širšo skupnost, saj so tu vezana tudi družbena sredstva. Zato moramo stremeti za tem, da se čas individualne gradnje skrajša. Kreditna politika mora vsebovati elemente, ki bo graditelje stimulirala za čim krajši čas gradnje.

Križano sonce

Zaključek

V naši republici smo lani zgradili manj stanovanj kot leto prej. To pa ne velja za našo občino, kjer smo dosegli rekordno število zgrajenih stanovanj v primerjavi z zadnjimi 11 leti. V letu 1974 predvidevamo vselitev 241 družbenih stanovanj, in sicer: Črna 25, Mežica 40, Prevalje 50, Ravne 166 (nekaj že vseljenih). Za leto 1975 pa so že začete gradnje v Črni 25 stanovanj in na Ravnah 156 stanovanj, pripravlja se tudi začetek nove soseske blokovne gradnje »Polje« na Prevaljah. Ugotovimo lahko, da so ti načrti zelo realni in dosegljivi, saj skoraj takšen trud prenese finančna sposobnost OZD v občinah, seveda če sredstva, namenjena za stanovanja, oplemenitijo z bančnimi krediti. Za tako načrtovan plan izgradnje je med planiranim izračunom narodnega dohodka na prebivalca (vzet za leto 1972), ker pa v letošnjem letu računamo na okoli 20% povečanje narodnega dohodka, ostanka sredstev iz leta 1973, je takšen plan izgradnje realen. Tu ni prišteta zasebna gradnja, ki je v naši občini v precejšnjem razmahu.

V vseh TOZD in delovnih skupnostih je treba sprejeti programe reševanja stanovanjskih vprašanj delavcev, ki naj bo podlaga za izdelavo programov izgradnje. V občini moramo začeti pripravljati dolgoročni program stanovanjske graditve.

Zavzemati se moramo za to, da postopoma preidemo od neekonomskih stanarin

(TABELA 1)

ŠTEVILO DRUŽBENIH STANOVANJ, ZGRAJENIH OD LETA 1963 DO 1973

Leto	Štev. stan. enot	Poprečje m ²	Površina m ²	Vrednost din
1963	75	43,75	3.281,00	3.268.050,00
1964	107	50,06	5.356,00	5.859.600,00
1965	55	36,52	2.008,60	2.174.630,00
1966	82	49,69	4.074,90	5.810.792,15
1967	125	48,04	6.004,60	9.046.301,99
1968	94	49,48	4.651,20	5.929.375,26
1969	31	43,18	1.338,70	2.250.924,61
1970	107	45,74	4.894,50	9.183.817,90
1971	41	33,96	1.392,50	2.320.246,85
1972	49	39,70	1.954,50	4.866.064,40
1973	113	49,02	5.539,00	20.316.374,90
Skupaj	879	46,06	40.486,50	71.026.178,06

na ekonomske, da izločimo obratovalne stroške iz že tako nizkih najemnin. Zaradi neurejenih stanarin trpi vzdrževanje obstoječih zgradb. Družinam z niskimi osebnimi dohodki moramo pomagati v obliki subvencij. Takšnega primera v občini do sedaj nimamo. (V SRS 73 upravičencev.)

Pred vse družbenopolitične organizacije

v občini se postavlja odgovorna naloga, da čimprej v stanovanjskem gospodarstvu zavladajo resnični ekonomski odnosi. Samo delavec, ki ustvarja sredstva, mora odločiti o načinu zbiranja in trženja s sredstvi solidarnosti, da aktivno sodeluje pri upravljanju sedanjega in minulega dela.

urbanizacije ter določenih gledanj gospodarstva, ki kmetijski vidik izrabe zemljišča najpogosteje zanemarja ali zapostavlja.

V regiji je kmetijski prostor v večjem upadanju kot v slovenskem merilu. Število prebivalstva vedno močneje narašča zaradi hitrega tempa industrializacije. Iz navedenega razloga je potrebno, da v regiji smeje pristopimo k intenzifikaciji preostalih kmetijskih površin. V smernicah integracije, katero postavlja naloga, se bo lahko preostali kmetijski prostor načrtno intenzivneje izkoriščal v obeh sektorjih lastništva. Ustrezni dejavniki pa bodo morali poskrbeti, da se bo prispevek v skladu s spremembo namembnosti zemljišč po občinah izključno uporabljal za namene intenzifikacije kmetijskih zemljišč.

Intenzivnost odhajanja fizično sposobnega prebivalstva v druge dejavnosti gospodarstva je v porastu zlasti tam, kjer je industrija bolj prevladujoča in razvejana. Seveda pa so vzroki za tak odliv kmečkega prebivalstva v druge dejavnosti predvsem v naslednjem:

- nizki osebni dohodki,
- slabše socialno varstvo,
- slaba tehnična opremljenost,
- majhna storilnost in produktivnost,
- nizka izobrazbena struktura,
- neurejen trg za prodajo kmetijskih dobrin,
- razdrobljenost kmetijskih zemljišč.

Posebej značilno za regijo je, da zelo veliko nastajajo mešana kmečka gospodarstva zaradi tega, ker čista kmečka gospodarstva ne ustvarjajo dovolj velikega dohodka. V teh mešanih gospodarstvih je 60% denarnih prejemkov, ustvarjenih izven prejemkov kmetijstva.

Predvidena nova oblika organiziranosti kmetijstva v sklopu z gozdarstvom in lesno industrijo ima namen ublažiti odliv kmečkega prebivalstva v druge panoge in izboljšati osebni standard v kmetijstvu. Razvoj kmetijske proizvodnje mora slediti naravnim gospodarskim razmeram v Sloveniji. Dosedanji razvoj kmetijstva je to v glavnem upošteval. Slabosti v kmetijski proizvodnji so se kazale predvsem v orga-

STANOVANJA PO KRAJEVNIH SKUPNOSTIH GLEDE NA STAROST

Stanje na dan 31. 12. 1973 (TABELA 2)

Krajevna skupnost	RAVNE		PREVALJE		MEŽICA		ČRNA		SKUPAJ	
	štev. stan.	indeks	štev. stan.	indeks	štev. stan.	indeks	štev. stan.	indeks	štev. stan.	indeks
do 20 let	900	68,1	287	62,6	320	53,2	234	37,5	1.738	57,9
do 40 let	242	18,4	27	5,9	85	14,1	144	23,1	498	16,6
do 60 let	12	0,9	7	1,5	96	15,9	93	14,9	208	6,9
do 80 let	68	5,1	13	2,9	55	9,2	58	9,3	194	6,5
do 100 let	10	0,7	8	1,8	11	1,8	5	0,8	34	1,1
nad 100 let	90	6,8	115	25,3	35	5,8	90	14,4	330	11,0
SKUPAJ:	1.322	100	454	100	602	100	624	100	3.002	100

Razvojne možnosti koroškega kmetijstva in podeželja

Medobčinski svet je na svoji četrti razširjeni seji razpravljala o razvojnih možnostih kmetijstva in podeželja na podlagi analize, ki jo je pripravil ekonomski center za regionalno ekonomiko in statistiko Ravne na Koroškem. Študija najprej analizira širša izhodišča akcijskega programa o dolgoročni politiki razvoja kmetijstva v republiki in zvezi. Prav tako program razvoja predvideva možnosti razširjene reprodukcije v družbenem in zasebnem sektorju kmetijstva ter združevanje z industrijo in trgovino. Posebej pa so v tem akcijskem programu poudarjene težnje o združevanju sredstev gospodarstva za skupne naložbe v kmetijstvu.

Kmetijske organizacije v koroških občinah si same ne morejo zagotoviti zadostnih sredstev za izvedbo uspešnih programov in akcij v agrarni politiki. Kmetijstvo v republiškem merilu glede na plansko stopnjo rasti družbenega produkta, načrtano v srednjeročnem programu, zaostaja. Kmetijska proizvodnja naj bi v prvih treh letih srednjeročnega plana v Sloveniji rasla po poprečni stopnji 2,7%, v koroških občinah pa dosega stopnjo rasti le 1,6%, s tem da je v družbenem sektorju bila rast 2,1%, v zasebnem pa 1,4%.

Razdrobljenost kmetijstva v regiji je eden izmed glavnih vzrokov, da ta veja gospodarske dejavnosti zaostaja v razvoju z drugimi gospodarskimi panogami. V takšni razdrobljenosti, ki pri nas vlada, ne moremo najti organizacijskih fondov, ki bi dali večje poslovne uspehe in stabilnejšo strukturo organiziranosti kmetijstva.

S kmetijskimi zemljišči družbenega sektorja, ki jih je skupno 1700 ha v regiji, v dosedanji obliki organiziranosti gospodarji 6 kmetijskih organizacij, katere 600 ha zemljišč ne izkoriščajo in jih dajejo v najem. V regiji z navedenimi zemljišči gospodarijo naslednje organizacije po občinah:

- Občina Dravograd — KZ Dravograd
- Občina Radlje — Hmezad Žalec, TOZD Radlje

— KZ Vuzenica

— KZ Podvelka

Občina Ravne — KZ Prevalje

Občina Slovenj Gradec — KZ Slovenj Gradec

Kmetje kot samostojna gospodarstva so v regiji najštevilnejši in se približujejo številki 3500. Tako veliko število kmečkih gospodarstev je dokaz močne razdrobljenosti in heterogene proizvodnje. Kmetijska zemljišča se stalno krčijo, tudi v perspektivi se ne bomo mogli temu izogniti. V hribovitih predelih poteka proces deagrarnizacije zaradi optimalne obdelave kmetijske zemlje, v dolinah pa se zaradi zazidave izgublja rodovitna zemlja. V Sloveniji se letno kmetijska zemljišča zmanjšujejo za 1500 ha.

Deagrarnizacija predvsem nenormalno poteka v ravninskem svetu zaradi nesmotne

»Na planinah pa sončece sije...«

Foto: Broman

nizacijsko tehničnih rešitvah, v razdrobljenosti kmetijstva in individualnih akcijah posameznih kmetijskih organizacij in zasebnikov. V bodoče se bo treba podrežati zahtevam rajonizacije in glede na prirodne lastnosti okolišev kmetijstva do maksimuma izrabljati prirodni rastni potencial.

Naloga o razvojnih možnostih kmetijstva v koroški regiji nima namena postaviti detajlnega modela za organizacijsko in tehnično rešitev po posameznih občinah, zadrugah, kmetijskih posestvih ali kmečkih gospodarstvih. Na podlagi programa razvoja kmetijstva v Sloveniji morajo za prihodnje leto teamsko izdelati program razvoja kmetijstva v regiji strokovnjaki, ki so odgovorni za razvoj družbenega in zasebnega sektorja kmetijstva. Študija nakazuje le organizacijske in tehnične principe dela, ki so se že sedaj v kmetijstvu uveljavljali.

Travnati svet je pretežna kultura naše regije. Zato bo govedoreja najvažnejša proizvodna komponenta v regiji, s tem da se intenzificira proizvodnja travnine na obstoječih kmetijskih površinah. S povečano prirejo govedi se bo povišala tudi prireja mleka in mesa. Poleg globalne usmeritve se bodo v regiji uveljavile vzporedno manjše specializacije v perutninarstvu, prašičereji in proizvodnji hmelja, ki je v slovenskem merilu že opredeljen v dosedanjem razvoju trajnih nasadov, ter proizvodnja krompirja, ribeza itd. V zasebnem sektorju kmetijstva morajo obvladati osnovni principi specializiranosti z zmanjševanjem uporabe živega dela v proizvodnji in povečanju mehanizacije.

Na kmečkih gospodarstvih bo v sezonskih mesecih kmetijske proizvodnje kot dopolnilna dejavnost imela izhodišča

v gozdarstvu,
turizmu

in dopolnilni obrti.

V regiji gozdovi pokrivajo 66 % celotne površine. Gozdarstvo je doseglo, da je celotno gospodarjenje z gozdovi v zasebnem in družbenem sektorju strokovno vodeno. Gospodarjenje z gozdovi je glede na zakon o gozdovih strokovno vodeno v smislu socializacije površin, ki so obrasle z drevjem.

V kmetijstvu takšnega smelega vodenja in posegov ne moremo pričakovati. Vendar je v regiji treba izvesti takšno organizacijsko shemo dela, da bi bile kmetijske površine zasebnega sektorja trajno nadzirane in vodene od strokovnjakov kmetijstva in gozdarstva. Preusmerjanje kmečkih gospodarstev pa bi se teamsko reševalo glede na prioriteten red in finančne možnosti za vsako posamezno kmetijo.

PREDLOG ORGANIZIRANOSTI KMETIJSKE PROIZVODNJE S POUČENJEM NA SPOJITEV S STABILNEJŠO ORGANIZACIJO

Usklajevanje ponudbe in povpraševanja po kmetijskih proizvodih zahteva v kmetijstvu dobro organiziranost. Na našem področju imamo 6 kmetijskih organizacij, katerih predstavniki so odgovorni za izvedbo kmetijske proizvodnje in za pospeševanje kmetijsko službo na podeželju.

Tako veliko število kmetijskih organizacij na tako majhnem območju, kot je naša regija, ne daje zadovoljivih rezultatov. V svojem poslovnem sestavu so kmetijske zadruge zelo raznolike in gospodarsko šibke.

Zadruge same niso sposobne obvladati proizvodnje tudi v zasebnem sektorju in se samostojno uveljavljati na trgu. Dosedanja organizacijska shema kmetijskih organizacij ni dovolj prilagojena potrebam in zahtevam na podeželju. Tako ni možno organizirano voditi in usmerjati proizvodnje kmečkih gospodarstev.

Študija ekonomskega centra predvideva, da bi se kmetijstvo v koroški regiji, s katerim gospodarijo kmetijske zadruge Dravograd, Prevalje, Slovenj Gradec, Vuzenica, TOZD Hmezad Radlje, trgovsko podjetje Mesnina Ravne in klavnica v Otiškem vrhu, združilo in se na novo osnovalo podjetje kot organizacija združenega dela, ki bi upravljala in gospodarila z gozdarstvom, lesno industrijo in kmetijstvom v regiji. V najbližji prihodnosti pa bi se tej organizaciji pridružila še turizem in gostinstvo.

Dosedanja združitev gozdnega gospodarstva z lesno industrijskim podjetjem Slovenj Gradec ni slučajna. Ta integracija izvira iz osnove, da se obstoječi gozdni fond in lesna masa racionalneje izkoriščata zaradi finalizacije celotne lesne mase, ki je zrasla na našem območju. Združitev kmetijstva z gozdarstvom in lesno industrijo ima prednost v tem, da obema tvori zemlja prirastni potencial za lesno maso in kmetijske dobrine.

Z enotnim načrtovanjem maksimalnega izkoriščanja prirodnih možnosti zemljišč se lahko z dobro organiziranostjo približa-

mo najbolj razvitim deželam. S spojitvijo kmetijstva z gozdarstvom in lesno industrijo bi nastala organizacija gospodarila in upravljala s prostorom celotne regije.

Gozdarstvo bi s svojo komunikacijsko mrežo lahko ugodno vplivalo na razvoj turizma. Z naravnimi prirodnimi lepotami, ki še niso dovolj izkoriščene, pa bi lahko uspešno vodili turizem in gostinstvo. V perspektivi bi podjetje združevalo gozdarstvo, lesno industrijo, kmetijstvo in turizem.

Študija razvojnih možnosti kmetijstva v koroški regiji ekonomsko utemeljuje upravičenost integracije kmetijstva z gozdarstvom in lesno industrijo. Zato naj bi posamezni politični dejavniki vplivali na čimprejšnje akcijske ukrepe, da se ta organogram združitve termično izvede. Naloga predvideva, naj bi se združitev izvedla s 1. 1. 1975, zato je treba pravočasno izvesti vse akcijske ukrepe za uresničitev zadanega cilja.

Medobčinski svet ZKS za Koroško že dalj časa intenzivno usmerja proces združevanja predvsem zaradi racionalizacije proizvodnje, višje produktivnosti in jačanja materialne podlage kmečkega prebivalstva. Z integracijo morajo pridobiti tisti, ki bodo združevali sredstva in delo, okrepiti pa se mora ekonomska in socialna varnost delovnih ljudi, zaposlenih na teh področjih dela, predvsem pa se morajo izboljšati razmere kmečkega prebivalstva.

Edo Pogorevc

Vloga mladinskih specializiranih konferenc

Aktualne naloge mladine v naslednjem obdobju

Ustanovitev specializiranih konferenc (konference mladih delavcev, konference mladih v izobraževanju, konferenca mladih v krajevni skupnosti in konferenca mladih v specializiranih enotah) na nivoju občine Ravne na Koroškem pomeni za ZM resnično organizacijsko in vsebinsko rast celotne organizacije in je porok, da bo delavska mladina imela odločilen vpliv na celotno ZM v občini, interesi mladih delavcev in delavk pa bodo bolj kot do sedaj prisotni in življenjski in akcijah ZM. Istočasno pomeni formiranje specializiranih konferenc velik korak naprej k uresničevanju resolucij tretje konference ZK Jugoslavije in skupnega sporočila predsedstva RK ZMS in RS ZRS, sprejetega v mesecu septembru 1973. Smo v obdobju revolucionarne preobrazbe naše družbe, v katerem moramo doseči, da bo delavski razred v celoti odločal o rezultatih svojega dela ter utrditi vodilno vlogo ZK, kot avantgarde delavskega razreda ter drugih DPO, še posebej pa usmeriti našo dejavnost v SZDL in sindikate. Za nadaljnji razvoj samoupravnih socialističnih odnosov, uresničevanje novih ustavnih sprememb v praksi, je torej izrednega pomena organiziranje delovnih ljudi znotraj družbenopolitičnih organizacij, torej tudi v ZM, predvsem pa, kako se bomo organizirali in kakšna bo naša vsebina dela, kam bo usmerjena naša politična akcija. Največjo pozornost moramo posvečati organiziranju delovnih ljudi — samoupravnemu in političnemu — v osnovnih celicah naše družbe: v TOZD, KS in samoupravnih interesnih skupnostih, na katerih sloni celoten politični sistem.

Razredni boj lahko vodi le dobro organiziran delavski razred, ki enotno uresničuje svoje interese. Vsi dobro vemo, kateri deli delavskega razreda so bili odmaknjeni od odločanja o rezultatih dela, od samoupravnih in

političnih odločitev. To so bili delavci za stroji, mladina in ženske. Mlada generacija ne sme in ne bo dovolila, da bi ti deli delavskega razreda bili odmaknjeni ter bo sočasno dokazala, da so delavci, mladina in ženske na sedanji stopnji razvoja samoupravnih odnosov toliko usposobljeni in obveščeni, da se lahko enakopravno, enakovredno vključijo v vse tokove družbenega življenja. Prav od nas mladih bo odvisno jutrišnje delovanje sindikatov, SZDL, ZK, nadaljnja graditev naše samoupravne družbe. Mi bomo tisti, ki bomo morali dosledno izpeljati ustavne spremembe v praksi, zato je izredno pomembno, koliko in kako smo danes vključeni v te tokove, koliko naše akcije in prakso prežemajo nove ustavne spremembe.

Mladi delavci, organizirani v ZM, smo za svoje delo odgovorni delavskemu razredu, predvsem pa smo odgovorni kot organizirana politična sila, kakšen je ekonomski in socialni položaj mladega delavca ter njegov samoupravni in politični položaj. Da bi položaj tega mladega delavca bil ustrezen, je potrebno, da opredelimo osnovne naloge mladih, postavimo cilje, za katere se bomo organizirano in enotno zavzemali v naslednjem obdobju. Večina teh nalog, ki so predvsem akcijskega značaja, je že opredeljena v dokumentih drugih DPO, nekatere pa želimo posebej izpostaviti, ker najbolj živo zadevajo interese mladih delavcev, pa tudi zaradi tega, ker je nujno potrebna enotna akcija vseh subjektivnih sil brez odklonov, če hočemo v praksi izpeljati vse revolucionarne spremembe.

V mesecu februarju smo sprejeli zvezno in republiško ustavo, v obdobju za tem pa statut občine in krajevne skupnosti ter nove samoupravne akte v TOZD, nove samoupravne sporazume. Sledil bo niz novih zakonov na podlagi nove ustave, družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov, zato moramo nenehno bdeti in spremljati vse spremembe, da bi lahko pravočasno v delovnih kolektivih

vnesli novitete v samoupravne akte, v samoupravne sporazume. Uresničevanje nove ustave mora torej biti v središču idejno političnega delovanja aktivov in konferenc mladih delavcev, aktivov in konferenc v krajevni skupnosti, izobraževanju in specializiranih konferenc, saj se novi odnosi ne bodo reproducirali samo po sebi, ampak so v veliki meri odvisni od vloge in delovanja zavestnega faktorja.

Formalno smo sicer ustanovili TOZD, vendar bo potrebno še marsikaj spremeniti v njihovi vsebini in nadaljnjem dograjevanju ter še marsikje ustanoviti TOZD. Iz podatkov višjih gospodarskih sodišč in koordinacijskega odbora za usmerjanje akcije ustanavljanja TOZD, je razvidno, da imamo v SRS od skupnega števila vseh organizacij 3061, samo 350 delovnih kolektivov, kjer so konstituirali 1637 TOZD in da 2144 delovnih kolektivov ni konstituiralo TOZD, dosti je takšnih, kjer niso izpolnjeni ustavni pogoji, veliko pa je tudi odporov. Ze iz samih teh podatkov je na prvi pogled razvidno, da imamo tukaj še velike skrite rezerve, saj imajo marsikje z ustavo izpolnjene pogoje za ustanovitev TOZD, predvsem pa v dislociranih obratih, ki jih je v naši občini precej. Prav delavci v dislociranih obratih so bili najbolj odmaknjeni od odločanja o rezultatih dela in samoupravljanja, zato je naša primarna naloga, da s politično akcijo zagotovimo, da povsod tam, kjer so ustavni pogoji, ustanovimo TOZD.

Pomembno vlogo na področju konstituiranja TOZD so opravili koordinacijski odbori za usklajevanje in usmerjanje akcije za ustanovitev TOZD v okviru SZDL ter ustrezne komisije pri občinskih skupščinah. Danes je delo teh komisij in odborov prenehalo. Predlog je, da se v okviru sleherne občine ustanovi svet za samoupravljanje, da bi tudi v bodoče bilo redno in stalno spremljanje realizacije nove ustave na vseh področjih.

V dosedanem obdobju smo dejavnost v teh odborih bolj posvetili TOZD, manj pa v KS in samoupravnih interesnih skupnostih, kjer je prav tako dosti odprtih vprašanj, kjer bo potrebno z organizirano politično akcijo vseh delavnikov dati na ta vprašanja tudi odgovore. Mladi delavci podpiramo dejavnost in ustanovitev teh svetov za samoupravljanje, saj to pomeni pospešeno idejno in akcijsko enotno uresničevanje ustavnih sprememb, pri tem pa se zavedamo, da nas to in vse DPO ne odvzame od nadaljnjih nalog na tem področju, da to ni sedaj zadeva samo svetov, temveč naša stalna naloga. Mladi delavci moramo dati iniciativo in se polno angažirati v delovnih sredinah, ker dostikrat prepuščamo te zadeve zgolj strokovnim službam in njihovi dobri volji, posledica tega pa je prepočasno uresničevanje ustave v praksi.

Pri naši nadaljnji politični akciji in dograjevanju TOZD bomo morali posvetiti pozornost predvsem pravilni razdelitvi sredstev v TOZD in med TOZD, ugotavljanju in delitvi dohodka, opredelitvi delegatskega sistema, na kar prevečkrat pozabljamo, združevanju sredstev, konstituiranju in nadaljnjemu organiziranju TOZD, vprašanju delavske kontrole itd., še posebej na področju negospodarstva.

Samoupravna delavska kontrola je nova institucija samoupravljanja, ki ima izredno pomembno mesto v nadaljnjem razvoju samoupravnih socialističnih odnosov kot instrument delavcev in njihove kontrole nad rezultati dela. Različni pristopi v delovnih kolektivih k organiziranju delavske kontrole so predvsem plod nesinhronizirane akcije DPO, ker v prvotnem obdobju ni bil izdelan generalni koncept, ki bi v globalnih okvirih pomenil osnovna izhodišča. Se večkrat pa smo se srečevali z odpori v tej smeri. Danes je ustanovitev delavske kontrole ustavna obveznost. V aktivih mladih delavcev se je potrebno maksimalno angažirati, da se v naših kolektivih čimprej delavske kontrole in vsebina njihovega dela postavijo na temelje enotnih idejno političnih izhodišč CK ZKS in RSZSS. Delovanje delavske kontrole mora biti predvsem preventivno, njeno delo predvsem posvečeno kontroli nad dohodkom, ekscesom, odtujevanju v podjetjih ter proučevanju in stalnemu spremljanju samoupravnih aktov in odločitev, še posebej pa kontroli nad uresničevanjem odnosov na področju medsebojnih razmerij delavcev v združenem delu.

Znižana Gora

V ZMS, v aktivih mladih delavcev smo v prizadevanjih za uresničevanje novih ustavnih sprememb dosegli pomembne premike pri uveljavljanju novih odnosov. Praktično ni nobene oblike idejnopolitičnega usposabljanja, seminarja, kjer ne bi govorili o novih ustavnih spremembah, o vlogi TOZD, samoupravnih interesnih skupnostih, krajevni skupnosti, družbenem dogovarjanju, samoupravnem sporazumevanju, pa tudi o konkretnih rezultatih pri poglobljanju samoupravnega položaja delavca in razvijanju samoupravne organizacije v združenem delu. Zavzemati se moramo, da bodo te oblike izobraževanja in seznanjanja prenesene v vsak aktiv mladih delavcev v TOZD, da bi čim širši krog mladih delavcev bil konkretno seznanjen predvsem s praktičnimi rešitvami v lastnem kolektivu. Ravno mladi delavci smo najmanj obremenjeni s preteklostjo, s preživeli klasičnimi oblikami delovanja organizacij združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti in delovne DPO, vendar pa moramo zagotoviti, da je med nami dosti takšnih, ki niso dojeli vsebine nove ustave, svojega položaja, pravic, dolžnosti in odgovornosti v TOZD in KS, samoupravnih interesnih skupnostih in širših družbenopolitičnih skupnostih. Na vseh teh področjih moramo biti stalno angažirani, predvsem pa pri sprejemanju novih zakonov, družbenih dogovorov, samoupravnih sporazumov in nadaljnji konkretizaciji ustavnih sprememb ter pri sooblikovanju teh dokumentov skupaj z drugimi subjektivnimi silami dajati pravočasno odgovore na odprta vprašanja.

V naši širši družbeni skupnosti že dalj časa vodimo bitko za gospodarsko stabilizacijo, ki je prav tako pomembna kot uresničevanje nove ustave. Prav v letošnjem letu, ko smo sprejeli novo ustavo, dobiva bitka za stabilizacijo še širše politične dimenzije in ima lahko v primeru slabših rezultatov na področju gospodarstva negativne posledice na razpoložene delovnih ljudi. Sočasno pa bi dobili v roke orožje tisti, ki nasprotujejo novim ustavnim spremembam. Torej mora biti bitka za stabilizacijo temeljna usmeritev vseh dejavnosti, tudi mladih delavcev, organiziranih v aktivih in konferencah. Se zmeraj imamo premalo razvit čut odgovornosti in solidarnosti, saj med mladimi dostikrat slišimo, zakaj bomo pa delali za druge, ko gre za odvajanje sredstev za druge TOZD, za manj razvita področja v Sloveniji in Jugoslaviji. V naši zavesti moramo preseči tako miselnost in se danes bolj kot kdajkoli prej zavedati, da bomo le s solidarnostjo teh delovnih ljudi dosegli enakopraven položaj vseh ljudi ter družbeno ekonomski in samoupravni položaj, enakomeren razvoj vseh območij in pokrajin v SFRJ in da ta solidarnost dobiva svetovne dimenzije tudi v odnosih med državami.

Vzroki in posledice nestabilnosti našega gospodarstva so več ali manj znani. Gre predvsem za strukturne probleme našega gospodarstva, probleme, ki jih je navrgla energetska kriza, neskladje med ponudbo in povpraševanjem, pretiranim naraščanjem cen in življenjskih stroškov, premajhna povezanost gospodarstva, pretirana usmerjena dejavnost OZD na zahodno tržišče v lovu za devizami pod lastno ceno proizvoda, posledica nekonvertibilnosti dinarja, nadalje prevelika poraba, zapostavljanje planiranja, ekstenzivno zaposlovanje, motenje enotnega jugoslovanskega tržišča — monopol posameznih velikih grupacij. Tudi na teh področjih si moramo mladi delavci prizadevati za odpravljanje vzrokov nestabilnosti gospodarstva, še posebej pa spodbujati integracijska gibanja — večja povezanost gospodarstva. Zavedati se moramo, da je razvoj proizvodnih sil prišel tako daleč, da majhna podjetja, razdrobljeno gospodarstvo ne more konkurirati na tržišču, da je tu nujna delitev dela, specializacija dela, združevanje kapitala na podlagi dogovarjanja. Ze individualni kmečki proizvajalci so danes spoznali, da je nerentabilno obdelovanje zemlje samo na 10 ha, da so preveliki stroški in da se morajo združevati v okviru TOZD, potem je prav, da še toliko prej do tega spoznanja pridemo v drugih vejah gospodarstva. Da do teh integracij ne pride v večji meri, so vzrok osebni interesi posameznikov in njihova borba za položaje, ni pa to mišljenje delavcev. Največkrat so delavci proti integracijskim procesom, ker jim je prikazano, da bodo imeli slabše dohodke, noben delavec se za tako integracijo ne bo zavzemal, kjer bosta kolektiv in delavec v slabšem ekonomskem in samoupravnem položaju. Naša naloga je, da preprečimo tovrstno manipuliranje in dezinformiranje delovnih ljudi. V naših prizadevanjih moramo obračunati z nosilci odporov proti integracijam, pri tem pa se istočasno zavzemati, da bo integracija izvršena na podlagi temeljitih analiz.

Delitev dohodka in osebnega dohodka je tesno povezana z novo ustavo, postavili smo nekatera nova načela delitve dohodka, dohodek dobiva družbeni značaj. Nič več ne bomo v celoti administrativno odvajali sredstev za kritje potreb, temveč bomo te stvari več ali manj urejali z družbenimi dogovori in samoupravnimi dogovori. Ni moj namen ponavljati stališč, ki so zapisana v resoluciji VII. kongresa, ker nas mlade delavce ravno tako obvezujejo stališča, sprejeta na tem kongresu. V aktivih mladih delavcev se moramo zavzemati, da se bodo čimprej izoblikovala trdna merila za ugotavljanje in delitev dohodka v okviru samoupravnih sporazumov, da bo ta delitev pravična, da bodo obstajale razlike le

na podlagi dela. Danes namreč ugotavljamo, da v različnih TOZD ta merila niso taka, kot bi morala biti, da imajo v nekaterih kolektivih, kjer slabše gospodarijo, s slabšo produktivnostjo dela, lepše osebne dohodke kot v tistih, kjer je produktivnost močno narasla. Zavedati se moramo, da s tarnanjem ne bomo ničesar dosegli, temveč moramo v takih primerih takoj v politično akcijo za spreminjanje takih načel in meril o delitvi dohodka in osebne dohodke. Povečani osebni dohodki naj bodo predvsem odraz večje produktivnosti in skladno z rastjo družbenega standarda, nikakor pa ne moremo in ne smemo pristajati na situacijo, da gredo povečani osebni dohodki na račun razširjene reprodukcije, stanovanjske izgradnje, itd. Zavzemati se moramo tudi za uresničevanje sindikalne liste, sprejete na plenumu RSZS, da se stališča uzakonijo v pravih o delitvi dohodkov in osebni dohodkov in vseh samoupravnih sporazumih tega področja. Gre za dodatke na osebne dohodke, ki so bili zelo krivični in tudi eden od virov socialne diferenciacije.

Uresničevanje stališč o socialnem razlikovanju je naša stalna naloga, ki zavezuje vse komuniste in vse mlade delavce, vso mladino, ker smo mladi prvi v Jugoslaviji sprejeli stališča s tega področja ter opozorili vse dejavnike na te boleče točke v razvoju naše družbe. Na drugi seji RK v lanskem letu smo ponovno postavili to vprašanje, vendar lahko danes ugotavljamo, da smo se mladi premalo angažirali na tem področju. V aktivih moramo vzeti v svoje roke stališča ter pravilnike o dodelitvi stanovanj, kreditiranju, štipendiranju, delitvi osebni dohodkov in preveriti, ali vodimo v naših sredinah tako politiko, kot smo jo načrtali. Očitno se je na tem področju premalo naredilo, smo samo za načelno odpravljanje socialnih razlik, ko pa je treba v konkretno akcijo, pa odgovorimo. Tako ne smemo delovati, saj smo prav mladi na teh področjih najbolj izpostavljeni tem oblikam socialnega razlikovanja, zato moramo v naslednjem obdobju to stanje preveriti v okviru KMD, pri OK ZMS in RK ZMS pa je potrebno organizirati posebno problemsko konferenco.

Stanovanjska problematika najbolj tare mlade delavce in mlade družine, saj vemo, da v naši družbi primanjkuje stanovanj, še posebej za delavce. Vzrok za to je, da smo v preteklosti premalo krepili materialno bazo stanovanjskega gospodarstva. Mladi delavci živijo največkrat po barakah ali pa kot podnajemniki privatnih stanodajalcev, ki jih močno izkoriščajo. V zadnjem času so družba in delovni kolektivi vložili precej naporov v izgradnjo delavskih stanovanj, sredstva, namenjena za stanovanjsko izgradnjo, so se povečala za več kot 50%. V občinah so se oblikovali solidarnostni skladi. Aktivni in konference mladih delavcev v celoti podpiramo politiko in stališča ZK, pomemben prispevek k temu pa bo prav gotovo dal v daljši perspektivi tudi novi zakon o stanovanjskem gospodarstvu. V naših nadaljnjih prizadevanjih moramo vztrajati pri pravilni politiki razdelitve stanovanj in menjave kriterija o razdelitvi teh stanovanj, še posebej stanovanj iz solidarnostnih skladov, kjer mlade družine in samski delavci sploh ne pridejo do izraza.

Zavzemati se moramo za to, da se bodo gradila samska stanovanja za samske delavce in delavke. V teh domovih ali obenem z njimi pa mora biti urejena tudi družbena prehrana. Pri reševanju stanovanjske problematike se moramo vsi mladi zavedati, da še nismo tako bogata družba, da bi lahko zadovoljili vse potrebe in želje s tega področja, zato moramo biti strpni ter se zavedati, da bomo tudi sami morali prispevati del sredstev za stanovanje, ne pa samo, da bomo skrbeli za luksuz, za avto, stanovanje pa nam je družba dolžna dati, posebno tisti, ki jim materialne možnosti to dopuščajo. Ta problematika je za delavsko mladino izredno aktualna, o tem nam pričajo pretekle KMD, ki so skoraj vse obravnavale stanovanjsko problematiko, zato mislim, da bi bilo prav, da se tudi na nivoju OK ZMS, še posebej v KMD, še bolj precizno opredelimo do teh problemov ter tako dobimo ustrezne podatke in informacije iz krajev v občini.

Skoraj v vseh občinah, tako tudi v naši, se srečujemo s pomanjkanjem kvalificiranih,

srednjih in visokih ter višjih kadrov. Srečujemo se z odlivom tega kadra v večja središča in izven naših meja. V tujini je zaposlenih preko 70.000 slovenskih delavcev, iz drugih republik pa je pri nas zaposlenih preko 100.000 delavcev. Da imamo kljub takemu številu odprtih delovnih mest še vedno toliko nezaposlenih, je vzrok neprimerna kvalifikacijska struktura nezaposlenih ter istočasno premajhna emigracijska sposobnost delavcev. ZM, aktivni in konference ZM moramo biti zaskrbljeni nad zaposlovanjem, še posebej zato, ker so med nezaposlenimi pretežno mladi z nedokončano osnovno šolo, vseh tistih, ki pa se na novo zaposlijo, je več kot 60% nekvificiranih in priučenih delavcev, večina mlajših od 27 let. Da imamo takšno stanje na področju zaposlovanja, je krivo, da v podjetjih nismo imeli ustreznih planov kadrov, temveč smo kadrovsko problematiko reševali stihijsko od primera do primera. Z novim zakonom o pravicah delavcev za čas nezaposlenosti ter družbenim dogovorom o oblikovanju kadrovske politike le-ti obvezujejo, da se morajo obvezno izdelati kadrovski plani, potrebe po kadrih, ter jih sporočiti ustreznemu zavodu za zaposlovanje oziroma samoupravni interesni skupnosti ter doseči večjo povezanost šolstva z gospodarstvom, posebej s poklicnim usmerjanjem, tako da se bodo potrebe uskladile in da ne bomo imeli na eni strani viška, na drugi pa manka določenih profilov kadrov. Če pogledamo danes situacijo v delovnih kolektivih, vidimo, da je skoraj polovica delovnih mest zasedena z delavci z neprimerno strokovno izobrazbo. Zavzemati se moramo za to, da bo vsem nekvificiranim delavcem omogočeno dopolnilno šolanje, da dokončajo vsaj osnovno šolo in da se usposobijo ob delu za poklic, ki ga opravljajo na delovnem mestu. To velja tudi za prekvalifikacijo delavcev ter tudi za dodatno izobraževanje ob delu kvalificiranih delavcev, delavcev s srednjo, visoko in višjo šolsko izobrazbo.

Zavedati se moramo dejstva, da je tempo razvoja proizvodnega procesa in tehnologije tak, da zahteva nenehno izobraževanje ob delu tudi tistih, ki imajo ustrezno kvalifikacijo za ustrezno delovno mesto. Minili so časi, ko je nekdo končal šolo in ni bilo potrebno več dodatno izobraževanje. Takšni bodo jutri izločeni iz delovnega procesa, ker ne bodo kos svojim nalogam v tehnološkem procesu, delovna organizacija pa, ki tem vprašanjem ne bo posvečala pozornosti, izločena iz tržišča, ker bodo jutri ugotovili, da je njihova proizvodnja in tehnologija zastarela. Zato se bomo zavzeli, da bodo v delovnih kolektivih izdelali ustrezne kadrovske plane, ki bodo kolektivu zagotovili dovolj kadrov, predvsem pa ustrezno zasedbo delovnih mest na podlagi družbenega dogovora o merilih kadrovske politike. Mladi se moramo nadalje zavzemati, da bodo odgovorne institucije (delovne organizacije in interesne skupnosti) čimprej podpisale samoupravne sporazume o štipendiranju v skladu z družbenim dogovorom, saj le ta omogoča, da bo lahko praktično vsak dobil ustrezno štipendijo, predvsem pa otroci delavcev in delavci iz neposredne proizvodnje. Posebej stimulansi za mlade delavce in njihovo dodatno izobraževanje ob delu predstavlja ustanovitev Titovega fonda, ki bo omogočil najzaslužnejšim, tistim, ki so dosegli izredne rezultate ob delu in pri razvijanju samoupravnih odnosov, da dobijo Titovo štipendijo ter si pridobijo višjo izobrazbo. Delavska mladina se mora zavzemati, da se izvede čimprej reforma šolstva, predvsem programi poklicnih šol, da bo omogočen normalen prehod iz poklicnih šol v srednje in naprej, kar predvideva novi zakon o srednjem šolstvu. Največ lahko naredimo na tem področju v tistih sredinah, kjer imamo v okviru delovne organizacije tudi poklicno šolo.

Tudi s kulturnim udejstvovanjem v delovnih kolektivih ne moremo biti zadovoljni. Redko smo organizirali kulturne prireditve, mogoče kakšno proslavo v kolektivu ob praznikih in jubilejih in še to ob pomoči drugih, potem pa se je s kulturo nehala, skratka, če so bili zametki kulturnega udejstvovanja, smo bili bolj potrošniki kulture kot pa ustvarjalci. Prizadevanja naše družbe in vseh organiziranih političnih sil gredo v smer, da ne bo kultura dostopna samo ožjim struktu-

ram — elitam, temveč vsem delovnim ljudem — skratka, kulturo hočemo približati delovnemu človeku. V podjetjih imamo ogromne možnosti za razvijanje vseh oblik amaterskega kulturnega udejstvovanja, od uprizoritev raznih iger, recitacij, pevskih zborov. Mladi delavci morajo postati gonilna sila kulturnega udejstvovanja delavcev in se moramo bolj kot do sedaj angažirati na tem področju ter zadovoljevati, prebujati in dvigati kulturne potrebe delavcev, skratka, vplivati na kulturno rast vsakega posameznika.

Naloge v zvezi s SLO smo v naši organizaciji že dostikrat opredelili. V ZMS, predvsem na ravni OK ZMS Ravne na Koroškem, danes beležimo lepe rezultate, ne moremo pa biti zadovoljni z uresničevanjem koncepta SLO v aktivih mladih delavcev, v aktivih v KS, ker še vedno ni postal njihov sestavni del programa in dejavnosti, razen redkih izjem, največkrat pa se vključujemo kot posamezniki v akcije OK. Poskrbeti moramo za podružabljanje SLO in je zato odločilnega pomena usposabljanje vseh samoupravnih in političnih dejavnikov ter delavcev, ki so v vojni in miru nosilci obrambnih priprav. Zato moramo v aktivih izdelati ustrezne programe usposabljanja skupaj z odborom za SLO v podjetju ali KS ter istočasno imenovati poverjenika za SLO, ki se naj vključijo v delo odbora ter zagotovi ustrezno povezavo z ustrezno komisijo SLO pri OK ZMS. V programu mora biti zajeto poleg teoretičnega usposabljanja tudi praktično usposabljanje v obliki organiziranih pohodov po poteh NOB, razgovorov z borci ter čimveč mladih prostovoljcev vključiti v partizanske enote (PE). Izredno pomembno je seznanjanje mladih delavcev s samozaščito.

Na področju organiziranja mladine smo dosegli v OK ZMS Ravne na Koroškem izredno velike premike, saj imamo danes praktično v vseh TOZD ustanovljene aktivne mladih delavcev in zagotovljen znotraj celotne OK ZMS odločen del delavske mladine. Naloga na področju ustanavljanja aktivov še nismo končali. OK ZMS Ravne na Koroškem si mora še nadalje prizadevati, da ustanovi aktivne povsod tam, kjer imamo možnosti. Ni treba ponavljati izhodišč o organiziranosti delavske mladine, za katere smo se dogovorili, prav tako pa so bila izdana v PRIZMI kot prilogi revije M. Pri nadaljnjem dograjevanju aktivov bomo morali posvetiti več pozornosti vsebini, največ pozornosti pa bomo morali posvetiti dograjevanju delegatskih odnosov znotraj ZM, in zagotoviti, da se bo delavska mladina povezovala in angažirala v okviru KS, kjer morajo priti do izraza avtentični in celoviti interesi vseh slojev mladine, ki v KS živi in dela. Danes lahko ugotovimo, da delovanje mladih v sindikatih postaja stvarnost in da ne gre za odpore sindikalnih organizacij, ampak dostikrat za neinformiranost, včasih pa zaznamo tudi poskuse postavljanja sindikatov v komandno vlogo nad aktivom mladih delavcev v TOZD.

Pretekli VII. kongres ZKS je poleg drugih nalog še posebej izpostavil sprejemanje mladih v ZK in organiziranje komunistov znotraj DPO. Vedno je stopalo v ZK največ mladih takrat, kadar je ZK dosegla pomembne zmage in ob raznih dogodkih (Češka). V aktivih mladih delavcev si bomo morali nenehno prizadevati za obnavljanje ZK, predvsem pa za organizirano in načrtno organiziranje v ZK, ki je naša stalna naloga, skupaj z osnovnimi organizacijami ZK. Danes nam statut daje možnost, da tudi mladinski aktiv oziroma aktiv mladih delavcev, aktiv mladih v KS, aktivni na šolah predlagajo za vstop v ZK. Z oblikami idejno političnega usposabljanja bomo mlade seznanjali s statutom in programom ZK, z našo nadaljnjo usmeritvijo, z likom komunista ter istočasno vsako takšno obliko izobraževanja izkoristili ter izdelali ustrezne predloge mladih za sprejem v ZK. Mladi se moramo zavedati, da se ne moremo samo verbalno izrekat za politiko ZK in stati ob strani, ko gre za konkretno akcijo, temveč moramo stopati v ZK ter postati soborci, predvsem pa prevzeti del odgovornosti in obveznosti, ki jih imamo kot komunisti.

V novem statutu je nakazana potreba, da se komunisti organiziramo znotraj DPO, mladi komunisti torej v aktivih in konferencah. Ti mladi komunisti so v preteklosti (v veliko

sredinah še danes) živeli izven okvirov mladinske organizacije, niso bili njeno idejno in akcijsko jedro. Mladih komunistov, ki hodijo samo na sestanke osnovnih organizacij ZK, ne rabimo, ampak potrebujemo predvsem take komuniste, ki bodo delovali znotraj DPO, in med delovnimi ljudmi, le taki komunisti, takšne osnovne organizacije ZK so lahko avantgarda. Potrebno je, da znotraj DPO, torej tudi ZM, organiziramo stalne aktivne mladih komunistov kot obvezno metodo dela. Njihova naloga je predvsem uresničevanje stališč in politike ZK znotraj ZM in borba za dosledno uresničevanje programov ZM, predvsem pa morajo biti aktivni mladih komunistov idejno politični usmerjevalci akcij mladih delavcev, vse mladine.

V naslednjem obdobju moramo povsod tam, kjer so najmanj trije komunisti, organizirati aktiv mladih komunistov, ki deluje v okviru osnovne organizacije ZK. Nikakor pa ne smemo dovoliti, da bi ta aktiv postal transmisija osnovne organizacije ZK in da bi prevzel oblastno vlogo v ZM, saj se v ZK zavzemamo za takšen sistem neposredne socialistične demokracije, kjer ima sleherna DPO svojo odgovorno in samostojno politično vlogo, predvsem v organizacijskem in akcijskem smislu. V delovnih kolektivih se moramo boriti proti zaprtosti DPO in se zavzemati za takšne odnose med DPO, kjer bodo njihova dejavnost in akcije sinhronizirane, s čimer bo pri delovnih ljudeh rasel ugled in zaupanje v delo DPO. Na ta način bomo krepili enotno fronto socialističnih sil, še posebej, če bomo našo dejavnost usmerili v sindikate, SZDL, ZK, pa tudi naša stališča se bodo bolj kot doslej uresničevala v praksi.

Akcija mladi delavci pred kongresi je ena od najpomembnejših akcij delavske mladine v obdobju do kongresa. Da bomo v aktivih uspešni v tej akciji, moramo vključiti v naše

programe vse naloge. Posebno pozornost pa moramo posvetiti nalogam s področja informiranja, vključevanje v samoupravo, povezavo z enotami JLA, vključevanju v specializirane organizacije, povezovanju in sodelovanju med aktivni, itd. Akcija ni samo prestiž za točke, temveč borba za našo pravo vsebino dela, za tako vsebino, kjer se bodo mladi delavci lotili konkretnega razreševanja problemov v TOZD in KS kot enakopravni subjekti, najbolj pomembna komponenta v akciji pa je idejno politično usposabljanje in seznanjanje s temelji marksizma, pridobitvami samoupravnega socializma in konkretno družbeno prakso. Te oblike dela moramo prenesti v vse sredine, če hočemo, da bodo delegatski sistem in nova organiziranost zaživel, kot smo zažrtali.

Izredno pomembne so priprave na kongres ZSMS (Zveze socialistične mladine Slovenije) in ZSMJ (Zveze socialistične mladine Jugoslavije) ter priprave na kongrese sindikatov. Javna razprava mora prodreti do slehernega aktiva, predvsem resolucija in statut. Razprava naj ima predvsem študijski značaj ter naj istočasno pomeni pospešeno idejnopolitično in akcijsko usmeritev v razreševanje družbenih protislovij in problemov pri nadaljnji graditvi samoupravnih odnosov. **POSEBEJ JE POMEMBNA PRIPRAVA DELEGATOV ZA KONGRES.**

Za konec bi dodal, da je nenehno usposabljanje za samoupravljalstvo funkcijo obveznost. Sprejemati moramo take programe, ki bodo akcijski in mobilizacijski, predvsem pa morajo programi izražati interese mladih delavcev in upoštevati pri tem možnosti le teh za realizacijo programov. **NAŠE DELO BO USPEŠNO LE TAKRAT, ČE BOMO TE PROGRAME URESNIČILI IN DOSEGLI.**

Gino Krauberger

Zelena vezenina

- lesenitne plošče in
- vezane plošče.

Poleg teh plošč, ki so izdelane iz lesnih odpadkov, uporabljamo tudi plošče iz odpadkov lana in koruzne slame. V novejšem času se uporabljajo tudi razne plošče iz umetnih mas.

Takšne plošče so:

- plošče duroplast, ki so odporne proti temperaturi in vlagi,
- plošče termoplast, ki so odporne proti raznim vplivom vlage,
- plošče laminat so sestavljene in kombinirane iz raznih folij.

Uporaba lesa, plošč, izdelanih iz lesnih odpadkov, in plošč iz umetnih mas, je vplivala na razvoj orodja. V zelo kratkem času je bil storjen velik korak v uporabi materiala za izdelavo orodja. Z ogljikovega orodnega se je prešlo na hitrorežno jeklo. Toda orodje, izdelano iz hitroreznega jekla, ne zadostuje vedno za obdelavo vseh prej naštetih materialov. Nadaljnje raziskave, kako zadovoljiti obdelavo materiala, so pripeljale do uporabe ploščic s karbidnimi trdinami. Te ploščice uporabljamo kot rezila. Še novejša tehnologija je omogočila uporabo orodja, obloženega s keramičnimi ploščicami.

KONSTRUKCIJSKA IZVEDBA ORODJA

Glavne lastnosti različnega orodja so si podobne, vendar pa specifično prirejene za razne načine obdelave, razne vrste strojev kakor tudi za različne vrste obdelovalnih materialov. Orodje mora zadovoljiti naslednje zahteve:

- funkcionalnost,
- enostavno izdelavo,
- vzdržljivost,
- enostavno uporabo,
- enostavno vzdrževanje in
- primerno ceno.

Na te predpisane zahteve lahko v veliki meri vpliva naročnik (uporabnik) orodja. Že pri načrtovanju svojih izdelkov naj bi naročnik upošteval uporabo orodja. Upoštevati mora predvsem svoj strojni park, obdelovalni material in način obdelave.

Uporaba rezalnega orodja za obdelavo lesa

UVOD

Proizvodni program Tovarne rezalnega orodja zajema izdelavo:

- orodja za obdelavo lesa,
- orodja za obdelavo kovin ter
- pile in rašpe.

Glavni poudarek našega proizvodnega programa je na proizvodnji orodja za obdelavo lesa, ki vključuje naslednja orodja:

- svedri in rezkarji z držajem, HSS in HM,
- utorni, brazdni in spahovalni rezkarji HSS in HM,
- profilni rezkarji HSS in HM,
- garniture rezkarjev za ladijski pod, opaž, parket in rolete, HSS in HM,
- rezkalne garniture za stavbno pohištvo, HSS in HM,
- brazdne in skobelne glave, HSS in HM,
- plošče za utorjenje in čepljenje, HSS,
- profilni noži za hempel in druge avtomate, HSS,
- industrijski in drugi noži, HSS in HM,
- krožne žage, HM,
- segmentni drobilci za drobljenje odpadkov, HM.

Tovarna rezalnega orodja zadovoljuje potrebe po tovrstnem orodju na domačem tržišču tako glede kvalitete, kakor tudi kvantitete. Poleg tega pa ima velike uspehe na tržiščih po vsej Evropi.

Kvaliteta našega orodja na zahodnoevropskem tržišču je sprožila zanimanje za naše podjetje pri zahodnoevropskih pro-

izvajalcih orodja za obdelavo lesa. Rezultat tega zanimanja je tudi naše sodelovanje z zahodnonemško firmo LEUCO. Z odkupom njihove licence smo uvedli proizvodnjo krožnih žag in drobilcev v kvaliteti HM.

Namen TRO je, da bi za okoli 20% letno povečali proizvodnjo in tako zadovoljili vedno večje potrebe lesno predelovalne industrije.

RAZVOJ OBDELAVE LESA

Z iznajdbo kovin je človek spoznal, da je kovinsko orodje obstojnejše od kamnatega. S tem se je občutno povečala obdelava lesa. Vzporedno z razvojem orodja so se razvijali tudi stroji, na katerih je bila možna uporaba tega orodja. Še pred uporabo strojev je človek obdeloval les ročno, in sicer ga je tesal, dolbel in žagal. Z izkoriščanjem vodne energije je pričel uporabljati žage na vodni, kasneje pa na parni pogon.

Pospešeni razvoj industrije je zahteval večjo uporabo lesa, s tem pa hitrejši razvoj strojev za obdelavo lesa. Vzporedno z razvojem strojev se je razvijala oblika in kvaliteta orodja. Vsaka vrsta stroja zahteva določeno obliko in kvaliteto orodja. Sodobna tehnologija predelave lesa omogoča tudi uporabo lesnih odpadkov, iz katerih lahko s pomočjo raznih tehnoloških postopkov pridobivamo razne plošče, kot so:

- panelne plošče,
- iverne plošče,

Zaželeno je, da uporabnik upošteva možnost uporabe standardiziranega in tipiziranega orodja, saj s tem zmanjša stroške za nabavo orodja kakor tudi njegovo ceno. Želja kupca je vedno, da bi dobil orodje po nizki ceni, vendar se pri tem pojavi vprašanje njegove uporabe. Orodje z nizko ceno ni vedno najcenejše, kajti takšno orodje je manj kvalitetno, potrebna je večkratna menjava, kar pa povzroča daljše obdelovalne operacije. Daljši časi izdelave posameznih sestavnih elementov pa povzročijo večje stroške izdelka. Tudi predrago orodje ni vedno priporočljivo nabaviti. Upoštevati je treba možnost vzdrževanja orodja. Orodje mora biti takšno, da na izdelku ni potrebna nobena dodatna obdelava glede na površino.

Za pravilno izbiro in izdelavo orodja mora naročnik podati proizvajalcu naslednje podatke:

1. Vrsta obdelovalnega materiala
  - Les: izredno mehek, mehek, trd in izredno trd masiven les.
  - Plošče: panelne, vezane, iverne, lesenitne ipd.
  - Umetne mase: duroplast, termoplast, laminat.
  - Razne kombinacije plošč in umetnih mas.
2. Način obdelave: prečno, vzdolžno ali s čela.
3. Pomik: ročni ali strojni (približno m/min).
4. Smer reza: istosmerni ali protismeri rez.
5. Število obratov in premer osi.
6. Smer vrtenja.
7. Namen uporabe: profiliranje, utorjenje, brazdanje.

Iz navedenih podatkov lahko proizvajalec orodja določi konstrukcijo orodja z ustreznimi koti in dimenzijami. Prav tako s pomočjo navedenih podatkov proizvajalec določi kvaliteto orodja.

GEOMETRIJSKI ELEMENTI REZILA

Najvažnejši kot v geometriji rezanja je kot γ , to je cepilni kot. Velikost cepilnega kota γ je odvisna od kvalitete obdelovalnega materiala. Za mehek les kakor tudi za čelno rezanje naj bi bil kot γ čim večji. Pri trših materialih, kjer se poveča krhkost obdelovalnega materiala, je cepilni kot manjši.

Naslednji važnejši kot je prosti kot na hrbtu rezila α_1 . Pri mehkih obdelovalnih materialih in termoplastih mora biti čim večji, ker se mora upoštevati odmikanje materiala zaradi majhne trdnosti, da se prepreči trenje na obodu orodja.

Kot klina β je odvisen od kota α_1 in kota γ .

Za boljše odvajanje ostružkov in s tem boljše rezanje se uvaja kot vijačnice λ . Poleg tega vpliva kot vijačnice na čistejši robove zunanjih površin.

Pri orodjih za izdelavo profilov, rezkarjev za utore, brazdanje, še bolj pa pri orodjih za razrez, moramo upoštevati stranski kot ϵ . Večji je stranski kot ϵ , manjšo je bočno trenje in s tem kvalitetnejša obdelava površine.

Pri izdelavi profilnega orodja se srečujemo s problemom, kako obdržati profil

po večkratnem brušenju. Zaradi tega izdelujemo pri zahtevnejših profilih sestavljeno orodje iz dveh ali več sestavnih delov.

KVALITETA MATERIALA ZA ORODJE

Zaradi različnih obdelovalnih materialov, kvalitete površinske obdelave in vzdržljivosti orodja so postale zahteve po kvaliteti orodja večje. Z uvedbo modernih strojev, novih obdelovalnih materialov in zahtev po kvalitetni obdelavi ne ustreza orodje, izdelano iz ogljikovih orodnih jekel. Danes je orodje izdelano iz kvalitetnejših jekel in označeno z oznakami, ki so v lesno-predelovalni industriji že osvojene.

Oznake kvalitete orodja:

SP — ogljikovo orodno jeklo, ki vsebuje 0,5—1,3 % C ter minimalne dodatke Mn in Cr do 0,1 %.

HLS — nizko legirano orodno jeklo, ki vsebuje legure, kot so: Mn, Cr, Si, Al in Ni. Vseh teh legur je približno 12 %.

HSS — visoko legirano hitrorežno jeklo z dodatkom W, V in Mo do 18 %.

HSSE — visoko legirano hitrorežno jeklo z dodatki 5—10 % Co, W in V.

HSSU — visoko legirano hitrorežno jeklo z dodatki Co, W, V in Mo skupno čez 20 %.

HM — karbidne trdine skupine K po ISO za obdelavo krhkih materialov. Kvaliteta karbidnih trdin je v mejah od K 0,5 do K 40.

IZDELAVA ORODJA

Različne vrste orodij zahtevajo tudi različne obdelovalne postopke. V nadaljnjem podajanju je prikazan postopek izdelave orodja od sprejetega naročila do odpreme.

Naloga tehnično prodajne službe je, da pregleda, če so v naročilu podani vsi potrebni podatki za pravilno izbiro orodja. Popolno naročilo tehnično prodajna služba pismeno potrdi. O naročilu so obveščeni konstrukcijski biro, planska služba in materialna služba.

Konstrukcijski biro opremi naročilo z ustreznimi načrti, če so že izdelani, v nasprotnem primeru izdelava potrebne načrte. Plansko tehnološki oddelek po ustreznem tehnološkem postopku določi čas in rok izdelave. Materialna služba priskrbi potrebni material. Tako dopolnjeno naročilo dobi priprava dela, kjer ga detajlno tehnološko obdelajo.

Po končani tehnološki obdelavi se napiše delovni nalog, ki se kompletira z ustrežno dokumentacijo, katera spremlja orodje skozi ves tehnološki proces do odpreme kupcu.

PRAKTIČNA UPORABA ORODJA PRI IZDELAVI STAVBNEGA POHIŠTVA

Pri razrezu surovega materiala za izdelavo stavbnega pohištva uporabljamo krožne žage. Že tu se pokaže potreba po različnih oblikah rezil. Pri tem razrezu že masovno uporabljamo krožne žage z rezili iz karbidnih trdin, zato bomo pri praktični uporabi obravnavali le-te. Za vzdolžno rezanje, kjer pri razrezu preseka krožna žaga vlakna vzdolžno na smer rasti, mora biti ravna oblika zoba ter večji cepilni kot. Krožne žage za prečni razrez morajo imeti izmenično poševno obliko zob, ker morajo vlakna prerezati prečno na smer rasti. Poleg grobega razreza uporabljamo žage s karbidnimi trdinami tudi za razrez elementov, kjer ni potrebna dodatna obdelava. Dodatna obdelava pa ni potrebna zato, ker smo s krožno žago dosegli fini rez. Za doseg finega reza s krožno žago, obloženo s karbidnimi trdinami, moramo upoštevati naslednje dejavnike:

- pravilna izbira oblike zob glede na način rezanja,
- primerno število vrtljajev,
- primerno število zob,
- primeren pomik glede na število vrtljajev in število zob.

Napotki za pravilno izbiro krožnih žag HM

Rezilna hitrost

$$v = \frac{D \cdot \pi \cdot n}{1000 \cdot 60} \text{ (m/sek)}$$

Število vrtljajev

$$n = \frac{v \cdot 1000 \cdot 60}{D \cdot \pi} \text{ (vrt./min)}$$

Pomik na zob

$$S_z = \frac{S}{n \cdot Z} \text{ (mm)}$$

Pomik

$$S = S_z \cdot n \cdot z \text{ (m/min)}$$

Število zob

$$Z = \frac{S}{n \cdot S_z}$$

Rezilna hitrost za krožne žage HM

Osnovne skupine surovin	Lastnosti	Rezilna hitrost v (m/s)
Naravni les	Fizikalne in mehanske lastnosti v naravnem stanju	60—120
Slojni les	Brez bistvene zgostitve. Npr. vezane plošče, iverne plošče in panelne plošče.	60—90
Slojni les, prešan	Z visoko zgostitvijo. Npr. večslojni prešani les.	35—70
Prešani les, naravni	Zgoščeni les s povišanimi fizikalnimi in mehanskimi lastnostmi.	35—70
Duroplasti	Duroplasti z organskim ali anorganskim polnilom.	35—70
Termoplasti	Polyamidne plošče z nizko trdnostjo in slabo toplotno obstojnostjo.	25—50

Krožne žage lahko uporabljamo na različnih strojih, kot so:

- mizna krožna žaga,
- čelilnik,
- večlistna krožna žaga,
- dvostranski čepilnik,
- dvostranski profiler,
- dvostranski profiler v kombinaciji z rezkarji in drobilci.

Z uporabo krožnih žag na večvretenskih strojih in v kombinaciji z drugim orodjem razbremenimo določena vretena stroja, in sicer vretena s ploščami za čepljenje. To dosežemo na ta način, da s krožnimi žagami grobo izrežemo zeleni čep ali profil. V kombinaciji s krožnimi žagami lahko uporabljamo tudi drobilce, katerih naloga je, da odpadni material drobijo. S tem da drobilci odpadni material drobijo, je možno takojšnje profiliranje izdelkov. Velika prednost uporabe drobilcev je v tem, da odpadke takoj drobijo. Zdrobljene odpadke takoj odvajamo s pomočjo naprave za odpraševanje oziroma odvajanje odpadkov. Odvajanje odpadkov dobro vpliva na nadaljnji potek dela.

Drožilci so izdelani v standardnih izvedbah, in sicer v premerih $\varnothing 200$ in $\varnothing 250$ mm za 6000 vrt./min, $\varnothing 300$ in $\varnothing 350$ mm za 3000 vrt./min. Drožilci $\varnothing 200$ mm se uporabljajo za širino drobljenja od 18 do 72 mm. Drožilci $\varnothing 250$ do $\varnothing 350$ mm pa se uporabljajo za širino drobljenja od 20 do 40 mm.

Na drobilce je možno montirati vse vrste krožnih žag, ki se uporabljajo pri obdelavi masivnega lesa, raznih plošč in lesnih odpadkov, kakor tudi pri obdelavi kombiniranih plošč. Krožne žage, montirane na drobilce, morajo biti enakega premera kot drobilci.

PROFILIRANJE

V obrtniški proizvodnji se rezka in profilira na enovretenskih rezkalnih strojih, kar pa ustreza samo za individualno proizvodnjo. V industriji, kjer je velikoserijska proizvodnja, uporabljajo večvretenske obdelovalne stroje, s katerimi je omogočena celotna obdelava najzahtevnejših profilov pri izdelavi stavbnega pohištva.

Na enovretenskih strojih se uporablja samo desno vrteče se orodje, zato je razumljivo, da je potrebno več delovnih operacij za izgotovitev enega sestavnega dela pohištva kot npr. okenskega podboja ali krila. Na večvretenskih strojih je omogočena kompletna obdelava enega ali dveh elementov istočasno. Na teh strojih se uporablja desno in levo vrteče se orodje z omejenim minimalnim in maksimalnim premerom.

V naši tovarni je izdelan postopek izdelave vezanih oken po sistemu istočasne obdelave obeh kril.

ČEPLJENJE

Od starega načina izdelave kotnih vezi z dolbljenjem se je prešlo na izdelavo kotnih vezi z uporabo plošč in rezkarjev za čepljenje in utorjenje. S pomočjo modernjših strojev lahko izdelamo kotno vez, tako imenovani miniaturni zobati spoj. Takih spojev se lahko poslužujemo le s pomočjo posebnih lepil in posebne strojne opreme.

PROIZVODNJA VRAT

Včasih so izdelovali vrata individualno, ker so jih izdelovali ročno. Z industrializacijo predelave lesa so se pojavili moderni stroji za izdelovanje vrat. Zaradi tega se je pričela masovna proizvodnja vrat in tudi sam videz vrat se je spremenil, čeprav je ostala funkcionalnost ista. Novejša vrata niso več rezbarjena, ampak so površine gladke. Zaradi poenostavitve proizvodnje vrat in sodobnih strojev, vrata niso več izdelana iz masivnega lesa ali s polnili, temveč so obložena z različnimi ploščami ali umetnimi masami. Kot polnilo vrat se uporabljajo razne papirne satnice, skobljanci in letvice.

Okvirne letve razrezujemo na večlistnih krožnih žagah. Za razrez uporabljamo HM krožne žage, s katerimi dosežemo veliko točnost glede dimenzij. Po spetju okvira se vstavi polnilo in obloži z ustreznimi ploščami.

Za obrez, dosego kotnosti in profiliranje se uporabljajo dvostranski profilerji, ki so opremljeni s krožnimi žagami, drobilci in rezkalnimi garniturami. Na vretenih pred drobilci so montirane predrezne krožne žage, da se doseže kvalitetno obdelan rob tudi na spodnji strani.

Vrata brazdamo najprej prečno in nato vzdolžno, ker se pri prečnem brazdanju poškodujejo vogali, tako da pri vzdolžnem brazdanju to napako popravimo. Z modernim strojnimi parkom zlahka dosežemo kotnost pri izdelavi vrat. Za dolbljenje odprtín za ključavnice, kljuko in ključ se uporabljajo agregati z velikim številom vrtljajev. Na njih pa lahko uporabljamo svedre z rezili iz karbidnih trdin.

VZDRŽEVANJE

Obstojnost orodja je v veliki odvisnosti od kvalitete njegovega vzdrževanja. Za vzdrževanje določenega orodja moramo razpolagati z ustreznim strojnimi parkom in za to usposobljenim kadrom. Zahtev-

nejša konstrukcijska izvedba orodja in zahtevnejša kvaliteta zahtevata modernejši strojni park in strokovnejši kader za vzdrževanje.

Kot primer lahko navedemo brušenje krožne žage, pri kateri je predvideno 50-kratno brušenje, če je strokovno izvedeno. V nasprotnem primeru lahko dosežemo le nekajkratno brušenje. Takšno brušenje poveča stroške podjetja, kajti potrebno je nabaviti več krožnih žag, pa tudi kvaliteta obdelave je slabša.

Proizvodnja stavbnega pohištva uporablja vedno zahtevnejše orodje. Vzdrževanje takšnega orodja je težje, zato se mora vzdrževalni kader primerno usposobljati. Na vzdrževanje orodja vpliva tudi skladiščenje orodja, saj se pri neprimernem skladiščenju orodje lahko poškoduje.

BRUŠENJE

Za kvalitetno rezanje orodja je potrebno tudi kvalitetno brušenje. Za orodja različnih kvalitet uporabljamo primerne brusne materiale. Za brušenje orodja, izdelanega iz ogljikovih in nizko legiranih jekel je najprimernejša uporaba brusnih sredstev iz normalnega korunda z zrnatostjo od 40—60 mech, trdote K ali M, srednje strukture 4—6 in keramično vezivo. Za brušenje orodja iz visoko legiranih orodnih jekel je primeren plemeniti korund z zrnatostjo 60—80 mech, manjših trdot J ali K, poroznejše strukture 6—9 in keramično vezivo. Priporočljiva je uporaba mokrega brušenja zaradi hlajenja. Nevarnost pri suhem brušenju je ta, da se rezni rob pregreje in tako nastanejo notranje razpoke na rezilu. Zaradi tega se poveča krhkost rezila in izguba trdote. Za ravno površino (brez zobcev) vrha rezila in lažje odvajanje ostružkov mora biti brušena površina čim bolj gladka. Zato je potrebno po vsakem brušenju glajenje rezila z gladilnim kamnom. Oblika brusnih plošč in segmentov je odvisna od vrste brusilnih strojev in oblike orodja.

Leše

Avgust Kuhar — urednik in novinar

(Ob 10-letnici smrti)

Letošnjo jesen bo minilo deset let, kar je Avgust Kuhar — Prežihov Gustl umrl v Topolšici, prihodnje leto pa bo Koroški fužinar, ki ga je Kuhar ustanovil in urejal do smrti, praznoval svojo 25-letnico. Tako torej ni mogoče pisati o enem, pa ne omenjati drugega, in čeprav je bil Kuhar po poklicu tehnik ter je napisal dve knjigi o varstvu pri delu in racionalizaciji, se danes zdi, da bo njegov Koroški fužinar obe preživel.

Zarisati Kuharjev novinarski in uredniški profil nikakor ni preprosto. Predvsem moramo kar na začetku zavreči klišejske pojme s tem v zvezi, nato pa moramo vedeti, da je kljub številnim uglednim sodelavcem Koroški fužinar po duhu in stilu Kuharjev list. Običajno je sicer res tako, da časopis ali revija, ko se enkrat uteče, lahko menja urednika in uredniški odbor, pa bo ob približno enakem programu in sodelavcih ostal njegov značaj enak. Pri Koroškem fužinarju pa je bila pod Kuharjevim vodstvom urednikova osebna nota silno močna skozi vse letnike, in to domala pri vseh številkah od prve do zadnje strani.

Nemara je prav to eden od vzrokov, da je časopis, ki je od svojega nastanka naprej objavljaval pod eno streho tako raznorodne prispevke, kot so npr. strokovni članki o jeklu in Prežihove novele, referati in govori o poslovanju železarne pa camarske pesmi, kljub temu dajal vtis, kakor da vse to dejansko spada skupaj, ker se pač dogaja v istem kraju in ker se pri obojem — pri delu v tovarni ter v prostem času srečujejo isti ljudje. Posebno zanimivo pa je, da je Kuharju to uspelo z navidez preprostim pripomočkom oziroma z dvema:

z naslovi in podnaslovi člankov in s podpisi pod slikami. Čeprav so bili avtorji člankov seveda različni, s tem pa tudi vsebina njihovih tekstov, se je Kuhar do njih, s tem da jim je izbral novinarski, to pomeni privlačen naslov, osebno opredelil ter jih tudi že nekako okarakteriziral. Skoraj še večjo možnost pa so mu pri tem postopku dajale fotografije. Če le niso bile strogo strokovne, je s tem, kako jih je razporedil in opremil s komentarjem, dose-

Velik problem nastopa pri brušenju rezil iz karbidnih trdin, zato se zahteva velika preciznost in stabilnost brusilnih strojev. Grobo lahko brusimo s silicijevimi ploščami zrnatosti 70—80 meč, trdote H ali I, srednje strukture 4—8 in keramičnim vezivom. Prednost teh plošč je v tem, da se pri grobem brušenju lahko brusijo karbidna trdina skupno z osnovnim materialom. Za končno brušenje uporabljamo samo diamantne brusne plošče. Za predbrušenje uporabljamo plošče z diamantnim zrnom 70—80 Micr, za končno brušenje pa plošče z diamantnim zrnom 30—50 Micr. Diamantne brusne plošče lahko imajo bakelitno ali metalno vez. Diamantno brusno ploščo z bakelitno vezjo lahko uporabljamo za mokro in suho brušenje, medtem ko tisto z metalno vezjo uporabljamo samo za mokro brušenje.

gel, da so bile druga močna vez, ki je raznorodno vsebino časopisa držala skupaj.

Pri tako osebnem odnosu do Koroškega fužinarja sta se seveda morala nenehno kazati tudi urednikova osebnost in značaj. Kuhar se nam tako na straneh svojega časopisa razkrije predvsem v mnogoznaški širini, v ljubezni, če že ne kar popolni predanosti koroški domovini ter v filozofskem odnosu do vsakdanjega življenjskega vrveža. Če dodamo temu še enkrat dobrodušno

Avgust Kuhar

humoristično noto, drugič pa pikro odrezavost, je pred nami v okvirnih potezah Kuharjev lik.

Kot globok poznavalec življenja je Kuhar dobro vedel, da ljudje niso topoumna bitja, ki bi živela od papirja, in zato ne hlastajo kar od kraja po vsem, kar je natisnjeno. Če torej urednik hoče, da bo njegov list bran, ga mora najprej narediti zanimivega. In ker je vsak človek sebi zmeraj najbližji, mu mora urednik v časniku kazati bodisi njega, njegovo družino, sorodnike ali prednike ter njegov kraj ali vsakega nekaj.

Iz takega preudarka in iz lastne zakoreninjenosti v koroški kot je torej Kuhar sestavil svoj uredniški koncept:

»V programu Fužinarja je prva misel domovina. Potem smo v kraju, ki je v svojem bistvu malo obdelan in moramo tako reči tudi kaj domačega. Dalje vemo vsi, da izobrazba za kvalitetno delo ne more priti vsa s Tolstega vrha in sama od sebe. Predvsem pa vemo, da temelji vsa naša rast na rasti človeka — torej: domovina, koroški kraj, kvalitetno delo in kulturna rast.«

Ob desetletnici Koroškega fužinarja vprašan po njegovih značilnostih pa je odgovoril:

»Še jed mešamo, da ni prepusta. Tudi delavec — fužinar ne zmore vsega. Dan za dnem železo in jeklo, jeklo in železo, pa mu dajmo spet v njegovem listu samo železo

in jeklo. Koliko bolj sproščeno je, ko ob prenaveličanem agregatu zapoje tudi cire...«

Torej je z besedo in sliko vezal sedanost s preteklostjo, fužinarja s knapom, oba pa s kmetom, tem stoletnim rezervoarjem delovne sile in kulturne tvornosti, ki je napajal vse industrije, kar jih je zgodovina v zadnjih nekaj sto letih dajala in jemala tej dolini. Poznavanje zgodovine in življenja je bilo Kuharju tisti filter, ki mu je bistril odnos do dogodkov v sedanosti in s pomočjo katerega je modro ločeval trajnejše od enodnevnih vrednot.

Tako je mogel npr. že pred 21 leti ugotoviti resnico o lesu in gozdovih v tej dolini, ki nam jo danes drago izračunavajo na učenih institutih:

»Bili smo bolj furmani kot pa strokovnjaki lesne predelave.«

Tako je naposled zmogel trpko mirno popisovati celo tudi nacistično divjanje med vojsko, ko so mu ubili brata in poglani staro, gluho mater v zapore. Prežihovsko kleno je slikal rablje in žrtve, pri tem pa v največje grozote tkal ironijo, kakršne npr. Prežih ni uporabljal:

»V imenu nacističnih idej: kje imate suho meso?« in:

»Od nemščine so se Rožanki v vseh šolah stare Avstrije naučili samo besedo »niks«. S tem »niks« so se z Nemci in predvsem z nemškutarji pogovorili vedno vse.«

Strpnost in razumevanje sta nadaljnji dve Kuharjevi uredniški lastnosti. Kakor je bil razumljivo ponosen na svoj list, je vendarle takrat, ko mu je nekdo kmalu po izidu neke številke prinesel klobaso, zavito — v list Fužinarja, napisal:

»Tako! Kaj hočete. Mir in zdravje naših ljudi sta čudovita.«

Rad je dajal priložnosti za pisanje mladim, do katerih je bil še posebno kavalirski. Mladi so imeli pri njem zmeraj večji »popust« glede kvalitete člankov kot drugi sodelavci, da bi ostali pri listu in se izpopolnjevali.

Duhovito je znal pokramljati z vsakim sodelavcem in je bil obisk pri njem zmeraj spodbuda za nadaljnje delo. Je pa vabil in opominjal k pisanju tudi zunaj železarne, kakor sicer v prostem času ni načeljal službenih tém.

To pa je nemara ena od Kuharjevih poglobitnih značilnosti: svojega Koroškega fužinarja je imel zares rad in je ta čustveni osebni odnos neposredno sestavina njegovega novinarsko — uredniškega sloga. Pisal ni zaradi kruha in urejal ne po službeni dolžnosti, ampak iz ljubezni do tega dela in iz čisto osebnega prepričanja, da je delavcem treba nuditi tudi duhovne hrane.

Tak ostaja nanj spomin in zgled.

Marjan Kolar

Še ne ve

Pesnika Fontanella so vprašali po njegovi največji ljubezni v življenju.

— Ne morem reči, je odvrnil, imam šele petindevetdeset let.

*

Lažje je spoznati deset tujih dežel kot enega samega človeka.

Dearn

Ob stoletnici — Bernekerjev gaj

Letos mineva sto let od rojstva kiparja Franca Bernekerja. Rodil se je 4. oktobra 1874 na Gradišču št. 41, na bernškem posestvu, pod Malo Kopo na zahodnem Pohorju. Domače ime pri hiši govori o tem, da je nekoč tu gospodaril rod Bernékerjev, a v času, ko je prišel na svet Franc, so bili Bernekerji tu samo najemniki. Novorojenec je dobil njih ime, ker ga je mati rodila neporočena.

Čeprav mu je bila usoda tako že ob rojstvu dvakratno nenaklonjena, saj se je rodil v revščini in kot nezakonski otrok, mu je bilo dano nekaj, kar je nezavedno, a gotovo sprejemal vase: rodil se je na lepem koncu sveta.

Berneško posestvo se je razprostiralo daleč naokrog. Spodaj so bile njive, po sredi je tekla spodnja cesta, višje še ena, na obeh straneh je rastlo sadno drevje, tepke, jablane, slive, orehi, nad hišo so bile na robu spet njive, višje travnik, nad njim Bernéška seča s planinsko ostro travo, balohom, na desno smrekov gozd Strmec, zadaj na levo Bernéško sedlo. Sredi tega sveta, med obema cestama, je stala kmetija, pa hlev, slabih sto metrov proti severozahodu in nekaj višje od hiše bajta. Tam blizu izvira voda in se razliva čez spodnjo cesto ter se preljuje na dno doline, ki se tu končuje. To je Šentbarbarski graben, kakor mu pravijo domačini. Z Bernéškega se vidi na nasprotni breg, kjer stoji na slemenu druga kmetija, Rúdofovo, vmes v jamo k Jámniku in naprej od njega na pobočje k Metvózu. Proti jugozahodu se za bregom skriva cerkev svete Barbare.

Ta svet je umirjen in razgiban, barvit in obkrožen s temnimi gozdovi, poln svetlobnih prelivov. Zaokrožen je ta svet. Kakor so nekoč stari Grki gradili svoja gledališča v krogu, ki se je poglobljalo do pridišča, tako so se tu razporedile kmetije po strmih bregovih okrog zaokroženega konca doline, okrog izvira vode. Ta svet je v sebi sklenjen, zaprt v krog. In vendar daje življenje, ki se napaja tu. Potok, ki se tu spočenja, teče dalje, v ozki, strmi grabi, ki se očem zapira. A že z zahodnega roba nekdanjih berneških njiv se vidi dolina z naselji, za njo Uršlja gora in drugi nižji grebeni, vse do Savinjskih Alp.

Po strmi, razriti cesti nad Šentbarbarskim grabnom je nekoč odšla s svojim sinom v dolino tudi Bernekerjeva mati, samouka šivilja in kuharica. Ob materi je Berneker preživel svoja otroška leta v Starem trgu, v šolo je hodil v Slovenj Gradec.

Tudi ko se mu je življenje nepričakovano obrnilo, tako da je postal kipar-umetnik, se je še vedno vračal med svoje domače ljudi. In dolga leta je sanjal o tem, da bi lahko delal iz domačega, pohorskega marmorja. V zrelih letih je začel te načrte uresničevati. Portret svojega podpornika dr. Pavla Turnerja, po rodu Pohorca, je napravil iz pohorskega marmorja. Drugi podobni načrti so mu žal povečini ostali neuresničeni.

In kako je danes, sto let po njegovem rojstvu? Ali je v kraju, kjer je umetnik ugledal luč sveta in kjer je še nezavedno srkal njegovo lepoto, kakšno znamenje, ki spominja tudi sedanje rodove nanj? In ali

je v kraju, kjer so se mu — učencu — odpirala prva spoznanja o svetu, ostal kakšen spomin nanj za nas in za naše potomce?

V Starem trgu je na hiši, kjer je Berneker kot otrok stanoval z materjo, vzidana spominska plošča. To je vse. Hiša,

Franc Berneker

kjer se je rodil, se je v zadnjem desetletju dokončno zrušila v kup kamenja. In v Slovenj Gradcu ni nobenega njegovega kipa.

Pravijo, da ni nihče prerok v svojem domačem kraju. Vsaj dokler živi, ne. A če je minilo od Bernekerjevega rojstva že sto let in tudi od smrti že dobrih dvainštirideset let (umrl je 16. maja 1932 v Ljubljani),

je čas, da bi namesto nejasnih spominov na človeka, ki je bil v življenju nesrečen in siromak, zaživela v nas nova zavest, da je živel med nami umetnik. Naj bi izpregovorila umetnikova dela, zdaj raztepena po svetu, v novem okolju domačega kraja. Pa ne v mrtvi svetlobi zaprtega prostora, v muzeju, temveč v živi igri luči in senc gaja, ki bi naj bil zasajen v Slovenj Gradcu v čast Francu Bernekerju in po njem imenovan. V tem gaju bi našli mesto tudi kipi drugih umetnikov. Če bi se to uresničilo, bi Bernekerjev gaj ne bil samo v čast umetniku, temveč enako kraju, iz katerega je nekoč šel v svet.

Zdaj, ob stoletnici njegovega rojstva, je priložnost, da Bernekerjevemu gaju položimo temeljni kamen: da določimo prostor, kjer bodo nato sedanji rod in naslednji rodovi postavljali njegove kipe in odlitke tistih njegovih spomenikov, katerih originali so nedosegljivi ali že postavljeni na kakšnem drugem javnem kraju. Letos pa bi poskusili postaviti vsaj en Bernekerjev kip, da tudi v Slovenj Gradcu zaživi igra prelivov svetlobe, ki drhti na njegovih delih.

To je svojevrstno prelivanje svetlobe, kakršno je vpiljal Berneker vase še kot otrok. In najbrž bi storili prav, ko bi vsaj kraj, kjer je stala hiša, pod katere streho se je rodil — čeprav le kot najemnikove hčere pankrt — ko bi ta kraj zaznamovali. Za nas in za naše otroke. Za vse tiste, ki bi videli v Slovenj Gradcu umetnikova dela, pa bi želeli zvedeti, kje mu je stekla zibel.

Alenka Glazer

S posmehom o koroški stvarnosti

Prof. Janko Messner je v vabilu na razgovor ob izidu svoje knjige »Iz dnevnika Pokrznikovega Lukana« napisal:

»Knjiga je napisana v mojem vzhodno-podjurskem narečju, ima jezikovni uvod dr. P. Zdovca, je izdatno opremljena z razlago besed, ima 17 ilustracij, ostro profiliranih kritičnih risb tovariša Marjana Mančka, in nemško razlago teh risb.

Vsebinsko je nastajala s Kladivom vred in zrcali groteskni represivni položaj, v katerem moramo koroški Slovenci — brez demokratičnih pravic — živeti...«

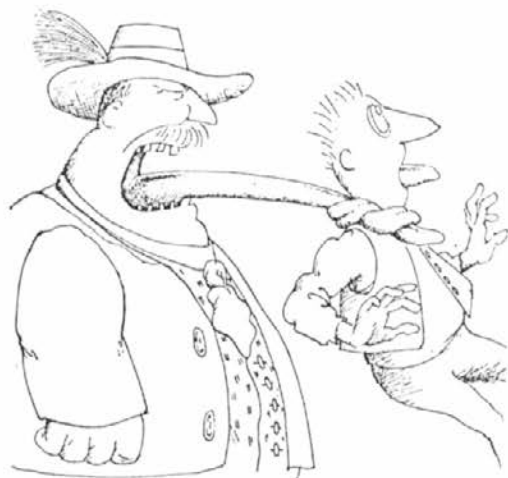
Dr. Pavle Zdovec je knjigo v nemškem povzetku označil takole:

»Besedila »Iz dnevnika Pokrznikovega Lukana« so družbeno kritična literatura ter v določenem smislu v svoji konkretnosti izredno subtilni dokumenti časa. Kot takšna jih lahko prav razumemo samo na političnem ozadju aktualnih koroških razmer in v zvezi s kladivarskim gibanjem znotraj slovenske narodnostne skupine. Bistvo tega gibanja določajo njegova vsebina in postavljeni cilji:

poudarjanje zveze med narodnostnim in družbeno ekonomskim položajem, drastično in osvežujoče predočenje narodnostnih in socialnih konfliktov, razkritje pravega značaja socialne demokracije, kritika slovenskega vodstva tostran in onstran meje ter njegovih etabliranih organizacij, utemeljitev široke solidarnostne fronte vseh demokratično mislečih ljudskih plasti obeh deželnih jezikov, socialistov, kristjanov in komunistov z obrambo pred vsako narod-

nostno diskriminacijo in zatiranjem (vključno z vsako vrsto ugotavljanja narodnostne manjšine) ter k dosledni uresničitvi 7. člena avstrijske državne pogodbe iz l. 1955 ter demokratičnih pravic slovenske narodnostne skupine, vsebovanih v drugih aktih. Propagator in tolmač teh političnih stremeljenj... je bilo poleg letakov in od slovenskih študentov izvedene agitke »Ekstremist Matija Gubec« (F. Lipuš in J. Messner) predvsem v nekonvencionalnem stilu pisano »Kladivo«. V tem listu je od l. 1970 naprej izšla večina v tem zvezku zbranih tekstov.

Idejna usmeritev je v bistvu enaka, določa pa jo tudi enaka resnost socialnega

»... bomo pa imeli dvojezičnost za zmeraj...«

NAŠA GIMNAZIJA

daje poročilo za šolsko leto 1973-74

SVET ŠOLE

1. Svet šole sestavljajo štiri delegacije in to:
a) **delegacija delovne skupnosti:** Ivartnik Tone, Kožar Erna, Mrdavšič Vera, Pečovnik Marija, Vevar Danijel

b) **delegacija dijakov:** Bukovnik Majda, Friškovec Ana, Pogorelnik Metka, Šisernik Branko, Viltušnik Janja

c) **delegacija sveta staršev:** Blagojevič Ivana, Čas Ivan, Kac Marija, Metelko Olga, Rožanc Filip

č) **delegacija predstavnikov občinskih skupščin koroške regije:** Letonja Anton — SO Ravne, Potočnik Anton — SO Slovenj Gradec, Rac Maks — SO Radlje, Vreš Franc — SO Dravograd.

Predsednik sveta šole je Kožar Erna.

2. Zbor delovne skupnosti sestavljajo vsi redno zaposleni sodelavci, predsednik zbora delovne skupnosti je Kodrin Mihael

UPRAVNI ODBOR

Filipančič Jožica (predsednik), Košuta Josip, Kožar Jernej, Mrdavšič Janez, Stopar Marjana.

ODBOR ZA MEDSEBOJNA DELOVNA RAZMERA

Leitinger Ivan, Garb Marija, Lodrant Stanko, Pušnik Marija, Uran Terezija, Verčko Angela.

ODBOR ZA SLO

Krivograd Alojz (predsednik), Kotnik Janko, Medved Drago, Pečovnik Anton, Sušnik Anton.

ODBOR DELAVSKE KONTROLE

Vučko Stanko (predsednik), Krivograd Irena, Suler Marija

ŠOLSKA SKUPNOST (mentorica: Erna Kožar)

V tem šolskem letu je bila predsednica Majda Bukovnik, člani pa predsedniki razrednih skupnosti.

KOMITE ZMS (mentor: Jernej Kožar)

Predsednica aktiva ZMS je bila Kodrun Mateja, člani pa predstavniki razredov.

humanizma. Vsi teksti so napisani v avtentičnem, robato sočnem južnovzhodnem koroškem narečju. Komaj, da bi kakšno drugo jezikovno oblačilo bolje ustrezalo njihovu satiričnemu in parodističnemu osnovnemu tonu.

Po »Skurnih storijah«, »Pogovoru v maternici« in »Pokrznikovem Lukanu« je jasno, da postavlja Messner svoj literarni talent popolnoma v službo boja koroških Slovencev za njihove pravice. V boju pa je najboljšo tisto orožje, ki najbolj zareže in najhuje zaboli, torej jedka, posmehljiva satira, včasih groteskna, včasih krohotajoča se, v »Lukanu«, ki je od vseh Messnerjevih tekstov najmanj literaren, še najbolj optimistična, ker verjame v moč svojega ljudstva.

Narečje, v katerem je knjižica pisana, je istočasno njena prednost in slabost. Prednost je zato, ker ji daje živahnost in sočnost, slabost pa zato, ker ostaja dostopna samo Messnerjevemu domačinom, pri nas pa jo bo razen slavistov komaj kdo bral. Seveda pa bo ostala trajen zgodovinski dokument časa in absurdnih razmer na Koroškem sredi sedemdesetih let.

Marjan Kolar

SOLSKI DELAVCI

(Naziv, rojstno leto, začetno leto službovanja, od kdaj je na gimnaziji Ravne, stroka, kaj in kje je učil, zadolžitve, PZ — praktična znanja; navajamo stanje, kakršno je bilo v 4. redovalni konferenci).

I. REDNI UČITELJI:

GOLČER Anton; ravnatelj (profesor, 1931, 1956, 1956, Bio)

BURG Marjeta (profesorica, 1941, 1963, 1963 An, Fr): an: 1c, 1d, 2c, 2č, 3c, 3č, 4b, 4č; PZ-an: III. IV.; 26 ur mentorica MKUD-a in jutranjih oddaj

FILIPANČIČ Jožica (predmetna učiteljica, 1933, 1958, 1963, Te): te: 1b, 1c, 1d, 2a, 2b, 2d, 3a, 3č, 3d, 4c, 4č = 24 ur; varuhinja učil za dekleško telovadbo, mentorica športnega društva

IVARTNIK Anton (rezervni oficir, absolvent VPS, 1935, 1959, 1964): obr. in zaščita: 3a, 3b, 3č, 4ab-f, 4ab-d, 4c-f, 4c-d, 4č; osn. umet. vzg. (gl. vzg.): 1a, 1b, 1c, 1č, 2a, 2b, 2c, 2č, 2d, = 24 ur; umetniški vodja pevskega zbora, varuh kabineta za obrambno vzgojo KACL Gvidon (profesor, 1945, 1969, 1971, 1973, Ma, Fi): ma: 2c, 2d, 3c, 3d; fi: 2a, 2b, 4a, 4b, 4c, 4č; PZ-ma: III. = 30 ur; varuh fizikalne učilnice in učil za fiziko

KECERIN Josip (profesor, 1938, 1955, 1973, Te): te: 1a, 1b, 1c, 1č, 1d, 2a, 2c, 3b, 4a-f, 4a-d = 24 ur; mentor športnega društva

KODRIN Mihael (profesor, 1924, 1956, 1962, Bio): bio: 1a, 1b, 1č, 2a, 2č, 3a, 3b, 3c, 3č, 3d; PZ-bio: IV. = 27 ur; varuh zemljišča, biološke in geološke zbirke, mentor biološkega krožka in RK, urednik urnika

KOMPREJ Vinko (predmetni učitelj, 1939, 1956, 1964, Teh. vzg.): teh vzg: 1a, 1b, 1c, 1č, 1d, 2a, 2b, 2c, 2č, 2d = 28 ur; organizator proizvodnega dela, varuh delavnice za tehnično vzgojo, mentor fotoamaterskega krožka

KOŠUTA Josip (prof. priprav. 1946, 1970, 1973, Fil, Soc): fil: 4a, 4c; soc: 3a, 3b, 4a, 4c; psi: 3b, 3c, PZ-soc: III. = 18 ur; mentor marksističnega krožka in mladinskih ur

KOTNIK Janko (profesor, 1939, 1963, 1963, Te): te: 1a, 1č, 2b, 2c, 2č, 3a, 3b, 3c, 3č, 4b-f, 4b-d, 4c = 25 ur; varuh učil za fantovsko telovadbo, mentor športnega društva

KOŽAR Erna (profesorica, 1942, 1965, 1965, An, Ne): an: 1b, 2b, 3a, 4a; ne-II.: 1a, 2a, 3b, 4b; ne-I.: 1č, 3č = 26 ur; mentorica šolske skupnosti, varuhinja učil za nemški jezik KOŽAR Jernej (profesor, 1940, 1966, 1969, An, Ne): an: 1č, 2a, 3b, 4c; ne-II.: 1b, 1c, 2b, 3a, 3c, 4a = 25 ur; varuh fonolaboratorija, mentor aktiva ZMS

KRIVOGRAD Alojz (profesor, 1934, 1962, 1962, Zg): zg: 1a, 1b, 1d, 2a, 2b, 3a, 3b, 3c, 3č, 4a, 4c = 30 ur; varuh učil za zgodovino

KRIVOGRAD Irena (profesorica, 1937, 1961, 1962, Um. zg., Zg.): zg: 1c, 1č, 2d, 3d, 4b, 4č; umet. vzg. (um. zg.): 1a, 1b, 1c, 1č, 2a, 2b, 2c, 2č, 2d = 27 ur; varuh učil za zgodovino, mentorica likovnega krožka

LEITINGER Ivan (profesor, 1944, 1968, 1973, Bio): bio: 1c, 1d, 2b, 2c, 2d; ke: 1č, 3a, 3c, 3č, 3d PZ-bio III. = 21 ur

LODRANT Stanko (profesor, 1927, 1950, 1950, Ke): ke: 1a, 1b, 1c, 1d, 2a, 2b, 2c, 2č, 2d, 3b; fi: 3b, 2d; PZ-ke III. IV. = 30 ur; varuh kemijskega laboratorija, mentor dijaškega planinskega odseka

MEDVED Drago (profesor, 1931, 1953, 1961, Ze): ze: 1a, 1b, 1c, 1d, 2b, 2c, 2d, 3b, 3c, 3č, 4a, 4b, 4c, 4č = 28 ur; varuh učil za zemljepis, mentor kluba OZN

MRDAVŠIČ Janez (profesor, 1928, 1957, 1957 SL): sl: 1a, 2a, 2b, 3a, 4b, 4č; psi: 3a; PZ-sl III. = 26 ur; mentor recitacijskega krožka, poverjenik za Prežihovo značko

MRDAVŠIČ Vera (profesorica, 1933, 1958, 1962, Sl, Sh): sl: 1b, 1d, 2c, 2č, 3b, 3d, 4a = 25 ur; varuhinja učil za slovenski jezik, poverjenica za Prežihovo značko

PUŠNIK Marija (prof. priprav., 1946, 1973, 1973, An): an: 1a, 2d, 3d; PZ-an III. = 11 ur; knjižničarka uč. in dij. knjižnice = 10 ur; poverjenica za mladinski tisk

STOPAR Marjana (profesorica, 1942, 1965, 1972, Ze, Zg): zg: 2c, 2č; ze: 1č, 2a, 2č, 3a, 3d = 16 ur; skrajšan delovni čas zaradi porodniškega dopusta; organizacijski vodja pevskega zbora

SUŠNIK Anton (profesor, 1932, 1957, 1961, Sl, Sh): sl: 1c, 1č, 2d, 3c, 3č, 4c; PZ-sl IV. = 22 ur; mentor literarnega krožka, šolskega glasila in dramskega krožka, šolski kronist, poverjenik za Prežihovo značko

URAN Terezija (profesorica, 1935, 1960, 1964, Ma): ma: 1a, 1č, 1d, 2a, 3b, 3č, 4c, 4č; PZ-ma IV. = 28 ur; mentorica matematičnega krožka

URSNIK Franc (laborant fizike, 1950, 1974, 1974)

VEROVNIK Antonija (profesorica, 1946, 1971, 1971, Fil, soc): na porodniškem dopustu od 8. IV. 1974

VEVAR Danijel (profesor, 1934, 1959, 1962, Ma): ma: 1b, 1c, 2b, 2č, 3a, 4a, 4b; fi: 2č, 3a, 3c; PZ-fi IV. = 30 ur; sourednik urnika

VEVAR Jerica (profesorica, 1940, 1964, 1964, Fr, I): fr: 1č, 1d, 2c, 2č, 2d, 3č, 3d, 4c, 4d = 22 ur

VUČKO Stanko (strokovni učitelj, 1942, 1960, 1964, Ke): teh vzg. ke: 2b, 2c, 2čd; OZ 3c, 3d = 13 ur; asistent za kemijo in biologijo

II. ZUNANJI UČITELJI:

Dr. inž. GREŠOVNIK Ferdo, (železarna Ravne): fizika: 2c, 3č, 3d = 6 ur

LIPOVNIK Alojz, (ravnatelj glasbene šole): glasbilo: 1d = 11 ur

ROZINA Tatjana, (OS »Prežihov Voranc«, Ravne): likovna vzgoja: 1d = 2 uri

III. TAJNIŠTVO:

GARB Marija, materialni knjigovodja (1932, 1949, 1962)

PUR Marija, računovodja (1942, 1962, 1974)

IV. POMOŽNI IN TEHNIČNI DELAVCI:

DROFELNIK Helena (snažilka, 1922, 1961, 1961)

LESJAK Matilda (snažilka, 1916, 1954, 1954)

ODER Helena (kuh. pomočnica, 1933, 1973, 1973)

PEČOVNIK Anton (hišnik, kurjač, 1925, 1949, 1953)

PEČOVNIK Marija (snažilka, 1931, 1962, 1962)

PERIČ Pavla (snažilka, 1936, 1956, 1956)

PODGORŠEK Martin (honorarni delavec — upokojenec)

ŠULER Marija (snažilka, 1922, 1955, 1955)

VERČKO Angela (kuharica, 1931, 1951, 1969)

SPREMEMBE NA ZAVODU:

PRIŠLI: KACL Gvidon (profesor ma, fi) iz JLA, 1. X. 1973

KOŠUTA Josip (profesor soc, fil) 1. X. 1973 iz JLA

PUŠNIK Marija (profesorica an, sl) 1. X. 1973 na novo

URSNIK Franc — 1. II. 1974 na novo

PUR Marija (tajnica, rač.) 1. III. 1974 iz TIS Ravne na Koroškem

ODŠLI: BATIC-MAJCEN Ivana (profesorica ma, fi) 1. IX. 1973 v ZDA

DELAK Majda (profesorica ma, fi) 1. II. 1974 na gimnazijo pedagoške smeri v Ljubljano.

MEISTERL Anica — tajnica — 1. III. 1974 v pokoj.

DIJAKI

I. Statistični pregled:

a) število in uspeh dijakov: ob zaključku šolskega leta je bilo na šoli 191 + 371 = 562 dijakov; razred je izdelalo 502 dijaka ali 89,3 odstotka; od tega je bilo 66 (11,7%) odličnih,

174 (31%) prav dobrih, 251 (44,7%) dobrih in 11 (1,9%) zadostnih, popravne izpite ima 55 dijakov, razreda ni izdelalo 5 dijakov;

b) socialni sestav dijakov: 238 delavskega porekla, 34 kmečkega, 16 obrtniškega in 274 uslužbenkega porekla;

c) študenti: 227 (40,4%) od tega RIS 171, Republiški zavod za zaposlovanje 17, TIS Ravne 22, druge TIS v koroški regiji 16, JLA 1;

č) dijaki po občinah: Ravne 270 (48%), Slovenj Gradec 127 (22,6%), Dravograd 68 (12,1%), Radlje ob Dravi 96 (17,1), Maribor 1 (0,2%);

d) v šolo se vozi 420 dijakov (74,7%) od tega z avtobusi 387, z vlakom pa 33.

II. Imenik dijakov:

(pri imenih je v oklepaju naznačen dijakov domači kraj).

1. a (16 + 18 = 34)

Razredničarka: Marija Pušnik

ODLIČNI: 0 + 3 = 3

Kašnik Silvestra (Slovenj Gradec)
Pogorelnik Metka (Vuzenica)
Potočnik Alenka (Slovenj Gradec)

PRAV DOBRI: 5 + 7 = 12

Gorše Borut (Podgorje)
Kadiš Bogdan (Prevalje)
Ruter Ernest (Ravne)
Sisernik Bojan (Slovenj Gradec)
Vengušt Miro (Dravograd)
Andrić Olga (Vuzenica)
Golob Irena (Črna)
Kac Tadeja (Smartno)
Laure Janja (Slovenj Gradec)
Tušnik Jelka (Slovenj Gradec)
Golob Marta (Dravograd)
Slemenik Cirila (Tomaška vas)

DOBRI: 10 + 8 = 18

Gobec Andrej (Vuzenica)
Gregorek Nino (Vuzenica)
Klančnik Miran (Ravne)
Kolar Slavko (Podklanc)
Linasi Marjan (Slovenj Gradec)
Mlakar Bojan (Slovenj Gradec)
Pogorevc Bojan (Ravne)
Stravnik Borut (Slovenj Gradec)
Šetina Božidar (Dobja vas)
Veršnik Samo (Šentjanž)
Čeru Bernarda (Ravne)
Dražnik Metka (Dravograd)
Dretnik Petra (Slovenj Gradec)
Pinter Karolina (Otiški vrh)
Ramšak Marija (Mislinjska Dobrava)
Rogina Bernarda (Podgorje)
Simetinger Marjana (Črna)
Waltl Alenka (Slovenj Gradec)

ZADOSTEN: 1 + 0 = 1

Kosi Igor (Vuzenica)

1. b (13 + 17 = 30)

Razrednik: Jernej Kožar

ODLIČNI: 0 + 2 = 2

Lekše Nevenka (Mislinja)
Ramšak Marija (Slovenj Gradec)

PRAV DOBRI: 7 + 12 = 19

Brumen Marko (Žerjav)
Kac Boris (Slovenj Gradec)
Kresnik Ivan (Mislinjska Dobrava)
Lipovšek Ivan (Ravne)
Pušnik Janez (Šentilj)
Šrot Božidar (Ravne)
Žužel Drago (Tomaška vas)
Barl Vlasta (Slovenj Gradec)
Godec Alenka (Ravne)
Kadiš Milena (Dravograd)
Komprij Majda (Prevalje)
Kotnik Majda (Ravne)
Kumprij Matilda (Mežica)
Pogorelnik Irena (Smartno)
Potočnik Maja (Slovenj Gradec)
Sojč Bojana (Črna)
Šol Sonja (Vuzenica)
Zorman Jelka (Slovenj Gradec)
Zohar Jelka (Mislinja)

DOBRI: 5 + 3 = 8

Polak Zlatko (Vuzenica)
Strmčnik Bojan (Ravne)

Gimnazijci na državnem prvenstvu v krosu v Velenju Fotokrožek gimnazije

Suhodolčan Primož (Prevalje)
Spegelj Stanislav (Muta)
Vovk Vojko (Mislinja)
Cajnkari Marija (Ravne)
Lučnik Darja (Slovenj Gradec)
Rizmal Marija (Žerjav)

POPRAVNI IZPIT IMA: 1 + 0 = 1

Smonkar Zvonko (Mislinjska Dobrava): ma

1. c (14 + 20 = 34)

Razrednik: Tone Sušnik

ODLIČNI: 2 + 3 = 5

Pušnik Stanislav (Ravne)
Uran Bojan (Mežica)
Grošelj Marija (Prevalje)
Kodrin Janeta (Ravne)
Rožanc Bojanka (Dobja vas)

PRAV DOBRI: 4 + 5 = 9

Bevc Albin (Ravne)
Planinšek Branko (Mežica)
Triglav Jože (Ravne)
Vreš Branko (Črneče)
Kavšak Ana (Ravne)
Krivograd Irena (Ravne)
Kukenberg Jožica (Dravograd)
Levičar Marta (Ravne)
Vernekar Melita (Ravne)

DOBRI: 6 + 10 = 16

Ledl Gorazd (Vič)
Logar Janko (Pameče)
Palir Branko (Slovenj Gradec)
Svetina Branko (Ravne)
Vidrih Janez (Žerjav)
Vute Danilo (Prevalje)
Breznik Sonja (Stari trg)
Naveršnik Mihaela (Prevalje)
Novak Mira (Prevalje)
Oletič Jožica (Pameče)
Ranc Majda (Tolsti vrh)
Sagajšek Renata (Prevalje)
Šarkezi Cvetka (Ravne)
Škrubej Ana (Črna)
Tumpa Tatjana (Stari trg)
Vivod Jana (Goriški vrh, Dravograd)

ZADOSTNI: 0 + 0 = 0

POPRAVNI IZPIT IMAJO: 2 + 2 = 4

Štruel Dušan (Mežica): an
Uran Sašo (Mežica): an
Čas Zdenek (Slovenj Gradec): an, ma
Jesenovec Rajka (Slovenj Gradec): ma

1. č (13 + 18 = 31)

Razrednik: Mihael Kodrin

ODLIČNI: 1 + 2 = 3

Svečko Rajko (Vuhred)
Mrdavšič Metka (Ravne)
Zlatar Milka (Zgornja Vižinga)

PRAV DOBRI: 1 + 5 = 6

Cehner Mirko (Črneče)
Borovčanin Darja (Mežica)
Geč Irena (Slovenj Gradec)
Javornik Irma (Dravograd)
Lodrant Alenka (Prevalje)
Podpečan Marina (Dravograd)

DOBRI: 9 + 11 = 20

Bukovnik Milan (Radlje)
Kogelnik Janko (Prevalje)
Lajtinger Zlatko (Radlje)
Miklavc Janko (Ravne)
Pori Simon (Prevalje)
Pravdič Bojan (Prevalje)
Ranc Marjan (Ravne)
Ravnikar Tone (Slovenj Gradec)
Sušec Slavko (Slovenj Gradec)
Cifer Marta (Ravne)
Cigler Ivanka (Radlje)
Deberšek Dunja (Radlje)
Dragolič Marjeta (Ravne)
Kralj Ivica (Radlje)
Mirkac Ljuba (Vuzenica)
Oderlap Ida (Leše)
Repnik Ida (Vuhred)
Robin Sabina (Radlje)
Turkuš Marjana (Radlje)
Voh Marta (Vuzenica)

POPRAVNI IZPIT IMATA: 2 + 0 = 2

Ajd Darko (Dravograd): an
Arbeiter Franjo (Poljana): ma

1. d — oddelek pedagoške smeri (4 + 28 = 32)

Razrednik: Ivan Leitinger

ODLIČNI: 0 + 1 = 1

Pepevnik Irena (Ravne)

PRAV DOBRI: 1 + 6 = 7

Ramšak Jože (Vič-Dravograd)
Friškovec Ana (Mežica)
Gostenčnik Marija (Ravne)
Grubelnik Vida (Sv. Vid, Vuzenica)
Ivanišević Zvonka (Slovenj Gradec)
Krevh Ljuba (Troblje)
Pečovnik Mirjam (Mežica)

DOBRI: 2 + 16 = 18

Feguš Srečko (Ravne)
Sušnik Marjan (Mežica)
Belej Milena (Prevalje)
Breznik Milena (Troblje)
Cehner Stanislava (Ravne)
Kladnik Nežka (Dobja vas)
Kodrun Slavka (Javorje)
Krajnc Dragica (Dravograd)
Križovnik Marina (Mislinja)
Lorenci Nada (Vuzenica)
Močnik Jožica (Libelče)
Penšek Irina (Slovenj Gradec)
Praper Marina (Mežica)
Pšeničnik Marija (Dravograd)

Rosc Danica (Mežica)
Sušnik Barbara (Prevalje)
Zabukovec Darinka (Ravne)
Završnik Marjana (Vuzenica)

ZADOSTNI: 0 + 0 = 0

POPRAVNE IZPITE IMAJO: 1 + 3 = 4

Vožič Janez (Črneče): an, ma
Čas Marjana (Zg. Dolič): an, ma
Gostenčnik Tanja (Dravograd): an
Strmčnik Andreja (Črna): geo, ma

NISO IZDELALI: 0 + 2 = 2

Kurnik Jožica (Koprivna)
Leskovec Vida (Mežica)

2. a (16 + 18 = 34)

Razredničarka: Terezija Uran

ODLIČNI: 2 + 1 = 3

Bertoncelj Andrej (Dravograd)
Camlek Aleksander (Slovenj Gradec)
Gros Anka (Mislinja)

PRAV DOBRI: 2 + 7 = 9

Čas Andrej (Turiška vas)
Dolenc Igor (Slovenj Gradec)
Čuješ Marija (Prevalje)
Kotnik Irena (Prevalje)
Lenasi Marjana (Ravne)
Matija Nada (Kotlje)
Petrič Angela (Kotlje)
Molvh Irena (Slovenj Gradec)
Šave Anica (Pameče)

DOBRI: 10 + 6 = 16

Berzelak Stanko (Dravograd)
Klakočar Slavko (Slovenj Gradec)
Lasnik Štefan (Mežica)
Lužnik Mihael (Slovenj Gradec)
Ranc Danilo (Prevalje)
Ranc Janez (Ravne)
Rev Joško (Slovenj Gradec)
Šipek Miroslav (Mežica)
Tasič Anton (Mislinja)
Vehovec Matjaž (Slovenj Gradec)
Aberšek Petra (Slovenj Gradec)
Epšek Marjetica (Dravograd)
Janiš Marija (Gortina)
Mori Marjetica (Dravograd)
Rozman Tatjana (Slovenj Gradec)
Stern Irena (Prevalje)

ZADOSTNA: 1 + 1 = 2

Ozimic Rudolf (Črna)
Ošlak Alenka (Ravne)

POPRAVNI IZPIT IMAJO: 1 + 2 = 3

Potočnik Janez (Slovenj Gradec): ma
Kvas Fani (Prevalje): ne
Skončnik Tatjana (Dravograd): ne, ma

IZSTOPILA:

Frater Ljubica (Slovenj Gradec) 23. IV. 1974

2. b (16 + 17 = 33)

Razredničarka: Erna Kožar

ODLIČNI: 2 + 2 = 4

Benko Dragomir (Prevalje)
Blagojevič Milena (Prevalje)
Bukovnik Majda (Slovenj Gradec)
Rac Igor (Ravne)

PRAV DOBRI: 6 + 2 = 8

Bukovec Danilo (Ravne)
Burjak Rudolf (Mežica)
Ferlin Lidija (Ravne)
Jezeršek Janez (Vuzenica)
Likar Bogomir (Muta)
Matvoz Alenka (Prevalje)
Medved Bojan (Ravne)
Šebez Drago (Brezno)

DOBRI: 6 + 4 = 10

Brodar Srečko (Vuzenica)
Dretnik Bojan (Slovenj Gradec)
Hutmeier Marija (Gortina)
Kodrin Miran (Ravne)
Kolar Vera (Ravne)
Robar Marjan (Prevalje)
Rotovnik Erika (Slovenj Gradec)
Šater Tomislav (Ravne)
Štruc Mirko (Ravne)
Zorman Zorica (Slovenj Gradec)

ZADOSTNI: 1 + 2 = 3

Kumprej Frančišek (Leše)

Butolen Irena (Slovenj Gradec)
Šušel Nevenka (Črna)

POPRAVNI IZPIT IMAJO: 1 + 7 = 8

Mihev Karl (Muta): ma
Oto Betka (Libeliška gora): an
Pšeničnik Jelka (Ravne): ne
Rudolf Anka (Trbonje): an
Smolar Marija (Podlipje): ma
Šave Lidija (Slovenj Gradec): ma
Turšič Darinka (Mežica): ma
Waltl Mojca (Slovenj Gradec): ma

2. c (17 + 14 = 31)

Razrednik: Drago Medved

ODLIČNI: 1 + 1 = 2

Grbec Ivan (Prevalje)
Gangl Ljuba (Slovenj Gradec)

PRAV DOBRI: 3 + 9 = 12

Kačl Alojz (Prevalje)
Klajnšek Stanislav (Ravne)
Mori Danilo (Dravograd)
Lauko Alenka (Smartno)
Melinc Jadranka (Dravograd)
Pratnekar Milena (Mežica)
Proje Sonja (Vuzenica)
Reven Cvetka (Ravne)
Skralovnik Cvetka (Mežica)
Šober Nadica (Muta)
Ternik Silva (Slovenj Gradec)
Urbancl Breda (Dravograd)

DOBRI: 11 + 4 = 15

Čeh Rajko (Dravograd)
Dobovičnik Miloš (Dravograd)
Drevenšek Alfonz (Radlje)
Goligranc Zlatko (Ravne)
Korat Edi (Radlje)
Krevh Matjaž (Dravograd)
Laznik Jože (Dravograd)
Ledinek Ivan (Ravne)
Valc Marjan (Ravne)
Zagar Marjan (Črna)
Zvab Ivan (Prevalje)
Jernej Branka (Ravne)
Konečnik Angela (Smartno)
Kos Draga (Mežica)
Krivec Judita (Pameče)

POPRAVNI IZPIT IMATA: 2 + 0 = 2

Konšak Milan (Podpeca): fr
Pandel Adrijan (Tolsti vrh): an, ma

2. č (0 + 24 = 24)

Razredničarka: Marjana Stopar

ODLIČNI: 0 + 1 = 1

Ferk Andreja (Prevalje)

PRAV DOBRI: 0 + 8 = 8

Harnik Angela (Muta)
Juraški Erika (Vuzenica)
Kukovič Cvetka (Vuhred)
Miklavc Marjetka (Dobrova)
Podlesnik Marija (Mežica)
Reven Slavica (Dravograd)
Topolšek Irena (Vuzenica)
Urnaut Majda (Radlje)

DOBRI: 0 + 8 = 8

Boh Mira (Dravograd)
Črnčec Emica (Vuzenica)
Doler Darja (Vuzenica)
Forstner Vida (Prevalje)
Legnar Stanislava (Podgorje)
Mithans Karla (Vuzenica)
Oderlap Irena (Mežica)
Plešej Sonja (Slovenj Gradec)

ZADOSTNI: 0 + 1 = 1

Uršnik Tanja (Vuzenica)

POPRAVNI IZPIT IMAJO: 0 + 5 = 5

Germadnik Nevenka (Črna): ma
Jandrišič Nada (Črna): fi
Jehart Cvetka (Ravne): ma, fi
Pristolič Silva (Ravne): ma
Zajc Anica (Žerjav): ma

NI IZDELALA: 0 + 1 = 1

Černivnik Silvija (Bukovska vas)

2. d (0 + 24 = 24)

Razredničarka: Jerica Vevar

ODLIČNI: 0 + 2 = 2

Pažek Ivica (Sp. Vižinga)

Šteharnek Ljubica (Ravne)

PRAV DOBRI: 0 + 7 = 7

Brvar Hedvika (Leše)
Feguš Tatjana (Ravne)
Jenišek Albina (Vuzenica)
Kamnik Cvetka (Ravne)
Mravljak Nataša (Vuzenica)
Otič Zorislava (Vuzenica)
Sveček Nada (Zg. Vižinga)

DOBRI: 0 + 12 = 12

Brumen Monika (Mežica)
Fasvald Erika (Vuzenica)
Gošnak Majda (Vuzenica)
Jeromel Marjanca (Prevalje)
Krajnc Ruža (Vuzenica)
Pirnat Lidija (Sentjanž)
Poročnik Jožica (Vuzenica)
Repnik Antonija (Muta)
Robar Anita (Prevalje)
Skok Dragica (Mežica)
Tratnik Marta (Prevalje)
Vončina Ljubomira (Mežica)

ZADOSTNI: 0 + 1 = 1

Planinšec Bernarda (Mislinja)

POPRAVNI IZPIT IMATA: 0 + 2 = 2

Jeseničnik Franja (Ravne): ma, zg
Podbevšek Irena (Ravne): ma

3. a (14 + 15 = 29)

Razrednik: Janez Mrdavšič

ODLIČNI: 1 + 2 = 3

Letonja Sašo (Ravne)
Ginter Hermina (Dobja vas)
Mager Helena (Stražišče)

PRAV DOBRI: 4 + 8 = 12

Bevc Dušan (Ravne)
Kozlar Danilo (Poljana)
Lužnik Marjan (Slovenj Gradec)
Zupančič Darko (Slovenj Gradec)
Borovnik Ana (Dobja vas)
Metelko Marjana (Prevalje)
Pratnekar Ivanka (Onkraj, Mežica)
Predikaka Mihaela (Prevalje)
Rezar Ivanka (Črna)
Tomba Silva (Stari trg)
Veršnik Zdenka (Mežica)
Vesnik Nevenka (Vuzenica)

DOBRI: 8 + 5 = 13

Filipančič Igor (Ravne)
Fortin Marjan (Črna)
Hribernik Simon (Dobja vas)
Kotnik Benedikt (Ravne)
Kozelj Andrej (Slovenj Gradec)
Krebel Dušan (Mežica)
Kukovič Marjan (Vuhred)
Stern Ivan (Prevalje)
Grajner Irena (Ravne)
Kodrun Mateja (Črna)
Osojnik Metka (Prevalje)
Picej Renata (Ravne)
Tiršek Irena (Slovenj Gradec)

ZADOSTNI: 1 + 0 = 1

Lukner Vojko (Radlje)

POPRAVNI IZPIT IMA: 0 + 0 = 0

3. b (14 + 11 = 25)

Razrednik: Stanko Lodrant

ODLIČNI: 1 + 3 = 4

Janet Evgen (Ravne)
Kohlenbrand Danijela (Dravograd)
Pušnik Danica (Ravne)
Zdove Irena (Slovenj Gradec)

PRAV DOBRI: 7 + 3 = 10

Andreje Hinko (Slovenj Gradec)
Horvat Andrej (Vuhred)
Javornik Janez (Slovenj Gradec)
Novak Albin (Vuzenica)
Pačnik Viktor (Prevalje)
Planinšek Darko (Mežica)
Plevnik Enriko (Ravne)
Čevnik Majda (Leše)
Stifter Ivanka (Črna)
Šurc Marta (Črna)

DOBRI: 5 + 5 = 10

Bukovec Gorazd (Ravne)
Gregor Danilo (Črna)

Jurjec Branko (Slovenj Gradec)
 Jurjec Mitja (Slovenj Gradec)
 Sisernik Branko (Črna)
 Florjančič Elza (Dravograd)
 Lapanja Metka (Mežica)
 Logar Marjana (Ravne)
 Novak Zdenka (Slovenj Gradec)
 Pušnik Janja (Slovenj Gradec)

ZADOSTNI: $0 + 0 = 0$

NISO IZDELALI: $1 + 0 = 1$

Kočivnik Jože (Muta)

3. c ($0 + 23 = 23$)

Razrednik: Gvidon Kael

ODLIČNI: $0 + 5 = 5$

Čerče Alenka (Slovenj Gradec)
 Penšek Janja (Slovenj Gradec)
 Sterdin Tatjana (Muta)
 Šerbak Zdenka (Pameče)
 Zohar Tatjana (Mislinja)

PRAV DOBRI: $0 + 7 = 7$

Brundula Sonja (Vuzenica)
 Grič Marjana (Slovenj Gradec)
 Grizold Marta (Radlje)
 Hajtnik Lilijana (Pameče)
 Kotnik Erna (Ravne)
 Poberžnik Tanja (Dravograd)
 Praprotnik Petra (Vuzenica)

DOBRI: $0 + 7 = 7$

Grič Tatjana (Slovenj Gradec)
 Jeromelj Zvonka (Dravograd)
 Juvan Andreja (Dravograd)
 Pečoler Marija (Slovenj Gradec)
 Rebernik Ema (Slovenj Gradec)
 Stern Marija (Črna)
 Tratnik Vlasta (Muta)

POPRAVNE IZPITE IMAJO: $0 + 4 = 4$

Cizerl Sonja (Vuzenica): an
 Gostenčnik Nada (Otiški vrh): fi
 Hace Simona (Dravograd): an, ne
 Skorjanec Dušanka (Prevalje): an, ne

3. č ($12 + 19 = 31$)

Razredničarka: Marjeta Burg

ODLIČNI: $2 + 1 = 3$

Gams Ivan (Smartno)
 Grešovnik Dominik (Prevalje)
 Gerold Irena (Zg. Vižinga)

PRAV DOBRI: $2 + 5 = 7$

Ocepek Miran (Prevalje)
 Plaznik Vojko (Slovenj Gradec)
 Gradišnik Sonja (Slovenj Gradec)
 Gradišnik Suzana (Slovenj Gradec)
 Okrogelnik Francka (Vrata)
 Rac Vesna (Radlje)
 Šumah Vida (Prevalje)

DOBRI: $6 + 9 = 15$

Glazer Franc (Radlje)
 Gostenčnik Danilo (Dravograd)
 Komprij Marjan (Lampreče, Črna)
 Kopmajer Beno (Dravograd)
 Petrič Vlado (Prevalje)
 Zunko Zlatko (Ravne)
 Čužič Ljiljana (Vuzenica)
 Fajmut Irma (Črna)
 Geršak Slavica (Prevalje)
 Grudnik Cvetka (Smartno)
 Jovan Mira (Dobja vas)
 Pažek Zdenka (Radlje)
 Šričl Danica (Radlje)
 Vevar Marjeta (Mežica)
 Žigart Amalija (Josipdol)

POPRAVNI IZPIT IMAJO: $2 + 4 = 6$

Haneman Franc (Prevalje): an
 Vidmar Drago (Mežica): an, ma
 Breznik Ida (Mežica): an
 Dretnik Vlasta (Mežica): an, ma
 Pavlič Anka (Dravograd): an
 Veselko Tatjana (Mežica): bio

3. d ($0 + 28 = 28$)

Razredničarka: Irena Krivograd

ODLIČNI: $0 + 2 = 2$

Smonig Apolonija (Slovenj Gradec)
 Urh Erika (Vuzenica)

PRAV DOBRI: $0 + 10 = 10$

Ban Silva (Stražišče)
 Grubelnik Nada (Sv. Vid)

42 let po maturi na mariborski klasični gimnaziji so se zbrali ob svojem profesorju pred študentsko knjižnico. Trije med njimi so domačini

Hartman Anica (Brdinje)
 Lah Jožica (Brdinje)
 Merkač Amalija (Stražišče)
 Mumalič Ramiza (Ravne)
 Rečnik Anica (Dravograd)
 Rotovnik Alenka (Slovenj Gradec)
 Steharnik Dragica (Ravne)
 Urbancl Renata (Dravograd)

DOBRI: $0 + 14 = 14$

Bricman Jakica (Prevalje)
 Filej Nataša (Slovenj Gradec)
 Firšt Zvonka (Ravne)
 Jamer Irena (Kotlje)
 Janežič Anita (Prevalje)
 Kolar Irena (Dobrije)
 Kovačič Marinella (Ravne)
 Rudl Bernarda (Prevalje)
 Srebotnik Jožica (Dravograd)
 Šegovec Danica (Ravne)
 Štumberger Dušanka (Ravne)
 Verčkovnik Olga (Ravne)
 Vrhnjak Zvezdica (Prevalje)
 Zrim Sonja (Črneče, Dravograd)

ZADOSTNI: $0 + 0 = 0$

POPRAVNI IZPIT IMAJO: $0 + 2 = 2$

Domitrovič Erna (Dravograd): an
 Repotočnik Borislava (Ravne): ma

4. a ($16 + 14 = 30$)

Razredničarka: Vera Mrdavšič

ODLIČNI: $1 + 4 = 5$

Mlinar Peter (Ravne)
 Kotnik Cvetka (Slovenj Gradec)
 Müller Manica (Ravne)
 Sekirnik Živka (Slovenj Gradec)
 Viltušnik Janja (Limbuš)

PRAV DOBRI: $2 + 3 = 5$

Ajd Zlatko (Dravograd)
 Kotnik Andrej (Ravne)
 Mikec Anastazija (Slovenj Gradec)
 Potušek Vera (Slovenj Gradec)
 Prelog Darja (Slovenj Gradec)

DOBRI: $11 + 7 = 18$

Borštner Marjan (Ravne)
 Gabrovec Alojz (Vuzenica)
 Golob Andrej (Stari trg)
 Janko Gorazd (Ravne)
 Klavž Franc (Onkraj, Mežica)
 Kodela Janez (Ravne)
 Komprij Janez (Javorje)
 Laznik Dušan (Dravograd)
 Miklavc Bojan (Muta)
 Verbole Branko (Prevalje)
 Zih Marjan (Prevalje)
 Berdnik Milena (Muta)
 Jakop Dragica (Radlje)
 Košak Aleksandra (Ravne)
 Kuhar Danica (Stari trg)

Martinc Majda (Šentilj)
 Verdnik Manica (Radlje)
 Verdnik Mira (Šentjanž pri Vuzenici)

ZADOSTNI: $0 + 0 = 0$

POPRAVNI IZPIT IMAJO: $2 + 0 = 2$

Kert Jožef (Ravne): an
 Remic Janez (Dravograd): ma

4. b ($13 + 14 = 27$)

Razrednik: Danijel Vevar

ODLIČNI: $4 + 4 = 8$

Mravljak Anton (Vuzenica)
 Pušnik Stanko (Mežica)
 Skutnik Andrej (Črneče)
 Zavrl Darko (Ravne)
 Britovšek Cvetka (Ravne)
 Lah Marta (Brdinje)
 Longar Jožefa (Prevalje)
 Praper Danica (Ravne)

PRAV DOBRI: $3 + 4 = 7$

Hölel Roman (Ravne)
 Potočnik Edvard (Prevalje)
 Verčko Ivan (Ravne)
 Japelj Nada (Slovenj Gradec)
 Kohlenbrand Nevenka (Dravograd)
 Sekavčnik Vlasta (Slovenj Gradec)
 Weber Nevenka (Slovenj Gradec)

DOBRI: $4 + 4 = 8$

Draksler Ivan (Ravne)
 Krivograd Dušan (Ravne)
 Pungartnik Gregor (Mežica)
 Selič Boris (Vuzenica)
 Brezovnik Darja (Slovenj Gradec)
 Kerec Marlena (Muta)
 Sotl Marija (Slovenj Gradec)
 Stifter Dragica (Črna)

ZADOSTNI: $1 + 1 = 2$

Budna Peter (Slovenj Gradec)
 Dihpol Bernarda (Prevalje)

POPRAVNI IZPIT IMAJO: $1 + 0 = 1$

Konečnik Jožef (Ravne): an

IZSTOPILA: $0 + 1 = 1$

Smrečnik Marjeta (Ravne) 4. II. 1974

4. c ($13 + 17 = 30$)

Razrednik: Alojz Krivograd

ODLIČNI: $2 + 3 = 5$

Jezernik Bojan (Ravne)
 Sterže Branko (Žerjav)
 Hartman Darinka (Golavabuka)
 Mihev Angela (Smartno)
 Puc Tatjana (Slovenj Gradec)

PRAV DOBRI: $2 + 7 = 9$

Čepin Peter (Prevalje)

Gorenšek Silvo (Brdinje)
 Britovšek Sonja (Slovenj Gradec)
 Brumen Irena (Žerjav)
 Fajt Ivanka (Žerjav)
 Kramaršek Vanda (Slovenj Gradec)
 Mališnik Ida (Mežica)
 Mastek Draga (Mežica)
 Smolčnik Nevenka (Mežica)

DOBRI: $6 + 7 = 13$

Bobovnik Slavko (Radlje)
 Dervodel Branko (Ravne)
 Dolar Dušan (Dravograd)
 Duh Otmar (Slovenj Gradec)
 Fras Konrad (Ravne)
 Prodnik Igor (Črna)
 Božiček Erna (Podpeca)
 Gerdej Marija (Vuzenica)
 Havle Lenka (Ravne)
 Hermonko Mojca (Mežica)
 Kamnik Darja (Ravne)
 Komar Frančiška (Mežica)
 Vogl Vlasta (Lom, Mežica)*

POPRAVNI IZPIT IMAJO: $2 + 0 = 2$

Čeh Zmagoslav (Dravograd): ma
 Krehv Srečko (Vič): an, ma

NI IZDELAL: $1 + 0 = 1$

Klemen Branko (Vuzenica)

4. č (0 + 34 = 34)

Razrednik: Josip Košuta

ODLIČNI: $0 + 5 = 5$

Komar Anica (Leše)
 Okrogelnik Marija (Vrata)
 Smon Metka (Ravne)
 Štrekelj Amalija (Zagrad, Prevalje)
 Volmajer Vera (Vuhred)

PRAV DOBRI: $0 + 10 = 10$

Helbl Darinka (Vuzenica)
 Herman Marija (Gortina)
 Kralj Andreja (Dravograd)
 Miklavc Irena (Dobrova)
 Peruš Hedvika (Vuzenica)
 Pungartnik Ida (Ravne)
 Ramšak Irena (Dravograd)
 Štumberger Jožica (Otiški vrh)
 Štumberger Silva (Sentjanž)
 Zorman Irena (Turiška vas)

DOBRI: $0 + 16 = 16$

Boh Silva (Radlje)
 Gajšek Majda (Ravne)
 Hric Alenka (Prevalje)
 Juvančič Dragica (Prevalje)
 Klug Danica (Vuzenica)
 Kret Ema (Črna)
 Lesjak Irena (Ravne)
 Lodrant Metka (Prevalje)
 Preglav Marjeta (Prevalje)
 Ranc Vida (Ravne)
 Robač Marjana (Dobja vas)
 Rode Vanda (Brezno)
 Rudl Milena (Vuzenica)
 Smodiš Marija (Prevalje)
 Vetter Breda (Ravne)
 Založnik Henrika (Legen)

ZADOSTNI: $0 + 1 = 1$

Zupanc Vlasta (Prevalje)

POPRAVNI IZPIT IMATA: $0 + 2 = 2$

Levičar Sonja (Ravne): an, ma
 Slatinšek Milena (Ravne): an

ZAKLJUČNI IZPIT JUNIJA 1974

Izpitni odbor so sestavljali:
 predsednik: Golčer Anton, ravnatelj;
 podpredsednik: Uran Terezija, profesorica,
 izpraševalka za matematiko;
 tajnica: Filipančič Jožica.

ČLANI: Burg Marjeta (an), Ivartnik Anton,
 Kacl Gvidon (fi), Kecerin Josip, Kodrin Mihael (bio), Komprij Vinko, Košuta Josip (fil, soc), Kotnik Janko, Kožar Erna (an, ne), Kožar Jernej (an, ne), Krivograd Alojz (zg), Krivograd Irena (zg), Leitinger Ivan, Lodrant Stanko (ke), Medved Drago (ze), Mrdavšič Janez (sl, psi), Mrdavšič Vera (sl), Pušnik Marija, Stopar Marjana, Sušnik Anton (sl), Vevrovnik Antonija (fil, soc, psi), Vevar Danijel

* uspeh po popravnem izpitu v junijskem roku

(ma), Vevar Jerica, Vučko Stanko, Uršnik Franc.

KANDIDATI: redni dijaki, ki so uspešno dovršili 4. razred: iz 4. a: $12 + 14 = 26$; iz 4. b: $11 + 11 = 22$; iz 4. c: $10 + 16 = 26$; iz 4. č: $0 + 32 = 32$ in izredna kandidatinja Segula Marta, skupaj $33 + 74 = 107$.

Po členu 13 pravilnika o izpitih (Uradni list SRS — 43/69) so učenci, ki so končali razred z odličnim uspehom, oproščeni opravljanja zaključnega izpita in se jim šteje, da so zaključni izpit opravili z odličnim uspehom.

OPROŠČENIH JE BILO 23 DIJAKOV, IN SICER:

iz 4. a razreda:

Mlinar Peter
 Müller Manica
 Sekirnik Zivka
 Viltušnik Janja

iz 4. b razreda:

Mravljak Anton
 Pušnik Stanko
 Skutnik Andrej
 Zavrl Darko
 Britovšek Cvetka
 Lah Marta
 Longar Jožefa
 Praper Danica

iz 4. c razreda:

Ježernik Bojan
 Sterže Branko
 Hatrman Darinka
 Mihev Angela
 Puc Tatjana

iz 4. č razreda:

Okrogelnik Marija
 Smon Metka
 Štrekelj Amalija
 Volmajer Vera
 Komar Ana

Pismena izpita iz slovenskega jezika in matematike ali tujega jezika sta bila 20. in 21. junija. Ustni izpiti pa od 24. do 27. junija.

USPEH KANDIDATOV, KI SO OPRAVLJALI ZAKLJUČNI IZPIT:

iz 4. a razreda:

ODLIČNI: $0 + 0 = 0$

PRAV DOBRI: $2 + 3 = 5$

Janko Gorazd
 Kotnik Andrej
 Mikec Anastazija
 Prelog Darja
 Verdnik Manica

DOBRI: $9 + 6 = 15$

Aid Zlatko
 Gabrovec Alojz
 Golob Andrej
 Klavž Franc
 Kodela Janez
 Komprij Janez
 Miklavc Bojan
 Zih Marjan
 Verbole Branko
 Berdnik Milena
 Jakop Dragica
 Košak Aleksandra
 Kuhar Danica
 Martinc Majda
 Potušek Vera

ZADOSTNI: $0 + 1 = 1$

Verdnik Mira

iz 4. b razreda:

ODLIČNI: $1 + 1 = 2$

Höchl Roman
 Japelj Nada

PRAV DOBRI: $3 + 4 = 7$

Draksler Ivan
 Potočnik Edvard
 Verčko Ivan
 Brezovnik Darja
 Kohlenbrand Nevenka
 Sekavčnik Vlasta
 Weber Nevenka

DOBRI: $2 + 3 = 5$

Budna Peter

Pungartnik Gregor
 Selič Boris
 Kerec Marlena
 Šotl Marija

ZADOSTNI: $0 + 0 = 0$

iz 4. c razreda:

ODLIČNI: $0 + 1 = 1$

Mališnik Ida

PRAV DOBRI: $2 + 6 = 8$

Dolar Dušan
 Gorenšek Silvo
 Britovšek Sonja
 Brumen Irena
 Fajt Ivanka
 Kramaršek Vanda
 Mastek Draga
 Smolčnik Nevenka

DOBRI: $4 + 4 = 8$

Bobovnik Slavko
 Čepin Peter
 Dervodel Branko
 Prodnik Igor
 Božiček Erna
 Gerdej Marija
 Havle Alenka
 Komar Frančiška

POPRAVNI IZPIT IMAJO: $2 + 2 = 4$

Duh Otmar (zg)
 Fras Konrad (zg)
 Hermonko Mojca (zg)
 Kamnik Darja (an)

iz 4. č razreda:

ODLIČNI: $0 + 2 = 2$

Helbl Darinka
 Štumberger Jožica

PRAV DOBRI: $0 + 10 = 10$

Herman Marija
 Kralj Andreja
 Lesjak Irena
 Miklavc Irena
 Peruš Hedvika
 Preglav Marjeta
 Pungartnik Ida
 Ramšak Irena
 Rudl Milena
 Zorman Irena

DOBRI: $0 + 12 = 12$

Boh Silva
 Gajšek Majda
 Juvančič Dragica
 Klug Danica
 Kret Ema
 Lodrant Metka
 Ranc Vida
 Rode Vanda
 Smodiš Marija
 Štumberger Silva
 Vetter Breda
 Založnik Henrika

ZADOSTNI: $0 + 2 = 2$

Hric Alenka
 Zupanc Vlasta

POPRAVNI IZPIT IMA: $0 + 1 = 1$

Robač Marjana (an)

izredna kandidatinja:

Šegula Marta — zadostna

Končni uspeh zaključnih izpitov, vključno z oproščenimi, je bil tale: odličnih 28, prav dobrih 30, dobrih 40, zadostni 4.

Popravni izpit ima 5 kandidatov.

ZAKLJUČNI IZPIT V JESENSKEM ROKU 1973

Čeh Drago — dober, Stane Danilo — dober, Kozar Marija — dober, Rozman Terezija — dober, Stopar Milena — zadosten.

POPRAVNI IZPITI IZ ŠOLSKEGA LETA 1972/73

a) Uspešno so jih opravili in dosegli naslednji uspeh (naveden v oklepaju):

1. a Skočnik Tatjana (dober);

1. b Miheu Karel (dober);

1. c Konšak Milan (dober), Pandel Adrijan (zadosten);

1. č Germačnik Nevenka (dober), Pristolič Silva (dober), Uršnik Tatjana (dober);
 1. d Jeseničnik Franja (zadosten), Planinšec Bernarda (dober), Podbevšek Irena (dober);
 2. a Kozelj Andrej (zadosten), Picej Renata (dober);
 2. c Tratnik Vlasta (dober);
 2. č Glazer Franc (dober), Vidmar Dragomir (zadosten), Breznik Ida (zadosten), Juvan Mira (zadosten), Zigart Amalija (dober);
 2. d Jamer Irena (zadosten);
 3. a Borstner Marjan (zadosten), Golob Andrej (dober), Kert Jožef (zadosten), Klavž Franc (dober), Remic Janez (zadosten), Verdnik Mira (dober);
 3. b Konečnik Jožef (dober), Dihpol Bernarda (zadosten), Smrečnik Marjeta (dober), Štifter Dragica (zadosten);
 3. c Dervodel Branko (dober), Klemen Branko (zadosten), Kamnik Darja (zadosten), Komar Frančiška (zadosten);
 3. č Slatinšek Milena (zadosten);
 3. d Gerdej Marija (dober); Levičar Sonja (dober);
 4. a Stopar Milena (zadosten);
 4. b Čeh Drago (dober), Stane Danilo (dober), Kozar Marija (dober);
- b) Popravnih izpitov niso opravili:
 1. b Gorše Borut, Čas Zdenka;
 1. c Pravič Bojan;
 2. a Dretnik Bojan;
 2. b Krenker Ivan, Stern Irena;
 2. č Drevenšek Alfonz;
 3. c Lampret Franc;
 3. č Bricman Jakica, Fajmut Irma;
- c) K popravnim izpitom niso prišli:
 Cizerl Janko (1b), Juvan Dragica (1b), Friškovec Ana (1č), Domitrovič Erna (3č).

IZ GIMNAZIJSKE KRONIKE

3. septembra — začetek novega šolskega leta;
 7. septembra — so bili dijaki 4. letnikov na Zagrebškem veleseljmu;
 21. septembra — je šel zbor na družabno strokovno potovanje na Madžarsko (Blatno jezero, Budimpešta);
 25. septembra — so pisali po navodilih pedagoškega inštituta dijaki 1. letnika test iz matematike;
 26. septembra — pa so pisali test iz angleškega jezika;
 27. septembra — so bili slavisti na zborovanju slavistov v Škofji Loki;
 1. oktobra — je bil ravnatelj v Ljubljani na zavodu za šolstvo glede pedagoškega oddelka;
 3. oktobra je bila v prostorih kavarne mladinska konferenca;
 4. oktobra so pisali prvošolci test iz slovenskega jezika;
 10. oktobra je bil na seji zavoda za šolstvo SRS v Ljubljani;
 6. oktobra je bil prvi mladinski ples na gimnaziji;
 10. oktobra je bilo predavanje o ustavi za vse uslužbence zavoda;
 11. oktobra so člani MKUD-a šli na nagradni izlet (Ptuj, Ključarevci, Radenci, Kapela), vodila sta Metka Burg in Tone Sušnik;
 12. oktobra je bil prvi športni dan; šli smo po Prežihovih krajih (Prežihovo, Kotlje, Prežihova rojstna hiša, Kogel);
 17. oktobra so bili III. in IV. letniki na celodnevem poučnem izletu (III.: Kranj, Begunje, Vrba, Škofja Loka; IV.: Rašica, Kočevje, Baza 20, Muljava); I. in II. letniki so si ogledali film »Cvetje v jeseni«;
 19. oktobra sta bila na strokovnem aktivu profesorja Leitinger in Kodrin;
 24. oktobra so si dijaki III. in IV. letnikov ogledali film »Cvetje v jeseni«;
 25. oktobra je bil profesor Drago Medved na strokovnem aktivu v Mariboru;
 26. oktobra je bilo tradicionalno športno srečanje med slovensko gimnazijo v Celovcu in ravensko gimnazijo;
 3. novembra je bil v Titovem domu KVIZ o NOB; pripravila ga je mladinska organizacija gimnazije, skupina dijakov je na njem tudi tekmovala;
 sodelovali pa so tudi člani MKUD-a z zabavnim programom;
 7. novembra sta bila profesorja Irena in Alojz Krivograd na strokovnem aktivu v Mariboru;

9. novembra so bili na strokovnem aktivu anglisti (v Celju);
 14. novembra je bila Erna Kozar na strokovnem aktivu profesorjev nemščine — v Celju;
 16. novembra je bila prva redovalna konferenca; profesorja Lodrnt in Košuta sta bila na svojih strokovnih aktivih v Ljubljani;
 19.—22. novembra je bil profesor Jernej Kozar na orožnih vajah;
 21. novembra je bil v Domu železarjev letni občni zbor SSD-gimnazije;
 bil je tudi roditeljski sestanek;
 22. novembra je bil profesor Janko Kotnik na seminarju v Ljubljani;
 24. novembra je bil drugi mladinski ples;
 26. novembra sta bila na seminarju v Ljubljani profesorja Verovnikova in Košuta;
 28. novembra je bila proslava ob dnevu republike;
 6. decembra so testirali četrtošolce;
 10. decembra sta bila profesorja Vevar in Kacel na seminarju fizikov v Ljubljani;
 13. decembra so III. in četrtošolce seznanili profesorji z visokošolskih zavodov v Mariboru o študiju na le teh; isti dan so govorili o tem še profsorskemu zboru; Profesor Kozar je bil na seminarju v Ljubljani;
 14. decembra so imeli dijaki I. in II. letnikov koncert;
 22. decembra je bil ples;
 28. decembra smo si ogledali film »Sutjeska«;
 15. januarja so imeli dijaki III. in IV. letnikov poučno predstavo: odlomki baletov — baletna skupina ljubljanskega baleta;
 21. januarja — proslava ob 50-letnici Lenine smrti;
 23. januarja je bila II. redovalna konferenca;
 4.—6. februarja sta bila profesorja Vevar in Uranova na seminarju matematikov v Ljubljani;
 8. februarja je bila proslava ob slovenskem kulturnem prazniku in občni zbor MKUD-a; bila je tudi konferenca zborov, tov. ravnatelj in prof. Kozar sta zbor seznanila o osnutku resolucije o vzgoji in izobraževanju — teze za VII. kongres ZKS;
 13. februarja je bil Ivartnik na aktivu v Mariboru;
 15. februarja so imeli četrtošolci visokošolski dan;
 18. februarja — Prežihova proslava s podelitvijo bralnih značk;
 21. februarja je bil športni dan — pohod v razne okoliške kraje (Leše, Šentanel, Sele, Smučarska koča); počastili smo s kratkimi nagovori, sprejem slovenske ustave;
 23. februarja so ponovno priredili četrtošolci ples;
 6. marca je bil roditeljski sestanek;
 8. marca smo ob dnevu žena s proslavo počastili članice kolektiva;
 14. marca je bila prof. Irena Krivogradova na seminarju umetnostnih zgodovinarjev; profesor Josip Kecerin pa je bil na seminarju telesne vzgoje;
 28.—29. marca sta bila profesorja Janez Mrdavšič in Alojz Krivograd na strokovnem aktivu slavistov oz. zgodovinarjev v Velenju;
 1.—5. aprila so bili anglisti na seminarju v Škofji Loki;
 3. aprila se je gimnazijska igralska skupina predstavila s komedijo Boing — boing; profesorja Jerica Vevar je bila kot delegat na VII. kongresu ZKS;
 4. aprila so prisostvovali dijaki 1. in 2. letnikov koncertu D. Bravničarja in M. Lipovška v Titovem domu;
 10. aprila so bili zgodovinarji na seminarju v Slovenj Gradcu;
 11. aprila je bila 3. redovalna konferenca;
 13. aprila je bil dijaški ples;
 15. in 16. aprila je bil profesor Janez Mrdavšič v Škofji Loki na posvetu o učnih načrtih slovenskega jezika na gimnaziji;
 18. aprila so imeli 3. in 4. letniki obvezno streljanje;
 19. aprila je bil tovariš Tone Ivartnik na seminarju obrambne vzgoje; bil je tudi športni dan (zadelano 5. maja); orientacijski pohod (Brinjeva gora — Lovska koča — Kneps — gimnazija);
 22. aprila so dijaki s profesorji šli na pogoščice pri Žerjavu, da bi po potrebi sodelovali pri zatiranju ogromnega požara, ki je tam

- okrog nekaj dni že divjal; tov. ravnatelj je bil na seji predsednikov strokovnih svetov v Beogradu;
 23. aprila je bil profesor Janez Mrdavšič na posvetu na Zavodu za šolstvo v Ljubljani;
 26. aprila so si dijaki v sklopu proslave ogledali film Begunec;
 29. aprila je bil profesor Janez Mrdavšič ponovno na posvetovanju v Ljubljani (posvet o učnih načrtih za slovensčino na gimnaziji); tov. Ivartnik Tone, Jerica Vevar, Košuta Josip so bili na seji nove skupščine občine Ravne;
 30. aprila je bil profesor Leitinger na zboru delegatov v Mariboru;
 8. maja — profesor Jernej Kozar na seminarju v Ljubljani;
 9. maja — sprejem Titove štafete;
 10. maja so bili dijaki drugih letnikov na ekskurziji v Žerjavu;
 15. maja so si dijaki 1. in 2. letnikov ogledali igro Kaplan Martin Čedermač (Svoboda, Ravne);
 16. maja je bil prof. Lodrnt na seminarju kemikov v Ljubljani;
 24. maja smo najprej s kratko proslavo doma počastili dan mladosti in podelili nagrade za najboljši razred in športnike (nagrada je pripadala 3. a razredu); nato smo odšli na občinsko proslavo mladih na Naravske ledine;
 28. maja je bil roditeljski sestanek, po pogovorih z razredniki pa je bila za starše akademija (pripravil jo je MKUD);
 29. maja — športno srečanje s slovensko gimnazijo v Celovcu;
 5. junija — redovalna konferenca za IV. letnike; zaključni dan s cerimonialom četrtošolcev;
 10. junija je odšel tovariš Vinko Komprij na razstavo »DIDACTA« v Bruselj; dijaki IV. letnikov so dobili spričevala;
 13. junija je odšel profesor Lodrnt v Svico na posvet o varstvu okolja;
 19. junija — 4. redovalna konferenca;
 20.—26. junija so dijaki 4. letnikov opravljali zaključni izpit;
 28. junija smo podelili spričevala dijakom od 1. do 3. letnika; za maturante pa je bila svečana podelitev spričeval v študijski knjižnici, podelitvi so prisostvovali tudi vidni predstavniki občine; ta dan je bila tudi zaključna konferenca;
 30. junija do 5. julija je bil strokovni seminar z vjajami iz sodobne biologije;
 1. julija so odhajali maturanti na poučno-družabne izlete.
- DELO MKUD**
- Delovale so naslednje sekcije: recitacijska, literarna, igralska, likovna, fotografska in pevski zbor.
- Delo je bilo složno med skupinami in so združeno pripravljali proslave in sodelovali pri drugih prireditvah. Skupno so pripravili zlasti šolske proslave (za dan republike, za obletnico Lenina, Prešernovo proslavo, Prežihovo proslavo, ob dnevu žena, ob dnevu OF in 1. maj, za starše). Pretežni del programa so dali recitatorji in pevski zbor; igralska skupina je pripravila krajši igralski program za 29. november (partizanski skeči) in za proslavo namenjeno staršem (enodejanko — Poroka cesarja Janeza).
- Recitatorji so nastopili še na mnogih krajevnih in občinskih proslavah. Pevski zbor je tudi sodeloval na občinski reviji mladinskih pevskih zborov in na republiški reviji v Zagorju. Igralci pa so z igro »Boing — boing« sodelovali na občinski reviji mladinskih skupin »Naša beseda« 74 v Mežici, nato pa so sodelovali na področni reviji »NAŠA BESEDA« 74 v Mariboru.
- Fotografi so redno seznanjali z življenjem na športnih dnevih in izletih s stalnimi razstavami na šolski oglasni deski. Posebno pa so še pripravili razstavo ob obletnici Lenine smrti in za 1. maj.
- Likovniki so za konec leta pripravili razstavo del — na hodnikih šole; sodelovali so tudi pri pripravah za proslave.
- Morda je kaj izostalo, a že ti podatki povedo, da je bilo delo MKUD-a dokaj živahno. Pritegnili pa smo v svoje vrste lepo število dijakov.

NEKAJ USPEHOV ŠSD GIMNAZIJE

Veliko dela in truda, zato pa tudi uspehi ne morejo izostajati. Samo v drugem polletju je bilo prek 150 vadbenih ur. Uspevali so smučarji: Hölel, Kozelj, Kotnikova.

Posebej pa moramo še omeniti: 1. mesto odbojarske ekipe na republiškem srednješolskem tekmovanju v Ljubljani, 1. in 3. mesto ženskih štafet »Ob žici okupirane Ljubljane«. 2. mesto moške ekipe na istem tekmovanju. Naša Šobrova je postala republiška prvakinja v teku na 600 metrov. Lepe uspehe sta dosegla še Dervodel in Janko, prav tako še atletinje, skratka, bilo je niz vidnih uspehov.

V okviru ŠSD je uspešno delala planinska sekcija. Pomembna sta predvsem dva pohoda: zimski pohod na Stol in po poteh Đure Đakovića (Kozjak). Precejšnje število dijakov (preko 70) se je udeležilo 10 km pohoda ob žici okupirane Ljubljane.

Na šoli pa so delovali še naslednji krožki: marksistični krožek, krožek OZN (pripravili so tudi dve razstavi), matematični krožek, angleški krožek.

NAŠI TRETJEŠOLCI NA DELU V PROIZVODNJI

Dolgoletno sodelovanje zbljuje našo gimnazijo s podjetji, dijaki pa se seznanijo z različnimi delovnimi postopki, z organizacijo, posebej pa je pomembno, da se поблиže spoznajo z delavskim samoupravljanjem v podjetjih.

Takole so jih sprejeli na 14-dnevno prakso: prakso:

1. Železarna Ravne	39
2. Rudnik Mežica	9
3. Elektrarna Dravograd	4
4. Elektrarna Vuhred	4
5. Tovarna nogavic Otiški vrh — Prevalje	7
6. Bolnišnica Slovenj Gradec	10
7. Koroški zdravstveni dom	3
8. Lekarna Radlje	1
9. Lekarna Ravne na Koroškem	1
10. Tovarna poljedelskega orodja Muta — Gorenje	9
11. Študijska knjižnica Ravne	6
12. Šolski center Ravne	4
13. Kmetijska zadruga Prevalje	9
14. Tovarna meril Slovenj Gradec	16
15. Stavbenik Prevalje	3
16. Papirnica Prevalje	3
17. Zavod za delovno usposabljanje mladine Črna	6
SKUPAJ	136

MATURANTKI VLASTI V SPOMIN

Zalostna je vest o smrti, vest, da je preminilo življenje maturantki pa je tragična, težko doumljiva in zdi se ti absurdna.

Spomini: bila je plaha, željna življenja in veselja. Otožen, zbežan pogled!

Včasih je jokala. Največkrat le na skrivaj. Tiho se je izmuznila iz kroga sošolcev, če so

se mladostno razigrano menili o kdo ve čem vse.

Vlasto pa je že zgodaj oplazila resnost življenja.

Doma, na kmetiji pri dediju in babici, je bilo dela na pretek. Ob lepi knjigi je včasih na paši kar pozabila na živino.

Mnogokrat je opravila še kako delo pred tem, ko je stekla po strmini na avtobus in v šolo.

Rekla je: »Dvajset minut imam do avtobusa.« Seveda, če je tekla! Navkreber, po strmini je precej, precej več!

»Res nisem se mogla pripraviti; babica je bolehnja, dedi je že star, saj veste, delo je na kmetiji.«

Saj!

O svojih težavah ni rada govorila. Pa jih ni bilo malo. Mamo je življenje zaneslo od nje — v Ljubljano. In kadar smo bili tam kje na izletu, je zdrknila k mami in takrat je bila vesela. Včasih je tudi po kakem prazniku kak zamudila. Tiho se je opravičila: »Bila sem pri mami!«

Bila je bolehnja. Nad srcem je včasih potožila. Srce! Srce, ljubezni polno in željno! »Tovariš, res ne morem lepše pisati!« se je včasih opravičevala.

Ah, kaj to!

Le zakaj ne znamo prebrati človekove notranjosti!

Letos novembra bi Vlasta dopolnila dvajset let!

ŠOLSKI CENTER

daje poročilo za šolsko leto 1973-74

Sestav šolskega centra

V obsegu šolskega centra so organizirane naslednje dejavnosti:

1. poklicna kovinarska in metalurška šola (PKMS)
2. šola za specializirane metalurške delavce (SSMD)
3. tehniška metalurška in strojna šola za mladino (TSSM)
4. delovodska šola strojne in metalurške stroke (DSO)
5. tehniška srednja šola za odrasle (TSSO)
6. razni strokovni tečaji in seminarji za izobraževanje odraslih (IO).

Zbor delovne skupnosti

Predsednik: Erat Božidar; namestnik: Čepak Franc.

Odbor za medsebojna delovna razmerja

Predsednik: Svečko Anton; namestnik: Kogelnik Ivan; člani: Dretnik Marica, Gaberšek Vinko, Hadžiagić prof. Esad, Počivalnik Ivan; namestniki članov: Mihelič Marija, Brložnik Milan, Ovnič d. inž. Stanislav, Breznik prof. Silva.

Komisija za delavski nadzor

Kuzman Ivan — predsednik, Mesner Franc in Brglez prof. Janez — člana.

Svet centra

Kodela prof. Rudolf — predsednik, Jostl Jože — podpredsednik; delegati delovne skupnosti centra: Andrie Franc, Blatnik Anton, Hudovernik Albin, Keber prof. Štefan, Košak Cilka, Klemenčič Marija, Krebl Avgust, Nišavič d. inž. Slobodan, Planinc Leopold.

Delegati TOZD Železarne Ravne in OZD koroške regije: Skledar Jože — TOZD I, Štern Anton — TOZD II, Dornik Jože — OSS, Potočnik Stanislav — Monter Dravograd, Lavre inž. Silvo — Tovarna meril Slovenj Gradec.

Delegati učencev in slušateljev: Božič Irena — PKMS, Golob Sonja — TSSM, Janežič Pavel — DSO.

Delegati sveta staršev: Libnik Silvester, Grašič Ludvik in Koren Jože.

Svet staršev

Čebulj Mirko, Filip Ivan, Golob Edit, Grašič Ludvik, Herman Franc, Jaš Vida, Korbar

Alojz, Koren Jože, Krauberger Avgust, Libnik Silvester, Mak Rok, Potočnik Anton, Praznik Jože, Praznik Ludvik, Prislav Vili, Struc Ivan, Vute Gretka in Žganec Ivan.

Sodelavci šolskega centra

(naziv in stroka; rojstno leto, začetno leto službovanja, od kdaj je na šolskem centru; kaj in kje poučuje; zadolžitve)

a) vodstveno osebje:

Kukec Ladislav, ravnatelj; profesor — industrijski pedagog; 1919, 1940, 1948.

Radivojevič Božo, pomočnik ravnatelja; predmetni učitelj tehnološke smeri; 1925, 1947, 1950; strojeslovje; varuh zbirke strojeslovje. Erjavec Mirko, vodja učnih delavnic; predmetni učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1919, 1937, 1946.

Vreš Franc, vodja izobraževanja odraslih; predmetni učitelj tehniškega pouka in fizike; 1931, 1949, 1965.

b) redni učitelji:

Andrie Franc: učitelj praktičnega pouka; 1941, 1959, 1973; praktični pouk ključavničarjev, A program, varilski program.

Blatnik Anton: predmetni učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1931, 1949, 1955; praktični pouk strugarjev.

Breznik Silva: profesorica slovenskega jezika in umetnostne zgodovine; 1946, 1971, 1971; slovenski jezik z estetsko vzgojo; šolske proslave.

Brglez Janez: profesor zgodovine in geografije; 1940, 1967, 1970; družbeno ekonomska ureditev SFRJ, zgodovina delavskega gibanja, družbeno ekonomske vede; mentor šolske skupnosti, vodja marksističnega krožka.

Brložnik Milan: učitelj praktičnega pouka kovinarstva; 1928, 1946, 1950; praktični pouk strugarjev; vodenje šolske kuhinje.

Čeplak Franc: predmetni učitelj tehnološke smeri; 1937, 1956, 1965, tehnologija gradiv, tehniško risanje; varuh zbirke za tehnologijo gradiv.

Čeru Mirko: učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1932, 1950, 1950; praktični pouk ključavničarjev.

Erat Božidar: predmetni učitelj tehniškega pouka in fizike; 1939, 1957, 1960; praktični

pouk rezkalcev in brusilcev; vodja šahovske sekcije ŠSD.

Gaberšek Vinko: učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1946, 1964, 1971; praktični pouk strugarjev.

Hadžiagić Esad: profesor telesne vzgoje; 1939, 1968, 1970; telesna vzgoja; mentor šolskega športnega društva, kabinet za telesno vzgojo.

Hölel Jože: predmetni učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1925, 1947, 1956; praktični pouk ključavničarjev.

Hudovernik Albin: učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1925, 1948, 1961 (s presledki); praktični pouk — A program in kovači; mentor šolske skupnosti.

Jostl Jože: predmetni učitelj tehnološke smeri; 1944, 1962, 1965; tehnologija obdelave, poklicna tehnologija, tehniško risanje; varuh kabineta.

Keber Stefan: profesor geografije in zgodovine; 1947, 1966, 1971; organizacija proizvodnje, ekonomika in organizacija podjetij, gospodarska geografija; varuh kabineta.

Kodela Rudolf: profesor slovenskega jezika s književnostjo; 1931, 1958, 1970; slovenski jezik z estetsko vzgojo; letopis za glasilo »Fužinar«.

Kogelnik Ivan: učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1931, 1949, 1964; praktični pouk kovačev.

Krauberger Breda: predmetni učitelj matematike in fizike; 1948, 1970, 1973; matematika; učila za matematiko, mentor mladinske organizacije.

Kuzman Ivan: predmetni učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1930, 1947, 1947; praktični pouk rezkalcev in brusilcev; mentor PRK.

Lorenci Marija: predmetna učiteljica slovenskega jezika; 1948, 1973, 1973; slovenski jezik z estetsko vzgojo; somentor šolske skupnosti.

Matija Alojz: učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1943, 1961, 1973; praktični pouk rezkalcev in brusilcev.

Mesner Franc: strojni tehnik, učitelj praktičnega pouka; 1943, 1961, 1972; praktični pouk, tehniško risanje, obramba in zaščita, poklicna tehnologija — brusilci; mentor mladinske organizacije.

Nišavič Slobodan: diplomirani inženir strojništva — profesor; 1943, 1961, 1973; matematika, mehanika s trdnostjo, opisna geometrija, strojni elementi z risanjem.
 Ovníč Stanislav: diplomirani inženir elektrotehnike — profesor; 1947, 1967, 1972; fizika, elektrotehnika, matematika.
 Planinc Leopold: učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1934, 1954, 1964; praktični pouk kovačev; somentor SSD.
 Sedar Andrej: učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1946, 1964, 1974; praktični pouk ključavničarjev.
 Svečko Anton: strojni tehnik, učitelj praktičnega pouka; 1941, 1957, 1971; praktični pouk, nadzor praktičnega pouka v delovnih organizacijah, poklicna tehnologija, varstvo pri delu, zdravstvena vzgoja.
 Tomaž Nada: socialna delavka; 1948, 1969, 1973;

**e) v podaljšanem delovnem času so na za-
vedu poučevali:**

Ažnoh Ivan: dipl. inž. metalurgije; matematika (DSO).
 Božikov Milovan: dipl. inž. metalurgije; mineralogija in metalurgija železa (TSSM).
 Čegovnik Franc: varnostni inženir; zdravstvena vzgoja, tehnika varnosti in zaščite (TSSM).
 Dokl Janez: inž. metalurgije; livarstvo (TSSM).
 Globočnik Ivan: dipl. inž. strojništva; tehnologija z vajami in strojni elementi z risanjem (DSO).
 Gnamuš Ferdo: dipl. ekonom. tehniške smeri; dvigala in transportne naprave (TSSO).
 Gnamuš Janko: dipl. inž. metalurgije; poklicna tehnologija (SSMD).
 Grešovnik dr. Ferdo: doktor fizikalnih ved; fizika (TSSM).
 Keber Gabrijela: zdravnica; zdravstvena vzgoja (PKMŠ).
 Kožar Jernej: profesor; nemški jezik (TSSO).
 Matvoz Edvard: dipl. psiholog; psihologija dela z osnovami didaktike (DSO).
 Mezner Franc: dipl. inž. arhitekt; osnove industrijskega oblikovanja (DSO).
 Poberžnik Franc: dipl. inž. strojništva; vzdrževanje strojev in orodij za množično izdelavo (TSO).
 Pratkanar Anton: dipl. inž. strojništva; mehanska tehnologija z mazanjem (TSSM).
 Pratkanar Jurij: dipl. inž. strojništva; zgorevalni motorji s konstrukcijskimi vajami, toplotni stroji in parna skupina (TSSO).
 Pušnik Marija: profesorica; angleški jezik (TSSM).
 Rodič Alenka: dipl. inž. metalurgije; metalografija z vajami (TSSM).
 Rus Franc: dipl. inž. elektrotehnike; matematika (TSSO).
 Senica Marjan: dipl. inž. strojništva; strojni elementi z risanjem (DSO), hidravlični stroji s konstrukcijskimi vajami (TSSO).
 Stojanov Cveto: dipl. inž. metalurgije; matematika (DSO), splošna metalurgija (TSSM).
 Strahovnik Vlado: dipl. inž. metalurgije; tehnologija z vajami (DSO).
 Štimnikar Janko: dipl. inž. kemije; kemija in laboratorijske kemijske vaje (TSSM).
 Štruel Edo: dipl. inž. metalurgije; matematika (TSSM).
 Trafela Vinko: profesor strojništva; strojeslovje, nauk o toploti (TSSM), mehanika (DSO).
 Večko Maks: dipl. inž. metalurgije; plastična predelava kovin in zlitin (TSSM), poklicna tehnologija (SSMD).
 Vodeb Dušan: dipl. inž. strojništva; metalurške naprave (TSSM).
 Vrečič Koloman: inž. org. dela; poklicna tehnologija (SSMD).
 Zlof Jože: dipl. inž. kemije; kemija (TSSM).

č) administrativno osebje:

Dretnik Marica: SS-ekonomska; 1931, 1947, 1947; računovodja.
 Klemenčič Marija; trgovska pomočnica; 1936, 1958, 1962; materialni knjigovodja, knjižničarka.
 Košak Cilka: komercialna šola; 1929, 1948, 1958; blagajničarka.
 Mihelič Marija: SS-ekonomska; 1944, 1963, 1965; finančni knjigovodja.
 Zivič Helena: administrativni manipulant; 1934, 1950, 1962; tajnica.

Predstavniki občinske organizacije delovnih invalidov so ob svetovnem dnevu invalidov prejeli priznanja za svoje nesebično in vestno delo v tej organizaciji

Rotar Majda: pomožna administratorka; 1950, 1971, 1971.

d) tehnično in pomožno osebje:

Fonovič Mirko: strojni tehnik; 1940, 1958, 1973; konstrukter.
 Krebl Avgust: konstrukcijski ključavničar; 1947, 1965, 1970; remontni ključavničar.
 Ortan Zvonko: VK strojni ključavničar; 1927, 1945, 1960; skladiščnik.

Počivalnik Ivan: delovodja kovinske stroke; 1940, 1958, 1971; referent priprave dela.
 Ranc Anton: KV mizar; 1930, 1956, 1973; remontni mizar.
 Cesar Jožefa: 1940, 1956, 1957; skladiščna delavka.
 Gostenčnik Jožefa: 1934, 1971, 1972; snažilka.
 Koren Ana: 1928, 1945, 1962; snažilka.
 Prednik Jožefa: 1931, 1952, 1952; snažilka.
 Peruš Franciška: 1936, 1956, 1972; kuharica.
 Sušec Angela: 1931, 1965, 1965; snažilka.

ORGANIZACIJA POUKA

Solski center

	Št. odd.	moški	ženske	Skupaj
Poklicna kovinarska in metalurška šola	14	270	64	334
Šola za specializirane metalurške delavce	2	43	—	43
Tehniška šola metalurške in strojne stroke Jesenice, enota Ravne	3	62	15	77
Tehniška elektro, strojna in tekstilna šola Maribor, oddelek za odrasle Ravne	2	51	2	53
Delovodska šola strojne in metalurške stroke	3	88	—	88
Skupaj	24	514	81	595

IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

I Izobraževanje odraslih je organizirano v rednih šolah in oddelkih za odrasle ter v tečajih in seminarjih. V rednih šolah za odrasle je v delovodski šoli strojne stroke 52 slušateljev, v metalurškem oddelku pa 36 slušateljev, od tega se interno izobražuje 21 slušatelj.

Uvajalnega seminarja se je udeležilo 282 novospredanih delavcev. Na teh seminarjih se novi delavci seznanjajo s podjetjem, njegovo organizacijo, samoupravnimi pravicami in dolžnostmi, varstvom pri delu in požarno varnostjo. V uvajalni seminar je vključeno tudi privezovanje in prenašanje bremen z žerjavi za vse tiste, ki imajo s tem opravka.

Strokovno izobraževanje za delovna mesta je bilo organizirano v naslednjih tečajih:

— tečaj za strojevodje dieselskih lokomotiv 6 udeležencev,
 — tečaj za žerjavovodje 13 udeležencev

— tečaj za kurjače ogrevalnih peči kovačnice in valjarne 15 udeležencev

— tečaj za upravljavce žerjavov z demagi, 4 skupine 98 udeležencev,

— tečaj za vodje premika v prometu 13 udeležencev,

— tečaj za žerjavovodje v Gorenju-Muta 10 udeležencev.

Skupno se je udeležilo strokovnega izpopolnjevanja za delovna mesta 145 zaposlenih iz Železarne Ravne in 10 iz Gorenja-Muta.

Pripravljalni tečaj za delovodsko šolo metalurške stroke je obiskovalo 29 slušateljev iz železarne, predvsem tisti, ki niso imeli pogojev za vpis v to šolo; po uspešno opravljenem sprejemnem izpitu so se vključili v interno izobraževanje na tej šoli.

V dopolnilno strokovno izobraževanje je bilo vključenih 395 zaposlenih v okviru priprav za periodične izpite žerjavovodij, upravljavcev žerjavov z demagi in prometnega osebja.

Namen tega izobraževanja je, da se izboljšajo delovna varnost, delovna in tehnološka disciplina, kvaliteta dela in storilnost.

Skupaj je bilo v izobraževanje vključenih 971 zaposlenih delavcev, od tega iz železarn 937, iz drugih podjetij koroške regije pa 44 udeležencev. S takim številom vključenih v izobraževanje bi lahko bili zadovoljni, če ne bi bili v teh številkah z dvema tretjinama zastopani udeleženci uvajalnih seminarjev in tisti, za katere v skladu z zakonskimi določili vršimo vsakoletno (periodično) preverjanje znanja.

Se vedno je veliko premalo izobraževanja in usposabljanja za delovna mesta, posebno zaradi tega, ker je še preko 20% zaposlenih brez ustrezne strokovne usposobljenosti. Hitra menjava strojev in naprav ter uvajanje nove tehnologije v proizvodnji zahteva ustrezno strokovno izpopolnjevanje za neposredne proizvajalce in vodstvene delavce. Temu vprašanju moramo v bodoče posvetiti veliko več skrbi, ker mora biti permanentno (nenehno) izobraževanje stalni spremljevalec sodobne proizvodnje. Če bomo to dosledno izvajali, bo v proizvodnji veliko manj izpadov, strojelomov in poškodovanih delavcev, izboljšali se bodo tudi proizvodni rezultati.

SOLSKA SKUPNOST

Delo šolske skupnosti je bilo usmerjeno predvsem v izboljšanje učnega uspeha. Ob vsaki redovalni konferenci smo pregledali uspeh na šoli. V nekaterih razredih so ustanovili krožke, da bi se učni uspeh izboljšal; te so vodili najboljši učenci skupaj z učitelji.

Šolska skupnost je sodelovala tudi z mladinsko organizacijo. Poleg skupnih sestankov smo pripravili in izvedli še volitve delegatov učencev ter organizirali mladinske ure.

DELO MLADINSKE ORGANIZACIJE

Iz sprejetih nalog smo uresničili naslednje: Sodelovali smo na protestnem zborovanju proti udaru v Čilu in razstrelitvi spomenika v Rodežu pri Apačah. Predstavniki mladinske organizacije so se udeležili raznih seminarjev, zborovanj in srečanj, ki jih je organiziral občinski komite ZMS.

Sodelovali smo na tekmovanju za najboljši spis ob prazniku JLA. Ob 22. decembru smo obiskali vojake na Strojni.

Sest učencev je obiskovalo mladinsko politično šolo na gimnaziji. S tajnim glasovanjem smo izvolili delegate v svet šole, delegacijo v družbenopolitične skupnosti in delegate za konferenco o izobraževanju. Udeležili smo se srečanja mladine v Mitnjaku pod Peco. Pomagali smo pri očiščevalni akciji v Železarni Ravne.

Med šolskim letom je bilo 25 mladinskih ur; predavali so učitelji na šoli in predavatelji z delavske univerze. Tudi v letošnjem šolskem letu je deloval marksistični krožek.

DELO ŠOLSKEGA ŠPORTNEGA DRUŠTVA

ŠSD je gojilo naslednje aktivnosti:

Odbojka: Izvedli smo 50 medrazrednih tekem in sodelovali z drugimi ŠSD. Smo občinski, področni in republiški prvaki v odbojki.

Košarka: Izvedli smo 30 medrazrednih tekem. Sodelovali smo na turnirju, ki ga je organizirala Železarna Ravne in na občinskem tekmovanju.

Streljanje: Udeležili smo se občinskega tekmovanja v streljanju z zračno puško ter zasedli 1. in 2. mesto ekipno in posamezno.

Plavanje: Izvedli smo 20 krožkov in naučili plavati 40 učencev.

Nogomet: Izvedli smo 40 medrazrednih tekem.

Gojili smo še smučanje in atletiko. Množično smo se udeležili pohoda »Po poteh partizanske Ljubljane« (70 učencev).

Tekmovali smo tudi v štafetnem teku 3 x 1000 m in na partizanskem pohodu na 25 km. V štafeti smo zasedli 18., na pohodu pa 37. mesto.

V preteklem šolskem letu se je pri občinski zvezi za telesno kulturo izšolalo 6 vaditeljev v košarki in odbojki; ti so redno delali v ŠSD.

Ob koncu šolskega leta smo izvedli tudi teledavno akademijo.

TEKMOVANJE ZA PREŽIHOVO ZNAČKO

Na podlagi prebranih knjig, zapiskov in razgovora z učenci, tekmovalci, smo na zaključni proslavi 22. in 26. junija 1974 podelili Prežihove značke. Značko četrte stopnje so prejeli: Košeljniki Silvo, Ledinek Anton, Sušec Vincenc, Verčko Jože, Gostenčnik Slavka, Klemenc Silvo, Razgoršek Bojan, Kordež Romana in Samec Irena.

Značko pete stopnje so prejeli: Fujs Branko, Petrovič Martin, Denovnik Franc, Harum Janez, Fajmut Anton, Mirkac Stefka, Filip Marija in Vute Andrej.

USPEH UČENCEV

(Opomba: x učenec je opravljal popravni izpit).

POKLICNA KOVINARSKA IN METALURŠKA ŠOLA

1. a poklicna kovinarska šola 25 m + 0 ž = 25
razrednik: Lorenci Marija

PRAV DOBRI: 7 + 0 = 7

Herman Marijan, ključavničar
Kolar Karlo, ključavničar
Mravljak Jože, ključavničar
Pušnik Emil, ključavničar
Rojko Danilo, ključavničar
Rotovnik Mirko, ključavničar
Zaberčnik Vojko, ključavničar

DOBRI: 14 + 0 = 14

Grobelnik Jernej, ključavničar
Ivartnik Tomislav, ključavničar
Klemenčič Maksimiljan, ključavničar
Krajnc Marijan, ključavničar
Krivec Srečko, ključavničar
Petrej Stanislav, ključavničar
Piko Franc, ključavničar
Pokrznik Alojz, ključavničar
Popovič Roman, ključavničar
Potočnik Anton, ključavničar
Potočnik Vinko, ključavničar
Praznik Jože, ključavničar
Sekavčnik Marjan, ključavničar
Zorman Ivan, ključavničar

ZADOSTNI: 4 + 0 = 4

Balažič Bojan, ključavničar
Kramolc Viljem, ključavničar
Krivec Branko, ključavničar
Burjak Marjan, ključavničar

1. b poklicna kovinarska šola 5 m + 17 ž = 22
razrednik: Keber prof. Štefan

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 2 + 2 = 4

Borko Cvetka, rezkalka
Grešovnik Marta, rezkalka
Gruber Adolf, strugar
Strekelj Štefan, strugar

DOBRI: 3 + 14 = 17

Božič Irena, strugarka
Čurč Anica, strugarka
Ferenc Kristina, strugarka
Fužir Slavka, brusilka
Kavtičnik Darinka, rezkalka
Kert Bojan, strugar
Kramolc Marija, strugarka
Krajnc Bernard, strugar
Kunc Ivanka, rezkalka
Petrej Anica, strugarka
Podpečan Jožica, strugarka
Prislan Vlasta, rezkalka
Robnik Irma, brusilka
Skarlovnik Ida, brusilka
Sapek Cvetka, brusilka
Turk Nevenka, rezkalka
Verdel Branko, strugar

IZSTOPILA: 0 + 1 = 1

Keber Milada (25. 2. 1974)

1. c poklicna kovinarska šola 25 m + 4 ž = 29
razrednik: Krauberger Breda

PRAV DOBRI: 2 + 0 = 2

Hölel Andrej, ključavničar
Koren Konrad, ključavničar

DOBRI: 11 + 1 = 12

Kotnik Marjan, strugar

Leskovec Štefan, ključavničar
Mežnarc Stanko, ključavničar
Mlačnik Milan, strugar
Mlinar Franc, ključavničar
Oder Darko, ključavničar
Pesičar Marija, strugarka
Pšeničnik Boško, ključavničar
Skenišek Stanislav, ključavničar
Tomažič Anton, ključavničar
Vrance Darko, ključavničar
Zlabornik Henrik, strugar

ZADOSTNI: 9 + 3 = 12

Barl Stanko, ključavničar
Bobovnik Danijel, ključavničar
Britovšek Drago, ključavničar x (Sl)
Jamšek Anton, ključavničar
Kojzek Melika, rezkalka
Krajnc Nevenka, brusilka x (M, Tg)
Mač Milan, ključavničar x (Sl, Tr)
Peruš Bogdan, ključavničar
Poročnik Irma, strugarka x (Gg)
Štaudeker Milan, strugar
Štrigl Anton, ključavničar
Tasič Milivoj, rezkalec

NEZADOSTNI: 1 + 0 = 1

Tomaž Stanko, ključavničar (Sl, Gg, M, Tg)

IZSTOPILA: 2 + 0 = 2

Vožič Darko, ključavničar (17. 10. 1973)
Begič Nevso, ključavničar (10. 12. 1973)

1. d poklicna kovinarska šola 25 m + 0 ž = 25
razrednik: Josti Jože

PRAV DOBRI: 2 + 0 = 2

Srednšek Igor, rezkalec
Zorman Franc, orodjar

DOBRI: 19 + 0 = 19

Benko Alojz, strugar x (M)
Belčič Josip, ključavničar
Borovnik Ivan, ključavničar
Brajnik Janko, str. ključavničar
Gabrovec Andrej, konstr. ključavničar
Kotnik Miran, str. ključavničar
Kresnik Edvard, str. ključavničar
Libnik Jurij, str. ključavničar x (Sl)
Mazgan Srečko, strugar
Plazovnik Mirko, str. ključavničar
Potočnik Andrej, strugar
Potočnik Milan, strugar
Rahten Jože, strugar
Slivnik Franjo, ključavničar x (Sl)
Strmčnik Milan, str. ključavničar
Tamše Milan, rezkalec x (M)
Vogrin Boris, rezkalec x (M)
Zavolovšek Bojan, str. ključavničar
Zmrzlikar Srečko, str. ključavničar x (Sl, M)

ZADOSTNI: 4 + 0 = 4

Gologranc Miran, ključavničar
Granda Ivan, konstr. ključavničar x (Sl, Tg)
Morn Dominik, str. ključavničar x (Sl)
Kresalj Janko, ključavničar

2. a poklicna kovinarska šola 23 m + 5 ž = 28
razrednik: Čeru Mirko

PRAV DOBRI: 4 + 1 = 5

Čebul Bibijana, ključavničarka
Franc Miran, ključavničar
Medved Vinko, ključavničar
Močivnik Engelbert, ključavničar
Pušnik Franc, ključavničar

DOBRI: 11 + 4 = 15

Belec Davorin, ključavničar
Čekon Bojana, ključavničarka
Duler Frančišek, ključavničar
Felkar Srečko, ključavničar
Ferarič Bojan, ključavničar
Franc Beno, ključavničar x (To)
Grašič Maksimiljan, ključavničar
Grobelnik Kristina, ključavničarka
Krebs Marjan, ključavničar
Logar Domijan, ključavničar
Mihev Frančiška, ključavničarka
Makan Gregor, ključavničar
Ošlovnik Srečko, ključavničar
Strgar Marjan, ključavničar
Steharnik Angela, ključavničarka

ZADOSTNI: 6 + 0 = 6

Paradiž Ivan, ključavničar
Škorjanc Jože, ključavničar
Turjak Rado, ključavničar

Vučko Dušan, ključavničar x (Fi)
 Zlof Vido, ključavničar x (Fi, To)
 Zvikart Janez, ključavničar

NEZADOSTNI: 2 + 0 = 2

Sovič Danilo, ključavničar x (Fi, To)
 Osenjak Zoran, ključavničar x (Zg, Tr, To, Fi)

2. b poklicna kovinarska šola 29 m + 0 ž = 29
razrednik: Mesner Franc

PRAV DOBRI: 1 + 0 = 1

Košeljnik Silvo, ključavničar

DOBRI: 20 + 0 = 20

Cvilak Samo, ključavničar
 Čeru Srečko, ključavničar
 Galun Franc, ključavničar
 Globočnik Pavel, ključavničar
 Gosnik Stanko, ključavničar
 Grabner Slavko, ključavničar
 Helbling Ivan, ključavničar
 Kališnik Janko, ključavničar x (M)
 Ledinek Anton, ključavničar
 Novak Drago, ključavničar
 Pečovnik Franc, ključavničar
 Piko Mirko, ključavničar
 Prapertnik Drago, ključavničar
 Pšeničnik Alojz, ključavničar x (Fi)
 Ring Jožef, ključavničar
 Sušec Ivan, ključavničar
 Sušnik Vincenc, ključavničar
 Valenti Jože, ključavničar x (Fi)
 Verčko Jože, ključavničar
 Vesničar Drago, ključavničar

ZADOSTNI: 7 + 0 = 7

Franc Marjan, ključavničar
 Gerdej Ivan, ključavničar x (Sl)
 Gomboc Jožef, ključavničar x (Fi)
 Kadiš Ivan, ključavničar x (Zg)
 Kralj Rajko, ključavničar x (Zg)
 Kröl Branko, ključavničar x (M)
 Ternik Rajko, ključavničar

NEZADOSTNI: 1 + 0 = 1

Klemen Drago, ključavničar x (Zg, Fi)

2. c poklicna kovinarska šola 12 m + 6 ž = 18
razrednik: Gaberšek Vinko

PRAV DOBRI: 4 + 2 = 6

Gostenčnik Stanislava, strugarka
 Juršnik Zdenka, strugarka
 Prisljan Drago, strugar
 Razgoršek Bojan, strugar
 Stumberger Bernard, strugar
 Žganec Marjan, strugar

DOBRI: 6 + 4 = 10

Klemenc Silvo, strugar
 Konečnik Terezija, strugarka
 Kolman Stanislav, strugar
 Korat Franc, strugar
 Praznik Danilo, strugar
 Ramšak Mira, strugarka
 Samec Irena, strugarka
 Sušec Marjan, strugar
 Štahr Vili, strugar
 Vavkman Marina, strugarka

NEZADOSTNI: 2 + 0 = 2

Stepišnik Danilo, strugar (Fi)
 Triplat Vlado, strugar (Fi, To)

2. d poklicna kovinarska šola 6 m + 15 ž = 21
razrednik: Kuzman Ivan

ODLIČNI: 1 + 0 = 1

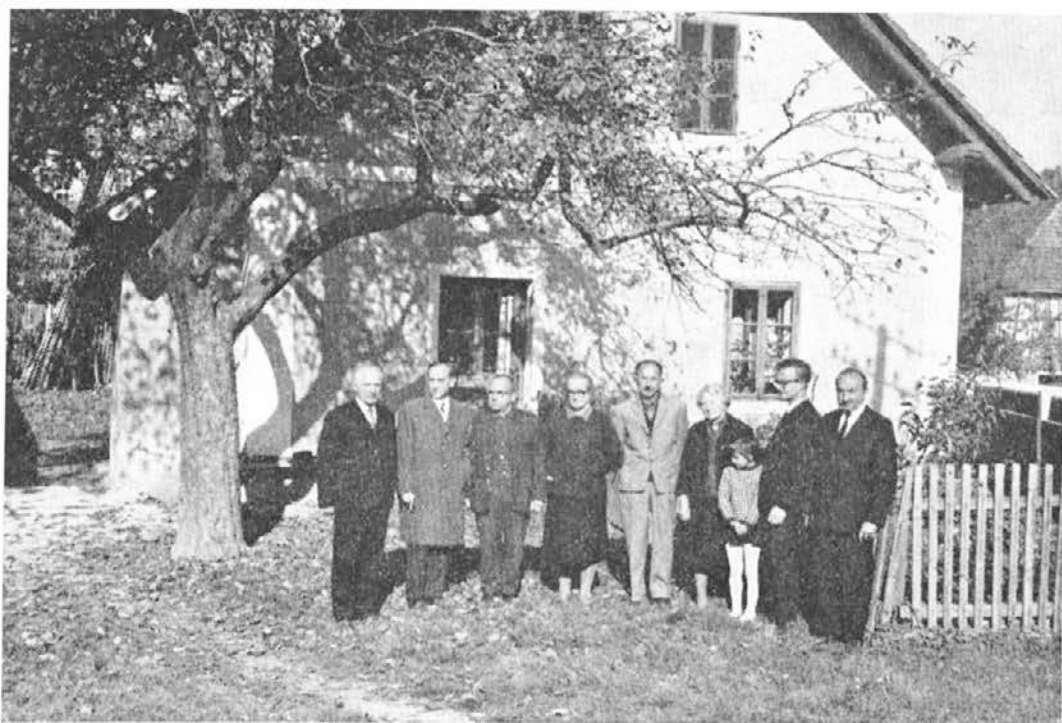
Kos Franc, rezkalec

PRAV DOBRI: 2 + 2 = 4

Čavnik Viktor, rezkalec
 Krajne Majda, brusilka
 Paradiž Marija, brusilka
 Garb Andrej, rezkalec

DOBRI: 3 + 9 = 12

Cifer Stanislava, rezkalka
 Duler Zdravko, rezkalec
 Godec Veronika, brusilka
 Hribar Ivanka, rezkalka
 Kael Silva, rezkalka
 Kordež Romana, brusilka
 Krauberger Barbara, rezkalka
 Ledinek Veronika, rezkalka
 Lorenci Alenka, rezkalka
 Takač Ferdinand, brusilec

Pred Travnekarjeve hišo v Mežici, ki se je medtem že umaknila samopostrežni trgovini, so se slikali za spomin (od leve proti desni): Ivan, Mirko in Franc Travnekar z ženo Marijo, Karel in Marija Travnekar, por. Marflak, Hanika, Karlova hči, Franček, Frančev sin in Ernest

Vivod Amalija, brusilka
 Vrhnjak Dušan, rezkalec

ZADOSTNI: 0 + 2 = 2

Pavlinič Zdenka, brusilka
 Sveček Marija, brusilka

NEZADOSTNI: 0 + 2 = 2

Pečnik Slava, rezkalka x (Fi)
 Veršnik Emilija, brusilka x (Fi)

3. a poklicna kovinarska šola 22 m + 0 ž = 22
razrednik: Svečko Anton

PRAV DOBRI: 12 + 0 = 12

Fujs Branko, ključavničar
 Gešman Jože, ključavničar
 Grobelnik Jože, ključavničar
 Kaker Branko, ključavničar
 Krebl Rudolf, ključavničar
 Laznik Janko, ključavničar
 Lesjak Alojz, ključavničar
 Paradič Ivan, ključavničar
 Petrovič Martin, ključavničar
 Pori Emil, ključavničar
 Rečnik Franc, ključavničar
 Rek Pavel, ključavničar

DOBRI: 8 + 0 = 8

Črešnik Silvo, ključavničar
 Merkač Branko, ključavničar
 Miklavžina Ivan, ključavničar
 Petrič Zorko, ključavničar
 Svetina Stanislav, ključavničar
 Štruc Miran, ključavničar
 Turjak Franc, ključavničar
 Vušnik Danilo, ključavničar

ZADOSTNI: 2 + 0 = 2

Sagernik Ervin, ključavničar
 Voda Štefan, ključavničar

3. b poklicna kovinarska šola 23 m + 0 ž = 23
razrednik: Höfler Jože

ODLIČNI: 1 + 0 = 1

Harum Janez, orodjar

PRAV DOBRI: 7 + 0 = 7

Denovnik Franc, orodjar
 Jež Franc, ključavničar
 Potočnik Jurij, ključavničar
 Slivnik Ivan, ključavničar
 Sonjak Metod, ključavničar
 Tisnikar Danilo, or. ključavničar
 Zvikart Anton, ključavničar

DOBRI: 11 + 0 = 11

Ban Marjan, ključavničar
 Čeru Rajko, ključavničar

Filip Marjan, ključavničar
 Karner Cvetko, ključavničar
 Kovačič Janez, ključavničar
 Lampret Milan, ključavničar
 Pečovnik Marjan, ključavničar
 Starnik Jakob, ključavničar
 Turkuš Davorin, ključavničar
 Verdinek Zdravko, ključavničar
 Vdovič Srečko, ključavničar

ZADOSTNI: 4 + 0 = 4

Merkač Ivan, ključavničar x (Sl, M)
 Skralovnik Martin, ključavničar
 Vesperfal Pavel, ključavničar
 Vrčkovnik Zvonko, orodjar

3. c poklicna kovinarska šola 16 m + 8 ž = 24
razrednik: Blatnik Anton

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 1 + 2 = 3

Razdevšek Ivan, strugar
 Studenčnik Danica, strugarka
 Studenčnik Marija, strugarka

DOBRI: 9 + 4 = 13

Broman Franc, strugar
 Fajmut Anton, strugar
 Jaš Silvo, strugar
 Kolar Jožef, strugar
 Kolar Rado, strugar x (Pt)
 Kosl Danilo, strugar
 Lasnik Henrik, strugar
 Laznik Hedvika, strugarka
 Mirkac Štefka, strugarka
 Oder Jožefa, strugarka
 Pečnik Drago, strugar
 Rodošek Otmar, strugar
 Uran Angela, strugarka

ZADOSTNI: 5 + 1 = 6

Jesenk Anton, strugar x (Pt, Tg)
 Kokalj Anton, strugar x (Pt)
 Martini Branko, strugar
 Pušnik Franc, strugar
 Rudolf Marija, strugarka
 Vrabič Ivan, strugar

NEZADOSTNI: 1 + 1 = 2

Bah Bernarda, strugarka x (M)
 Stumberger Rado, strugar x (M)

3. d poklicna kovinarska šola 11 m + 10 ž = 21
razrednik: Kodela prof. Rudolf

ODLIČNI: 1 + 0 = 1

Potočnik Franc, rezkalec

PRAV DOBRI: 1 + 1 = 2

Filip Marija, rezkalka
Pečoler Janko, rezkalec

DOBRI: 9 + 3 = 12

Ambrož Miran, rezkalec
Cifer Slavko, rezkalec
Cigler Dušan, rezkalec
Iršič Peter, rezkalec
Petek Branko, rezkalec
Petrič Stefanija, rezkalka
Sajevec Alojz, rezkalec
Sekolovnik Ferdinand, rezkalec
Štrigl Elizabeta, rezkalka
Voler Filip, rezkalec
Vute Andrej, rezkalec
Zagernik Zdenka, brusilka

ZADOSTNI: 0 + 3 = 3

Novak Marjana, brusilka
Pepevnik Marija, brusilka
Videtič Marija, brusilka

NEOCENJENI: 0 + 3 = 3

Hrast Sonja, brusilka
Iskrač Pavla, rezkalka
Obreza Darinka, brusilka

3. e poklicna kovinarska šola 25 m + 0 ž = 25

razrednik: Hadžiagič prof. Esad

PRAV DOBRI: 2 + 0 = 2

Praznik Ludvig, ključavničar
Šave Matjaž, ključavničar

DOBRI: 7 + 0 = 7

Linasi Jožef, ključavničar
Meh Jožef, ključavničar
Sveteč Norbert, ključavničar
Pečoler Alojz, ključavničar
Vocovnik Marjan, ključavničar
Verdinek Frančišek, ključavničar
Štumfel Vinko, ključavničar

ZADOSTNI: 13 + 0 = 13

Čede Branko, ključavničar x (Fi, S)
Golob Matevž, ključavničar
Hrašnan Anton, ključavničar
Hrastel Janez, ključavničar
Krivec Jože, ključavničar
Pongrac Slavko, ključavničar
Ribič Stanko, ključavničar x (Pt)
Skarlovnik Branko, ključavničar
Peklar Marjan, ključavničar
Štaudeker Zdravko, ključavničar x (Pt)
Smrečnik Ivan, ključavničar x (Pt)
Vavkan Andrej, ključavničar x (Fi)
Zelj Branko, ključavničar x (S)

NEZADOSTNI: 3 + 0 = 3

Gosnik Ivan, ključavničar (Sl, M)
Prislan Sašo, ključavničar (Pt, S, M)
Krajnc Marjan, ključavničar (To, S)

3. f poklicna kovinarska šola 25 m + 0 ž = 25

razrednik: Čepлак Franc

PRAV DOBRI: 2 + 0 = 2

Krauberger Marjan, ključavničar
Penšek Branko, str. ključavničar

DOBRI: 14 + 0 = 14

Brdnik Zdenko, str. ključavničar
Brezovnik Alojz, ključavničar
Erjavec Maks, ključavničar
Gosnik Vojko, ključavničar
Jelen Frančišek, ključavničar
Kristan Edvard, ključavničar
Mavrič Drago, ključavničar
Pogač Srečko, ključavničar
Povsod Srečko, str. ključavničar
Prošt Janez, str. ključavničar
Štumfel Ludvik, str. ključavničar
Topler Danilo, strugar
Urbans Stanislav, ključavničar
Zmrzlikar Joško, str. ključavničar

ZADOSTNI: 7 + 0 = 7

Hudovernik Janez, str. ključavničar
Knez Dušan, ključavničar
Kreft Slavko, ključavničar
Osojnik Mirko, ključavničar
Pačnik Zdravko, str. ključavničar x (Fi, S)
Pavlič Vladimir, ključavničar
Popič Branko, str. ključavničar

NEZADOSTNI: 2 + 0 = 2

Štumberger Silvo, str. ključ. (Fi, Pt, Dp, Op)
Vadnjak Janko, str. ključavničar (Fi, Pt)

ŠOLA ZA SPECIALIZIRANE METALURŠKE DELAVCE

**1. a šola za specializirane metalurške delavce
20 m + 0 ž = 20**

razrednik: Kogelnik Ivan

PRAV DOBRI: 2 + 0 = 2

Pirnat Ivan, strojni kovač
Zelodec Jože, strojni kovač

DOBRI: 11 + 0 = 11

Bandalo Mato, strojni kovač
Dobrun Zlatko, žarilec
Fajmut Milan, strojni kovač
Filip Peter, žarilec
Jakovac Vlado, strojni kovač
Jelen Rudolf, strojni kovač
Mesarič Ivan, žarilec
Vavče Ivan, žarilec
Založnik Silvo, strojni kovač
Zorman Drago, strojni kovač
Senegačnik Franc, žarilec

ZADOSTNI: 7 + 0 = 7

Kavtičnik Ivan, žarilec
Krauberger Leopold, žarilec x (Nj, Sr, Pt, Tr)
Plemen Stefan, žarilec
Štrmčnik Drago, strojni kovač
Skarlovnik Anton, strojni kovač
Štruc Branko, žarilec
Sumah Roman, žarilec x (Nj, Sr, Pt)

**2. a šola za specializirane metalurške delavce
23 m + 0 ž = 23**

razrednik: Planinc Leopold

PRAV DOBRI: 1 + 0 = 1

Stočko Ivan, strojni kovač

DOBRI: 15 + 0 = 15

Brinar Anton, valjavec profilov
Čebulj Miroslav, valjavec profilov
Pirnat Branko, valjavec profilov
Ferk Janez, strojni kovač
Kovačič Jože, strojni kovač
Potočnik Janez, strojni kovač
Rozman Branko, strojni kovač
Štih Andrej, strojni kovač
Smagaj Franc, strojni kovač
Vehovec Darko, strojni kovač
Kašivnik Marjan, žarilec
Stropnik Bojan, žarilec
Stropnik Miran, žarilec
Tevč Jože, žarilec
Vajs Anton, žarilec

ZADOSTNI: 6 + 0 = 6

Herman Franc, strojni kovač x (Sr)
Ošlovnik Peter, valjavec profilov
Pogorevc Ivan, strojni kovač x (Sl)
Pušnik Maks, žarilec
Salčnik Franc, valjavec profilov x (Pt)
Vrhovnik Ivan, žarilec

NEZADOSTNI: 1 + 0 = 1

Šteharik Jože, žarilec (Sr, Pt)

TEHNIŠKA METALURŠKA IN STROJNA ŠOLA

1. razred tehniška šola 25 m + 3 ž = 28

razrednik: Nišavič d. inž. Slobodan

PRAV DOBRI: 3 + 0 = 3

Čegovnik Rajko
Karner Vojko
Praznik Jožef

DOBRI: 17 + 0 = 17

Breznik Jože
Golob Zoran
Horvat Branko
Hovnik Srečko
Kaker Ciril
Kastivnik Danilo
Kodrun Alojz
Kotnik Boris
Kotnik Drago
Lupuh Roman
Paradiž Milan
Pavše Marko
Repnik Franc
Verčko Drago
Vončina Matjaž
Zalesnik Kristijan
Ferlež Robert

ZADOSTNI: 1 + 0 = 1

Zerdoner Marjan

NEZADOSTNI: 4 + 3 = 7

Golob Irena (Mi, Sm)
Kert Miran (M)
Krebel Andrej (M, Fi, K, Mi, Og, Sm)
Oder Zalika (M, Mi, Sm)
Paradiž Jožica (Mi, Sm)
Polajner Roman (M)
Suler Silvo (M)

2. razred tehniška šola 13 m + 7 ž = 20

razrednik: Brglez prof. Janez

ODLIČNI: 0 + 2 = 2

Golob Sonja
Piko Marija

PRAV DOBRI: 0 + 2 = 2

Ivartnik Janja
Orešnik Nataša

DOBRI: 7 + 0 = 7

Balant Miran
Coderl Zvonko
Gerksič Anton
Karničnik Ivan
Kumer Milan
Cimerman Rado
Videtič Franc

ZADOSTNI: 2 + 1 = 3

Komprej Mirko
Ramšak Drago
Štruc Antonija

NEZADOSTNI: 4 + 2 = 6

Bratina Vanjo (Oe, Nt, Žm)
Čapelnik Marjana (M)
Hermonko Miran (M, Žm)
Koren Danilo (Sl, An, M, Og, Se, Oe, Nt, Žm)
Potočnik Jože (Sl, M, Og, Oe, Žm)
Režonja Danica (M, Oe, Nt, Žm)

3. razred tehniška šola 24 m + 5 ž = 29

razrednik: Breznik prof. Silva

ODLIČNI: 1 + 0 = 1

Petovar Stanko

PRAV DOBRI: 7 + 1 = 8

Dravčbaher Dušan
Herman Franc
Kaker Henrik
Karlatac Janez
Marin Miroslav
Modrijan Drago
Pandev Marjan
Živič Irena

DOBRI: 14 + 2 = 16

Dretnik Miloš
Fužir Olga
Grabner Marjan
Hanc Vladimir
Hrnčič Vlado
Hudrap Srečko
Lupša Marjan
Nabernik Srečko
Posedi Dušan
Ranc Leopold
Rožič Marija
Skudnik Jure
Sterže Peter
Studenčnik Jožef
Tušek Danilo
Zalesnik Adrijan

NEZADOSTNI: 2 + 2 = 4

Mlakar Zdravko (Ma)
Oto Ivan (Ma, Žm, Pl)
Tomaž Erika (Žm)
Vučko Irena (Žm)

DELOVODSKA ŠOLA STROJNE IN METALURŠKE STROKE

1. a razred delovodska šola — strojne stroke

23 m + 0 ž = 23

razrednik: Vreš Franc

Čas Jože
Došen Milan
Džura Anton
Džurič Jovan
Gostenčnik Vinko
Hovnik Mihael
Klemenc Milan
Knežar Franc
Kosmač Alojz
Kosmač Jože

Kovačec Milan
Kramer Ivan
Krivograd Avgust
Kuzman Jože
Lačen Anton
Majdič Karel
Nikič Brane
Novinšek Vladimir
Pogorevc Rudi
Rožič Ivan
Serafini Maks
Stojčić Dušan
Trup Rudolf

1. b razred delovodska šola — strojne stroke
29 m + 0 ž = 29

razrednik: Vreš Franc

Fajmut Janez
Grabner Ivan
Jančar Engelbert
Janko Peter
Jesih Stanko
Kasnik Ernest
Lever Dorko
Makuc Roman
Mlakar Ignac
Navršnik Vili
Oder Beno
Pandel Ernest
Potočnik Adolf
Praper Anton
Pudgar Ivan
Pungartnik Anton
Ramandanovič Emil
Rožej Branko
Srebre Alojz
Stern Alojz
Uršič Marjan
Zabel Ivan
Zagernik Rok
Zorčić Jože
Zlebnik Jože

Interno za železarno se izobražujejo:

Gnamuš Franc
Kotnik Stanko
Kovačić Jozo
Novak Martin

1. c razred delovodska šola — met. oddelek
36 m + 0 ž = 36

razrednik: Vreš Franc

Arnold Ivan
Goričan Janko
Haner Ivan
Hribernik Miha
Janota Albin
Kolar Franc
Krevzel Ferdo
Krof Karel
Lesičnik Franc
Lipovnik Stanko
Lojen Jože
Novak Rajmund
Peruš Maks
Plevnik Peter
Pšeničnik Rudolf
Ristič Nikola
Strmčnik Vinko
Urnaut Oto
Vošner Franc

Interno za železarno se izobražujejo:

Cvetkovič Milutin
Fajmut Peter
Gerdej Jože
Janežič Pavel
Kac Jožef
Kovačić Marko
Marsel Rajko
Marzel Franc
Mesarec Ivan
Mihalj Nikola
Pačnik Alojz
Petek Anton
Polovšek Anton
Prole Dušan
Rožič Viljem
Sisernik Franc
Vidrih Jože

Iz otroških ust

»Mami, zakaj so vitamini zmeraj v jedeh, ki niso dobre?«

**TEHNIŠKA ŠOLA ZA ELEKTROTEHNIŠKO
IN STROJNO STROKO**

4. a razred tehniška šola — odrasli

26 m + 0 ž = 26

razrednik: Vreš Franc

Andrić Vili
Bobek Stefan
Breg Franc
Cigrovski Drago
Dobnik Jože
Dobrodel Teodor
Fajmut Franc
Gabert Robert
Golob Stanko
Gril Ivan
Hancman Leon
Hudopisk Janko
Jevšnikar Peter
Junger Branko
Kambur Esad
Kerec Venčeslav
Klančnik Drago
Klemen Rudi
Kočnik Feliks
Koren Franc
Kotnik Ferdo
Krautberger Stanko
Krebl Avgust
Krof Ivan
Lenart Vilibart
Lesjak Rudolf

4. b razred tehniška šola — odrasli
23 m + 2 ž = 25

razrednik: Vreš Franc

Atelšek Andrej
Gorenšek Janez
Linasi Peter
Moličnik Aleš
Oder Ludvik
Pavlovič Caslav
Pori Alojz
Pori Roman
Potočnik Franc
Potočnik Jože
Proje Franc
Razgoršek Avgust
Repotočnik Vinko
Savič Radovan
Smodiš Silvester
Smrečnik Anica
Stanta Branko
Stojan Ivan
Valtl Ivana
Verdnik Mirko
Verdnik Srečko
Vinkler Drago
Vrabič Stanislav
Zver Bernard
Zerdoner Marjan

**USPEH KANDIDATOV, KI SO OPRAVLJALI
ZAKLJUČNI IZPIT**

**POKLICNA KOVINARSKA IN METALUR-
ŠKA ŠOLA**

3. a razred

PRAV DOBRI: 8 + 0 = 8

Črešnik Silvo
Fujs Branko
Gešman Jože
Kaker Branko
Krebl Rudolf
Laznik Janko
Lesjak Alojz
Petrovič Martin
DOBRI: 10 + 0 = 10
Grobelnik Jože
Merkač Branko
Miklavžina Ivan
Paradiž Ivan
Petrič Zorko
Pori Emil
Rečnik Franc
Rek Pavel
Svetina Stanislav
Vušnik Danilo

ZADOSTNI: 3 + 0 = 3

Štruc Miran
Turjak Franc
Voda Stefan

Skrivnosti

3. b razred

ODLIČNI: 2 + 0 = 2

Denovnik Franc
Harum Janez

PRAV DOBRI: 6 + 0 = 6

Filip Marjan
Jež Franjo
Potočnik Jurij
Starnik Jakob
Tisnikar Danilo
Zvikart Anton

DOBRI: 9 + 0 = 9

Ban Marjan
Karner Cvetko
Kovačec Janez
Lampret Milan
Pečovnik Marjan
Slivnik Ivan
Sonjak Metod
Vdovič Srečko
Verdinek Zdravko

ZADOSTNI: 3 + 0 = 3

Čeru Rajko
Turkuš Davorin
Vascerfal Pavel

3. c razred

PRAV DOBRI: 3 + 2 = 5

Broman Franc
Lasnik Henrik
Razdevšek Ivan
Studenčnik Danica
Studenčnik Marija

DOBRI: 7 + 5 = 12

Fajmut Anton
Jaš Silvo
Kolar Jože
Kosl Danilo
Laznik Hedvika
Martini Branko
Mirkac Štefka
Oder Jožefa
Pečnik Drago
Rudolf Marija
Uran Angela
Vrabič Ivan

ZADOSTNI: 2 + 0 = 2

Pušnik Franc
Rodošek Otmar

3. d razred

ODLIČNI: 2 + 0 = 2

Pečoler Janko
Potočnik Franc

PRAV DOBRI: 1 + 2 = 3

Filip Marija
Sekolovnik Ferdinand
Zagernik Zdenka

DOBRI: 8 + 5 = 13

Ambrož Miran
Cifer Slavko
Cigler Dušan
Iršič Peter
Novak Marjana
Pepevnik Marija
Petek Branko
Petrič Stefanija
Sajevec Alojz
Strigl Elizabeta
Videtič Marija
Voler Filip
Vute Andrej**3. e razred**

PRAV DOBRI: 5 + 0 = 5

Meh Jožef
Praznik Ludvik
Save Matjaž
Verdinek Frančišek
Vocovnik Marjan

DOBRI: 13 + 0 = 13

Golob Matevž
Hrašan Anton
Hrastel Janez
Krivec Jože
Linasi Jožef
Pečolar Alojz
Pongrac Slavko
Skarlovnik Branko
Smrečnik Ivan
Sveteč Norbert
Štumfel Vinko
Štaudeker Zdravko
Želj Branko

ZADOSTNI: 2 + 0 = 2

Čede Branko
Peklar Marjan**3. f razred**

PRAV DOBRI: 4 + 0 = 4

Gosnik Vojko
Krautberger Marjan
Mavrič Drago
Penšek Branko

DOBRI: 15 + 0 = 15

Brdnik Zdenko
Brezovnik Alojz
Erjavec Maks
Hudovernik Janez
Jelen Frančišek
Knez Dušan
Kristan Edvard
Pavlič Vladimir
Pogač Srečko
Popič Branko
Povsod Srečko
Prošt Janez
Štumfel Ludvik
Topler Danilo
Zmrzlikar Jože

ZADOSTNI: 2 + 0 = 2

Osojnik Miro
Urbanc Stanko**ŠOLA ZA SPECIALIZIRANE METALURŠKE DELAVCE****2. a razred**

ODLIČNI: 3 + 0 = 3

Rozman Branko
Vajs Anton
Brinar Anton

PRAV DOBRI: 9 + 0 = 9

Vehovec Darko
Stočko Ivan
Štih Andrej
Potočnik Ivan
Ferk Janez
Tevc Jože
Stropnik MiranStropnik Bojan
Kaštivnik Marjan

DOBRI: 9 + 0 = 9

Smagaj Franc
Herman Franc
Pogorevc Ivan
Kovačič JožePirnat Branko
Cebulj Miran
Salčnik Franc
Vrhovnik Ivan
Pušnik Maks

ZADOSTNI: 1 + 0 = 1

Ošlovnik Peter

POROČILO

Delavske univerze Ravne na Koroškem o diplomskih in zaključnih izpitih na srednji komercialni šoli, zdravstveni šoli in večerni osnovni šoli za odrasle**I. SREDNJA KOMERCIALNA ŠOLA MARIBOR — oddelek Ravne na Koroškem**

Razrednik: Sušnik Tone

Številolušateljev: 31

Število prijavljenih za maturo: 23 (od tega 4 oproščeni mature zaradi odličnega uspeha)

Uspešno opravljena matura: 19 kandidatov

Popravni izpiti:

1 kandidat iz: novejših zgodovine narodov Jugoslavije z družbeno ureditvijo SFRJ ter iz organizacije komercialnega poslovanja

1 kandidat iz: slovenskega jezika in iz splošnih in posebnih uzance

2 kandidata iz: novejših zgodovine narodov Jugoslavije z družbeno ureditvijo SFRJ

Uspeh: odlični 4 (oproščeni mature)

Prav dobri 7

dobri 8

zadostni —

Poprečne ocene:

— slovenski jezik: 3,2

— novejša zgodovina narodov Jugoslavije: 3

— organizacija komercialnega poslovanja: 3,5

— splošne in posebne uzance: 3

Izpraševalci diplomskih predmetov:

— slovenski jezik — SUŠNIK Tone

— novejša zgodovina narodov Jugoslavije z družbeno ureditvijo SFRJ — ODERLAP METKA, VEBER GUSTAV

— organizacija komercialnega poslovanja — ROŽIČ JAKOB

— splošne in posebne uzance: POTOČNIK STANKO

Člani izpitne komisije:

— KRANJC Ivo, direktor ŠC za blagovni promet Maribor

— PLAUSTEINER Janez, profesor na ŠC za blagovni promet

— PAPOTNIK Oto, strokovni delavec DU Ravne na Koroškem

— izpraševalci diplomskih predmetov

II. ZDRAVSTVENA ŠOLA MARIBOR — Oddelek Ravne na Koroškem

Razrednik: Mrdavašič Vera

Številolušateljev: 25

Število prijavljenih za maturo: 23 (od tega 1 kandidat oproščen diplome zaradi odličnega uspeha)

Uspešno opravljena matura: 21 kandidatov

Popravni izpiti: 2 kandidata iz slovenskega jezika

Uspeh: odlični (1 kandidat oproščen mature)

prav dobri 2

dobri 16

zadostni 2

Organizatorji praktičnega dela diplome

— LENASSI Ela

— GEČ Marija

— KOKOŠ Marjeta

Člani izpitne komisije:

— JAPELJ Majda, direktor zdravstvene šole Maribor

— ŠIBILA Majda, predavatelj na zdravstveni šoli

— ILGO Ferdo, profesor na zdravstveni šoli

— ŠVAJGER Viktor, inšpektor z zavoda za šolstvo

— KRALJ Roza, višja medicinska sestra

— LOVRENČEČ Almira, višja medicinska sestra

— HRIBERNIK Levina, višja medicinska sestra

— ROBLEK Frida, višja medicinska sestra

— CERMAN Zofija, višja medicinska sestra

— TOMŠIČ Jožica, višja medicinska sestra

— vsi izpraševalci diplomskih predmetov

III. VEČERNA OSNOVNA ŠOLA ZA ODRASLE, 7. in 8. razred

Vodja oddelka: Kušnik Ivan

Predavatelji po predmetih:

— KUŠNIK Ivan, kemija, biologija

— VEHOVAR Herman, matematika

— TINTA Dušan, zgodovina, zemljepis

— DANIEL Katica, glasbeni pouk

— GAJŠEK Bronislava, likovni pouk

— POTOČNIK Iva, slovenski jezik

Število vpisanih kandidatov: 57

Do junija je uspešno končalo šolanje 14 kandidatov.

Uspeh: odlični 1

prav dober 2

dober 11

SLANA ABECEDA**Vljudnost** je lastnost, zaradi katere človek ne izgubi ničesar, razen prostor avtobusa.**Hollywoodski zakon** je časten način, kako preživeti vikend.**Hupa** je šansa za pešca.**Impotenca**. Ni impotentnih moških, so samo nerodne ženske.**Instinkt** je sposobnost na brezglav način ravnati pametno.**Novinarstvo**. Današnja smetana je jutrišnji sir.

IZOBRAŽEVALNI CENTER RUDNIKOV SVINCA IN TOPILNICA MEŽICA

daje poročilo za šolsko leto 1973-74

Izobraževalni center deluje kot organizacijska enota kadrovskega splošnega sektorja podjetja. Svojo dejavnost prilagaja specifičnim potrebam in finančnim možnostim rudnika Mežica.

Sodelavci izobraževalnega centra

(naziv, rojstno leto, začetno leto službovanja, leta službovanja v izobraževalnem centru, stroka, zadolžitve)

LOGAR Ernest, vodja izobraževalnega centra (predmetni učitelj, 1927, 1948, 1958, inženir organizacije dela)

OCEPEK Edvard, vodja šolskih delovišč (učitelj praktičnega pouka, 1929, 1957, 1967, rudarski nadzornik)

KRUMPACNIK Jure, vodja učne kovinarske delavnice (učitelj prakt. pouka, 1942, 1961, 1971, delovodja kov. stroke)

SKRJANEC Anton, referent v izobr. centru (učit. glasb. pouka, 1940, 1960, 1973)

Inštruktorji praktičnega pouka

BORNEKAR Ivan, inštruktor (VK kopač rude, 1927, 1947, 1962)

JUH Rudolf, inštruktor (VK kopač rude, 1926, 1948, 1968)

LIBNIK SILVESTER, inštruktor (VK kopač rude, 1928, 1943, 1970)

Učitelji teoretičnih predmetov v civilno pravnem del. razm.

BRUMEN Alojz, dipl. inž. geol. — geologija, mineralogija

GRUBELNIK PAVEL, oficir — osnove obrambe in zaščite

KNEZ Mirko, rud. tehnik — tehnika varnosti, tehnol. mat. z osn. kem.

LOGAR Ernest, učitelj — org. in ekon. podj., DEPU SFRJ

MEŽNAR Franc, dipl. inž. rud. — strok. risanje, rudarstvo, strojn. v rud.

SKUDNIK Mirko, rud. tehnik — strokovno računovodstvo

STOPAR Ivan, dipl. inž. rud. — rudarstvo, strojn. v rudarstvu

STRUGA FRANC, predmetni učitelj — zgodovina

VEVAR Tomaž, kmetijski tehnik — telesna vzgoja

VINKL Ivan, dipl. inž. el. tehn. — elektrotehnika z osn. mehanike

KOLENBRAND Betka, predmetna učiteljica — slov. jezik

Administrativno osebje

ZIBRET EMA — tajnica, 1942, 1960, 1960, srednja administrativna šola

LUJINOVIČ Rozka — administratorica, 1944, 1960, 1971, administr. šola

Organizacija izobraževanja

V delo centra spadajo naslednje oblike izobraževanja:

— izobraževanje mladine v poklicni rudarski šoli za poklica kopač rude in plemenitelj rude,

— izobraževanje po vajenskem sistemu za poklice: strojni ključavničar, strugar, obratovni električar in mizar,

— štipendiranje,

— dopolnilno izobraževanje članov kolektiva v podjetju in zunaj podjetja.

I. IZOBRAŽEVANJE MLADINE

a) Poklicna rudarska šola

V začetku šol. leta 1973/74 se je vpisalo v šolo 25 učencev, in sicer:

v II. razred 13 učencev

v III. razred 12 učencev

Prvega razreda nismo odprli, ker je bilo na razpisanih 25 učnih mest pre malo prijav, sicer pa jih tudi ne bi mogli sprejeti, ker trenutno nimamo več prostora v domu učencev. Prostor (7 sob) so nam bili odvzeti s preselitvijo Tovarne opreme na Glančnik. To vprašanje ostane aktualno tudi vnaprej in ga bo potrebno rešiti, kolikor želi podjetje imeti še naprej rudarsko šolo, ker iz bližnje okolice ne dobimo dovolj kandidatov.

Vzgojno izobraževalno delo je potekalo po delovnem načrtu, ki je bil realiziran.

Učni uspeh ob zaključku šol. leta 1973/74 (pred popr. izpiti) je razviden iz tabele:

— tečaj za varjenje s svincem, 21 udel.

— tečaj za voznike vozil za mehanizirano nakladanje in razkladanje, 18 udel.

— tečaj za PK ključavničarje in žagarje, 15 udel.

— seminar za delegate samoupr. organov, 193 udel.

Zunaj podjetja se je udeležilo tečajev in seminarjev 31 članov kolektiva, od tega:

— tečaja za varjenje, 6 udeležencev

— atestiranja varilcev, 4 udeleženci

— tečaja nemščine, 4 udeleženci

— drugih tečajev in seminarjev, 17 udeležencev.

Po opravljenem tečaju in izpitu si je pridobilo stopnjo strokovne usposobljenosti za delovno mesto ali poklic (interno kvalifikacijo) 45 članov kolektiva, od tega:

— 1 za poklic kopač rude,

— 3 za poklic talilec v barvni metalurgiji,

— 1 za poklic strojnik naprav za oplemenitjenje rude,

— 1 za poklic vrtalec globinskega vrtanja,

— 3 za delovno mesto vodja mostnega dvigala,

— 2 za poklic KV skladiščnik,

— 18 za delovno mesto voznika vozil za mehanizirano nakladanje in razkladanje,

— 16 za delovno mesto varilec.

Skupno je bilo v organizirani izobraževalni proces vključenih 368 oseb, od tega:

Razr.	St. odd.	St. uč.	Izdelali				Niso izdelali				Sred. oc. raz.				
			odl	pdb	db	zd	skp.	%	1 nz	2 nz		3 ali več	skp.	%	
I.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
II.	1	13	—	1	5	3	9	75	2	1	—	—	3	25	2,2
III.	1	12	—	3	7	2	12	100	—	—	—	—	—	—	3,4
Skp.:	2	25	—	4	12	5	21	84	2	1	—	—	3	12	2,6

b) Vajenci

Ob zaključku šolskega leta 1973/74 je bilo v učnem razmerju 43 učencev, od teh:

Stroka	Letnik			Skupaj
	I.	II.	III.	
kovinarska	6	6	15	27
elektro	3	4	8	15
les. predelovalna	—	1	—	1
Skupaj:	9	11	23	43

V junijskem roku je opravilo zaključni izpit 15 učencev, od tega 11 za strojnega ključavničarja, 1 za strugarja in 3 za obratovnega električarja.

c) Štipendisti

Številčno stanje štipendistov je razvidno iz tabele.

Razen rednih štipendij daje podjetje pomoč še 27 članom kolektiva za delno kritje stroškov izrednega šolanja, od tega je vpisanih 11 na višjih šolah, 14 v srednjih in delovodskih šolah, 2 pa študirata na III. stopnji.

Stroka	Število štipendistov			Skupaj
	vis.š	viš.š	sred. šole	
rudarska	1	—	1	2
geološka	1	—	—	1
metalurška	2	—	1	3
elektro	1	—	2	3
strojna	1	2	3	6
ekon. — komerc.	1	5	1	7
organizacija dela	—	1	—	1
varnostna	—	1	—	1
filozofska	1	—	—	1
Skupaj:	8	9	8	25

Šolanje je končalo 15 štipendistov, in sicer: redni: 1 — VEKŠ, 1 — TSS — rud. odd., 1 — TSS — metal. odd., 1 — TSS — str. odd., 1 — TSS el. odd. j. t., 2 — ESS.

izredni: 1 — VTS str. odd., 1 srednjo pol. šolo, 6 — elektro del. šolo.

II. IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

V podjetju so bili organizirani naslednji tečaji in seminarji:

Nosilec luči

- 275 redno zaposlenih članov kolektiva,
- 68 učencev poklicnih šol,
- 25 študentov.

Občasna predavanja in preverjanja znanja varnostnih predpisov niso zajeta v teh podatkih. Preverjanja za tehnični kader samostojno organizirata tehnični sektor in služba za varstvo pri delu za vsa tista delovna mesta, za katera je to zahtevano po predpisih.

V letu 1974 je bilo iz znanja varnostnih predpisov preverjenih 141 članov kolektiva.

V vseh oblikah izobraževanja so bila razen strokovno teoretičnih in praktičnih znanj vključena tudi splošna in družbeno ekonomska znanja kot sestavni del izobraževanja za pridobitev stopnje strokovne usposobljenosti za delovno mesto ali poklic.

SEZNAM UČENCEV POKLICNE RUDARSKÉ ŠOLE

II. razred, razrednik Vinkl Ivan, dipl. ing. elektrotehnik

1. FAJMUT Srečko, kopač rude, zadosten
2. GORZA Bojan, kopač rude, dober
3. HAZNADAR Ramiz, kop. rude, nezadosten
4. JELEN Ivan, kopač rude, nezadosten
5. JELEN Zdenko, kopač rude, zadosten
6. KOS Anton, kopač rude, zadosten
7. LEVER Filip, kopač rude, dober
8. PLAZNIK Franc, kopač rude, nezadosten
9. RADOVANOVIČ Jelenko, kop. rude, dober
10. REITER Danislav, plemenitelj rude, dober
11. STRANJAKOVIČ Zeljko, kop. rude, prav dober
12. TOMŠIČ Radivoj, kopač rude, nezadosten
13. ŽAGAR Peter, kopač rude, dober

III. razred, razrednik Skudnik Mirko, rudarski tehnik

1. BIC Rudolf, kopač rude, dober
2. FORTIN Simon, kopač rude, dober
3. GABROVEC Marjan, kop. r., prav dober
4. GABROVEC Stanko, kopač rude, dober
5. KLAJŽ Janez, kopač rude, prav dober
6. KOGELNIK Drago, kopač rude, dober
7. KORDEŽ Maks, kopač rude, zadosten
8. LAH Jože, plemenitelj rude, prav dober
9. MLAČNIK Branko, kopač rude, dober
10. RAJZER Rado, kopač rude, dober
11. URŠNIK Anton, kopač rude, zadosten
12. VAJT Danilo, kopač rude, dober

IZPITI V JESENSKEM ROKU ŠOLSKEGA LETA 1972/73

Razredni popravni izpiti

1. PLAZNIK Franc, 1. razred, kopač rude, zadosten
2. HAZNADAR Ramiz, 1. razred, kopač rude, zadosten
3. JELEN Ivan, 1. razred, kopač rude, zadosten
4. RADOVANOVIČ Jelenko, 1. razred, kopač rude, zadosten

DESET LET TEHNIŠKE SREDNJE ŠOLE NA RAVNAH

Pred desetimi leti smo se izšolali prvi strojni tehniki na srednji tehniški šoli Maribor, oddelek za odrasle na Ravnah. Začetek šolanja tehniškega srednjega kadra na Ravnah ima za železarno Ravne precejšen pomen. Od 51 diplomantov nas je bilo v železarni zaposlenih nekaj nad štirideset. Danes nas je ostalo še 34, deloma na delovnih mestih delovodij, tehnologov, konstrukterjev in obratovodij.

S to prvo generacijo se je začela močno spreminjati struktura srednjega vodilnega kadra, ki se vsakih nekaj let zopet pomladi z nekaj novimi tehniki in tako železarna postopoma spreminja strukturo kadrov, ki so in bodo kos sodobnemu razvoju tehnologije in tehnike, ki železarni Ravne nista tuji.

V mesecu juniju smo se ponovno zbrali na prijateljskem srečanju skupno s takratnimi predavatelji, ki so nas s svojim ne-

Za spomin na šolske klopi

umornim delom izoblikovali v tiste ljudi, sodelavce in strokovnjake, kakor so to oni in mi želeli. Precej predavateljev, ki so nas vzgajali v šoli, nas vzgaja še naprej v praksi, saj so nam večinoma nadrejeni ali prvi med enakimi. Hvaležni smo jim za trud in upam, da smo z desetletnim delom njihova prizadevanja opravičili in da so skupni uspehi v razvoju železarne Ravne vsem v ponos ter najboljše plačilo za trud.

Ob tej priliki se zahvaljujemo vsem podjetjem za pomoč in razumevanje, ki so ga pokazala, ko smo na njih naslovili prošnje za denarno pomoč, da smo srečanje ob deseti obletnici lahko organizirali v želeni obliki. Upamo, da se bomo ob 15-letnici ponovno zbrali.

Ferdo Gnamuš

OB ZIMSKIH VEČERIH

Bil je zimski čas, zunaj je zapadel debel sneg, od strehe so visele ledene sveče. Burja je divje zavijala in suh sneg se je kadil s streh ter prihajal v notranje prostore, kjer je pač našel kakšno špranjo. Šipe na oknih so bile venomer zastrtje z ledenimi rožami, le proti večeru se je hiša ogrela toliko, da je izginila kakšna roža z oken.

Okrog tople peči smo se stiskali otroci vsak s svojo slamnico v roki in luščili fižol. Preden smo lahko obsedeli pri peči, je bilo treba še nanositi drv in vodo v kuhinjo.

Pri luščenju so nas morali mati vedno opozarjati, da nismo vsega skupaj zmešali, ta visoke ali ta rantnaste, pa ta nizke in zopet one bolj zgodnje, da je bila pač vsaka sorta posebej luščena, od njih pa smo potem še vsake sorte nekaj nabrali, da je bilo za seme, drugo pa se je lahko porabilo za kuho.

Mati so vedno kaj drugega delali poleg nas, šivali kakšne hlače ali obleko ali pa so pletli nogavice. Starejše sestre in brat so pa sedeli ob veliki mizi in se pripravljali za šolo, se kaj učili na pamet in pisali domače naloge.

Sobotni večeri so bili prosti in nam ni

bilo treba luščiti fižola. Takrat so starejše sestre že popoldne pospravile v hiši, poribale so stole in klopi okrog peči ter nazadnje še tla. Tako pospravljene hiše zato ni bilo primerno ponovno nastlati s fižolovim stročjem. Nato smo prišli na vrsto še otroci, da smo se umili in oblekli sveže perilo. Po večerji smo morali vsi otroci poklekniti okrog mize, oče ali mati pa sta molila rožni venec, in sicer vedno tisti del, ki se je pač prilegel za adventni ali postni čas. Ta molitev se je opravljala večji del le pozimi, medtem ko smo poleti molili rožni venec le ob nedeljah. Po končani molitvi smo šli zopet za peč ali nanjo in mati so nam pripovedovali kakšno življenjsko zgodbo ali pa so na glas brali iz kakšnih slovenskih večernic. Dobro se še spominjam naslova neke zgodbe, ki se je glasil: »Halo, v Brazilijo!«

Ker pa mlajši otroci nismo mogli vsega razumeti, so nam ponovno razlagali, kaj to in ono pomeni. Pisalo je o nekem agentu, ki je sleparil ljudi ter jih potem prodajal v Brazilijo za sužnje. Sužnost, sužnost — ta beseda se mi je zdela že kot otroku strašna in neznana.

Jože Vačun

KJE SO TISTI ČASI

Kje so tisti časi,
ko smo še mladi bili,
smo dekleta radi
po samotah vodili.

Rože so nabrale
in šopek nam podale,
zraven pa radostno
ljubezen izkazovale.

Dekleta ostarela
so stare mamice postale,
svojo toplo moč
so otrokom darovale.

Časi so minili,
betežni smo postali,
bolezni in nadloge
so nas vse obdarovale.

Ivan Travnekar

— recimo Hlebine — ko že ne gre več samo za šolo, ampak pravo posnemanje, tu pa umetnost vselej tudi nesrečno konča. Pa tudi pri enem avtorju bi težko dalj časa govorili o pravi naivi, saj se vsak, ki vsaj malo uspe, kaj hitro vključi v nekakšen slikarski ceh, ki ga seznanja z upodobljajočim ustvarjanjem drugih. Danes nimamo več Robinzonov, ki bi lahko na otoku akomunikativnosti ohranjali svojo izvirno otroško vizijo. Iz vseh knjigarn, z vseh privatnih polic nas gledajo barvne reprodukcije monografij in katalogov svetovnega in domačega slikarstva. Kako torej sredi ponujajočega se znanja ostati naiven skozi vse življenje? In za Tisnikarja vendar vemo, da se je učil risanja in mešanja barv čisto po akademsko pri prof. Karlu Pečku, akademskem slikarju. In potoval je, da je videl številne galerije, tudi v Vatikanu si je ogledoval in študiral... Pa doma ima vse, kar pri nas izide o likovni umetnosti, in njegovi prijatelji so pesniki, profesorji, akademiki in igralci, ki se z njim in vpričo njega pogovarjajo o stvareh umetnosti — in tudi slikarstva. Iskati v besedi naiva mašilo za težave pri estetskem opredeljevanju je kaj neprimerna rešitev, čeprav se je mnogi ocenjevalci poslužujejo v svoji nagnjenosti k miselnemu udobju in površnosti. Tisnikar je naivni slikar, kolikor je pač umetnikovo gledanje nasploh nekako naivno — in v tem smislu so naivni vsi slikarji tega sveta!

III. CLAIR — OBSCUR

V svetovnem slikarstvu sta dva velika mojstra, ki sta smiselno povezala učinek svetlobe in sence ter tonskega modeliranja barve. Rembrandt, ki ni smel iz svojega kraja, ker mu je samo tamošnja svetloba povsem ustrezala za stopnjevanje barvne govornice, in Tisnikar, ki si je vzel svetlobo fosforescirajočega razpadlega tkiva, osvet-

ljenega z razkuževalno lučjo, ki se izteguje po dolgih dolgih bolniških hodnikih. V nasprotju z začetki clair-obscura, ki je hotel s stopnjevanjem ali odvzemanjem svetlobe doseči plastično vizijo, si Tisnikar — prav tako kot Rembrandt — vzame svetlobo kot element dramatičnosti, pri Tisnikarju še celo transcendentalne usodnosti in magične zagovorjenosti. In prav tako, kot se Rembrandt ne ustavi samo pri funkciji svetlobe in sence, pač pa modelira tudi isto osnovno barvo v tonsko lestvico, pri čemer je nehote vsebovan že naslednji element, ki ga spoznamo pri Matissu, namreč kolorizem, saj vsakemu tonu neke barve, kakor pri običajnem kolorizmu vsaki barvi, ustreza posebna intenzivnost svetlobe. Gre torej za nekakšen potuhnjen kolorizem, ki pa je za oko sprejemljivejši, saj je manj radikalen, manj zunanje manifestativen, ker dela od znotraj, kjer pod večšo tonaliteto razporeja dramaturške sestavine, kolikor je pač to v slikarstvu mogoče.

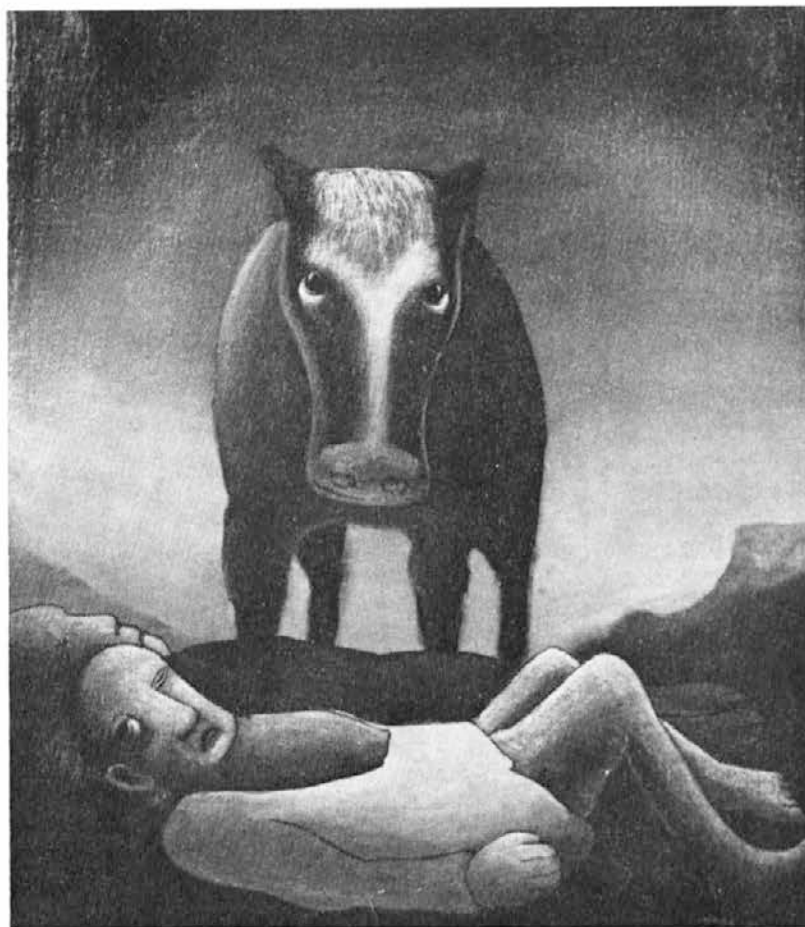
Tisnikarjevo stapljanje clair-obscura in tonskega slikanja je zadnje njegovo obdobje. V začetku sta delovala pri njem predvsem dva elementa: izviren secirniški motiv, ki je zahteval posebno risbo; ta je bila še zelo nemirna, bolj literarni zapis, kakor pa sporočilo očem — in pa odločitev za zeleno barvo, za katero smo že videli, kje izvira. To slikanje je bilo v nekem smislu pobarvanka, saj so meje likov začrtane, neprehodne, umetne. O kaki notranji urejenosti barv seveda še ni govora, Tisnikar je takrat presenetil predvsem z nevsakdanjim motivom, ki ga je prikazal s svojevrstno risbo, kakor je to storil na drugačen način tudi Repnik. In medtem ko je Repnik več ali manj ostal pri pobarvanki, ko jo je mnogokdaj celo zbanaliziral, je Tisnikar odločno prerasel to obdobje, kar se je pokazalo na dveh straneh. Tipično secirniška in deloma delirijska motivika se

je umaknila više domišljeni simboliki, iz pobarvanke se je razvilo pravo oljno slikanje z izčiščeno zeleno barvo, ki je postajala vse bogatejša v tonih, nov element pa je postala svojevrstna kompozicija, ki je zarisala značilno tisnikarsko apokaliptično krivuljo izginule civilizacije. To »zeleno« obdobje je doseglo svoj vrh na retrospektivni razstavi v Slovenj Gradcu 1972. leta in izborni razstavi v ljubljanski Mestni galeriji isto leto. Likovni simbol te faze so monstrozni konji, z vkopanimi nogami stoječi ob človeškem razdejanju — te slike so eden najbolj pretresljivih dokumentov neke zgrešene civilizacije, ki se povsem enakovredno postavljajo ob Picassojevo Guernico ali pa Dalijevo slutnjo državljanske vojne.

V tem trenutku nastane kvaliteten skok; živalski krog se razširi na mačko, vrana, murna, pajka. Če nas je pri konjih prevzela predvsem iluzija nekakšne vkopanosti in strahotnih mutacij, nas pri vrani in murnu prevzame kafkovska PREOBRAZBA, ko se sicer majhna žival postavi čez celo platno velikega formata in s svojo korpulenco priča o neki protinaravni spremembi, ki so jo najbrž zakrivile iznakažene človeške figure, ležeče pod stasitimi vranovimi nogami ali v senci mogočne murrove peruti... Tonaliteti, ki smo jo z navdušenjem opazili že pri vrhu zelenega obdobja, se pridruži clair-obscur — dramatična govornica svetlobe, ki poudari grozljivo nasršen puh na prsnem ovalu vrana, ki naredi iz velikega očesa živo kroglo pogleda, nabito s strašno resnico, ki spremeni klasično izdelan kljun v bleščeče rezilo zadnjega razčiščevalca, ki naredi iz murnovih tipalk v plemenito kovino legirane antene, v katere se lovi harmonija sfer, muzika veselja, ki je nam že dolgo ni več dano slišati, a jo ujame muren v zanko kovinske svetlobe. In svetloba, ki se pojavlja v nasprotju z vsemi geofizikalnimi zakoni, ki zasveti brez kakršnekoli naravne utemeljitve; mar niso že mnogi iskali tej svetlobi magičnih virov, okultističnih pobud? Tonska lestvica, drama fosforescentne svetlobe in vsrskane teme, barvni premik od zelenega v modro, simbolika motivov, usodnostna kompozicija; mar ni to naredilo iz Tisnikarja prvega slikarja, ki je v človeški zgodovini na skrbno pripravljem, čez les pripetem platnu, prepričljivo uprizoril hladni svet Hada, kakršnega poznamo iz stare grške dediščine? Ali ne vidimo tu sveta senc, nemara tudi Platonovih iz jame spoznanja? Pred nami je na astralno platno projicirana podoba našega sveta, v katerem so barve zadosti zvito pomešane, da ostajamo optimisti... Tisnikar je prefiltriral realnost, da mu je ostala na situ olivno modra perspektiva našega bivanja — in mi temu pravimo grozljivost. In potem so tu še razsežni Tisnikarjevi prostori, kamor včasih pelje rep kakega človeškega spreveda ali pa se prostor kam izgubi v neskončnost, ki je tu in tam prekinjena z obzorji svetlobe, ki zopet niso geografska obzorja, ki so obzorja duha, da si spočije in se ozre nazaj, ko drsi v brezprostorje in brezčasje modrih tonov.

Tisnikar je s tonaliteto barve in z igro svetlobe uglasbil prostor, plasticiral neskončnost, pobarval slutnjo, prepovedal vsakršen fanatizem...

Vinko Ošlak

Jože Tisnikar, Po katastrofi, olje

KOŠUTNE MLAKE

V Podgori, na hotuljski strani Uršlje gore, globoko v Vužnikovem lesu, kakor mi Korošci imenujemo gozd, leži skoraj tik ob Kogovski meji skrita majhna, okrogla kotanja z ravnim, ponekod močvirnatim dnom. Po dnu je gosto obraščena s podrastjo: grmovjem, praprotjo, trstičjem in z redko stoječim, visokim ter košatim drevjem. Strme bregove, ki jo skoraj okrog in okrog obdajajo, prav tako obrašča gosta podrast, grmovje in visoko drevje, ki je ponekod nagnjeno in visi nad dno kotline, kar povzroča, da je v njej tudi ob lepem, svetlem in sončnem dnevu skrivnostno somračno.

Te kotanje so se otroci vedno bali in se je, kolikor se je le dalo, na daleč izogibali. Živino so tja le neradi gonili na pašo, če ravno se je tam zaradi prijetne sence in sočne trave poleti zelo rada pasla. V mladosti, ko sem odraščal in moral pasti živino, je tudi mene ta skrivnostni kraj zaradi samotnosti, somraka, senc in čudne tišine, ki je vladala v njem, vedno navdajal z grozo in nepojmljivim, čudnim strahom. Tudi jaz sem se tega kraja izogibal, kolikor sem se ga le mogel. Če pa sem le kdaj moral iti tja, sem šel čisto potihoma in počasi, pri tem pa si ponavadi, ves trd od strahu, nisem upal pogledati ne levo ne desno. Le globoko sem dihal, v ušesih in sencih pa mi je divje plala razburkana kri. Bal sem se in strah me je bilo. Strah tega kraja tudi zaradi velikih zelenih kačjih pastirjev, ki so se brenčeč radi spreletavali tam okoli. Kačjih pastirjev pa sem se takrat kdove zakaj silno bal. Tesno mi je bilo pri srcu pa tudi zaradi čudnega, skrivnostnega imena tega kraja. Rekali smo mu namreč »Košutne mlake«.

»Ta stari« Vužnik, moj dedij, ki je bil Vorančev stric, mi je o tem odročnem kraju, o tej samotni in zagonetni kotanji v lesu, do katere danes vodi le ozka, strma gozdna pot, kot otroku večkrat pripovedoval zgodbo, ki jo je njemu povedal stari Vužnik, ta je bil pri Vužniku gospodaril še pred njim, tam nekje v časih, ko je cesar Napoleon prenehal strašiti po Evropi in naših krajih. Tedaj so v teh krajih živeli še jeleni. Ta prastari Vužnik je baje nekoč hodil po lesu in pot ga je privedla v samotno, temačno kotanjo v goščavi. Tam pa je zagledal prekrasno košuto, ki je pravkar povrgla mladiča. Hotel jo je ujeti in spraviti domov, vsaj mladiča, pa ni imel s čim. Zato je stekel domov po koš in se z njim vrnil, kakor hitro je mogel. Toda medtem sta si košuta in mladič že opomogla od porodnih bolečin in utrujenosti ter sta, ko se jima je s košem približal, planila pokonci in mu kar pred nosom izginila v goščavi, da ju ni videl nikoli več. Tisti stari Vužnik je bojda še prisegel, da je košuta mladiča pograbila kar z gobcem, si ga vrgla na hrbet in se izgubila v gostem lesovju.

Če je bilo vse tako res ali pa malo drugače, to za nas danes ni več važno. Važno je le, da je takrat ta samotna, zapuščena kotanja dobila svoje ime »Košutne mlake«.

To ime še dandanes poleg Jelenskega travnika na Črnem vrhu pod Uršljo goro, Jelenovega za Plešivcem in Jelena na Se-

lovcu ter drugih podobnih imen spominja prav na tiste davne čase, ko so bili jeleni v naših krajih še stalna divjad, ki je takrat naseljevala vse gozdove v dolini in planini.

Taka je zgodba o Košutnih mlakah pod Goro.

Mogoče pa bi bilo danes, ko živimo v časih avtomobilske in tehnične mrzlice, ki nas kljub temu, da nam po eni strani omogoča hitro in udobno premagovanje razdalj, vendarle vsak dan bolj utesnjuje med štiri ozke stene, mogoče, pravim, bi bilo pa le prav, če bi se jeleni zopet vrnili nazaj k nam, vsaj na Uršljo goro, katere prelepi okras in lepota so nekaj že bili.

Rok Gorenšek

Franci Pečnik

HAIKU

- I**
Bolečina se vrača
v gnezdo —
po svoje mladiče.
- II**
Na ostrini noža
se sprehajata
dve zaljubljeni muhi.
- III**
Ko stopiš na cesto,
te ne zapusti takoj
gozdna pot.
- IV**
Moja glava je
teme prijaznega hriba —
kjer se tako hitro zgubiš.
- V**
Prva ptica
na tovarniškem dimniku —
bo še kdaj pomlad?
- VI**
Ko postaneš črv,
ali še slišiš
vesel ptičji sčebet?
- VII**
Ne vidim poti pred seboj.
Noge v starih sandalih
vedo zanjo.
- VIII**
V jesenskem dežju
iz lisičk
sonce svetleje žari.
- IX**
Nisem večji
od travne bilke,
ki zakriva drevo.
- X**
Razbite svetilke
vzdihujejo
za kresnicami.
- XI**
Koliko vrabčkov
je to pomlad strmoglavilo
mimo odprtega okna!
- XII**
Enkrat
je reka od naliva
vsa kalna.
- XIII**
Padec vode
popolnoma
neboleč.

XIV
V parku
kresnice
zmeraj zamujajo.

XV
Strel
nekje daleč —
prazno dvorišče.

XVI
Poletni dež.
Na vsakem listu
približno deset kapljic.

XVII
Dolgoprstno drevo —
košček veje
v mojem žepu.

»SUŽENJSTVO« NA KOROŠKEM

Človeška vleka pri osipavanju krompirja se je izkazala za hitrejše kot ročno delo. Seveda je prišla v poštev predvsem na manjših površinah, kjer tudi traktorja ni mogoče uporabiti. Plug za te vrste osipavanja je izdelal Štefan Štrekelj z Navrškega vrha med vojsko. Razdelitev dela je bila takšna, da je močnejši vlek, »orač« pa tudi potiskal.

K.

Tlaka

OBVESTILO

Temeljna telesnokulturna skupnost občine Ravne na Koroškem obvešča vse vrtnice, šole in starše tistih otrok, ki so se ali se še bodo letos naučili plavati v plavalnih tečajih na morju, na Ravnah ali neorganizirano s pomočjo staršev ali prijateljev, da bo v septembru

pod pokroviteljstvom predsednika skupščine občine Ravne organizirala v letnem ali zimskem bazenu na Ravnah

preizkus znanja v plavanju na 10 m in podelila vsem plavalcem ustrezne kolajne.

O točnem datumu boste pravočasno obveščeni.

Ajznik

PROSENOV GOSPOD

Pisec prispevka o g. Viterniku v lanski tretji številki »Fužinarja« je namignil, da bi tudi jaz napisal svoje spomine na rajnega. Ker nisem sposoben, da ga opišem kot duhovnika, učitelja, kot glasbenika in komponista, naj se moj spomin veže nanj kot kmeta.

Ne samo, da je bil rajni Prosenov gospodar poleg svojega duhovniškega poklica še učitelj in glasbenik — komponist, je bil vrhu vsega tega z vsem srcem tudi kmet. Z vsem srcem pravim zato, ker je tri desetletja avžval na Čemernikovi freti v Žerjavskem grabnu. Trideset let je povprečna doba enega gospodarja na gruntu. Koliko lesne površine ima Čemernikov grunt in koliko ga je lahko letno sekal, tega ne vem — znano pa mi je, da vsa »znotrjnja« v Čemerju ni nič drugega kot z grmovjem poraščeno bregovje, kakor dodatek pa so po teh robih posejane večje ali manjše skale. Ker leži vsa znotrjnja po dolgem ob Žerjavskem grabnu, ima vse polje nižinsko lego. Zaradi tega grunt ni primeren za pridelovanje žita in krompirja, še najbolj donosna je na tej freti živinoreja.

No, živinorejec je g. Viternik tudi bil. Resnici na ljubo pa moram povedati, da je pri tem delal isto napako, kakršno dela še sedaj marsikateri kmet, namreč: redil je zmeraj preveliko število živine, od katere pa potem seveda ni mogel imeti zadovoljive prireje.

Kot živinorejca sva se večkrat srečala na medzadružnem pašniku za Uršljo goro. Na opuščeni grofovski gruntih: Jelen, Lavter, Lorenci, Šisernik in Plešivc smo dolga leta po vojni pasli živino kmetje iz Mežiške doline, Javorja, Jazbine in Zarazborja. Dagon in odgon živine je bil vsakokrat kot nekakšen kmečki praznik, ki ni bil zaznamovan v nobeni pratiki. Tudi med pašno sezono je bilo treba kdaj pogledati na živino. To so priložnosti, pri katerih se srečujejo kmetje iz daljne okolice, pomodrujejo, se menijo o živini, letini in kar je neizogibno, tožijo o slabi ceni živine.

Gospod Viternik se je prizadevno sukal med svojo čredo ter iskal svoje junce in junice. »Tega bomo letos prodali«, je nekoč kazal na dveletnega zakumranega junca. Rad se je pogovarjal s kmeti o živini in gospodarstvu.

»Jaz sem od Travnekarjeve Gele sin«, sem mu nekoč v pogovoru omenil. To je vžgalo. »O, ja, moja nekdanja sosedinja. Na moji promociji je bila za družico,« se je razvnel in povedal to, kar je moja mati večkrat s ponosom pripovedovala.

Čigav sem, to sem mu moral še enkrat povedati. Nekoč sem gnal kravo iz Javorja čez hribe domov. Pot me je vodila prek Jazbine, mimo Čemerja in okoli Uršlje gore. Čemernik je pasel živino blizu cimprovja, ustavil sem se pri njem in pobaral za pot okoli Gore. »Na Krpuha, Močivnika in Narovnika.« Ime Krpuh je s svojimi brezzobimi čeljusti nekako s težavo izgovoril. Bil je oblečen zelo skromno, rekel bi lahko, da revno, vendar duhovniškega ovratnika, katerega se ni nikdar sramoval, tudi za pašo ni slekel. Pogovarjala sva se o živini, vremenu, letini in podobno. Čez

čas se nama je pridružila njegova kuharica Urša, ki je bila znana kot klepetava in energična ženska. Govorica jo je izdajala, da je bila iz Podjune doma. »Avžvali« smo naprej, vendar s to razliko, da je imela zdaj kuharica glavno besedo.

Nekateri vedo povedati, da je bil Prosenov gospodar škrpicelj. To je trdil tudi njegov, že pred vojno umrli brat Štefi. Zaradi neke otroške bolezni v glavi se mu je omračil um, zato se ni držal stalnega dela, pač pa je s svojimi brezzobimi čeljustmi pridno grizel klarinet ali nategoval gosli na ovsetih, balih, steljerajah in godovanjih ter si s tem vsaj delno služil kruh. Nekoč, ko je pomagal v Čemerju kositi, je bil tako žejen, da je popil jesih iz čepuna. »Malora sviet, sem bil žejen«, je po svoji navadi mežikaje in s koncem jezika večkrat pripovedoval. Sploh je bil posrečena figura in je bil pri vsaki hiši dobrodošel.

Čudno je to, odkod je bilo Prosenovemu gospodu toliko veselja do kmetovanja. Kolikor je meni znano od mojih staršev, ni bil njegov oče Florjan posebno navdušen kmet, imel je navado reči: »Se ne spleča.« Ne morem mimo opazke, namreč da je stari Prosen že pred petdesetimi leti trdil to, kar danes vsi ugotavljamo. Moja mati je večkrat pripovedovala tale dogodek:

Bilo je nekega lepega, sončnega dne ob seneni košnji. Travnekarjevi so spravljali seno na Opriesnikovem. Z Opriesnikovega bregovja se vidi k Prosenu kakor v »špegel«. Tudi pri Prosenu so imeli suho seno na travniku, vendar se Proseni niso zmenili zanj — v letni hišici so celo popoldne godli, saj so imeli doma celo pleh muziko. Tedaj so Travnekarjev oče, ki so bili znani po tem, da so znali zelo špičasto povedati, rekli: »Moj dun! Ko bi imel vsaj za en kuo buok (klobuk) dieža, da bi jim dal v seno!« Travnekarjev oče so bili uslišani, vendar

malo preobilno. Ponoči se je vreme sprevrglo, dež, ki je začel padati na suho Prosenovo seno, je trajal nekaj dni. Proseni pa so jo v letni hišici našigali naprej.

Pri Žmelcarju še hranijo pismo, ki ga je g. Viternik pisal staremu Žmelcarju. Iz tega pisma je razvidno, kako je nasprotval prodaji Travnekarjevega grunta.

Po vojni sva se prvič srečala pri barakah za železarno. Tam so bili prve mesece po vojni priprti politični osumljenci. Bil sem na straži, ko je prišel g. Viternik posredovat za nekega znanca. Obnašal se je zelo samozavestno in mi rekel, da se ne boji nikogar, ker je sodeloval s partizani in jim dajal jesti.

Že mnogo prej, ko sem g. Viternika osebno spoznal, sem veliko čul o njem. S kakšnim spoštovanjem je moja mati govorila o Prosenovem gospodu, o promociji, ki je bila leta 1912 zelo velik dogodek za vso bližnjo in daljno okolico! »Prosenov gospodar so zmeraj pravili, da si želijo na kakšno planinsko faro. Planine jih veselijo.« Ta želja se je rajnemu izpolnila oziroma izpolnjeval jo je pol stoletja. Razpravljati o tem, kaj ga je tako dolgo držalo na visokem in samotnem kraju, jaz nisem sposoben. Dolčas mu prav gotovo ni bilo, saj brezzdelja ni poznal. V trenutkih samote se je usedel za klavir, pisal skladbe, se pogovarjal s sosedi ali pa občudoval lepote svojega samotnega kraja.

V imenu vseh tistih Javorcev, katere je krstil, jih pisati in brati učil — in ki so sedaj že dediji in babice — se rajnemu Prosenovemu gospodu za vso to njegovo dolgoletno požrtvovalno, nesebično in plemenito delo prav lepo zahvaljujem.

Bojim se, da ne bi ta moj spomin na rajnega za koga izzvenel posmehalno ali norčavo. S spoštovanjem sem pisal te vrstice, kajti tudi on je spoštoval zaničevani kmečki stan. Veliko spoštovanje imam namreč do tega možja, ki se je vse življenje do visoke starosti držal načela:

»Ne le, kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan!«

Občinsko amatersko gledališče — da ali ne?

Pred nami je še vedno predlog začasnega iniciativnega odbora o ustanovitvi osrednjega amaterskega gledališča za ravensko občino. Prej ali slej se bo treba odločiti in potem storiti. Ob tej priliki bi rad zapisal nekaj premislekov o »za« in »proti«, ki so se mi porodili ob prebiranju predloga za ustanovitev, ob razpravi v odboru za gledališko dejavnost pri KS in ob pomenkih s posameznimi kulturnimi delavci. Za intonacijo naj se zaustavim ob vprašanju: Kaj danes od gledališča pričakujemo?

Če pristajamo na koncept gledališča, kot ga je izoblikovala marksistična estetska teorija — in tu ima največ zaslug gotovo Bertholt Brecht — potem bi rekli, da je teater v resnici estetsko — družbeno angažirano vozlišče zavesti v današnjem času. Kaj to pomeni? Predvsem, da se gledališče ne omejuje zgolj na prikazovanje, uprizorjanje človeških nravi in usod, ampak je to njegovo zrcalo vse bolj fizikalno in ke-

mično aktivno — s svojo zrcalno podobo časa namreč vpliva nazaj na izvir te podobe, ga spreminja, kakor svetloba spremeni občutljivo srebrovo emulzijo na fotografskem papirju.

V tem je angažiranost gledališča. Da ni hladno zrcalo, ampak represivna optična naprava, ki vrača energijo, umetniško modularno seveda — in ta hočeš nočeš povzroča med ljudmi, kjer se je proces začel, določene spremembe. A takšno gledališče, ki bi torej živo govorilo živim ljudem, ki bi bilo občutljivo seizmograf družbenih in osebnih pretresov, dvigov in udiranj, mora izpolnjevati določene pogoje. Ker se dramatika začne pri dramskem besedilu, so določene lastnosti tega besedila seveda prvi pogoj uspešnemu gledališču. Predvsem in za vsako ceno mora biti umetniško oblikovano, usklajeno s svojim časom in prostorom, človeško pretresljivo in enkratno. Ob tem se moram nehote spomniti na para-

doksalno dejstvo, da številni talentirani dramski pisci, ki pišejo iz današnjega časa, komajda uspejo kaj spraviti na oder, ker je pač profesionalnih odrov zelo malo — istočasno pa se številna, zares preštevilna amaterska (žal večkrat tudi profesionalna) gledališča, ukvarjajo z nepomembnimi in zastarelimi besedili, ki so kvečjemu še parodija folklorne, velika umetnost nikoli. Zastonj so opravičila, da podeželski odri niso kos klasičnim ali pa kvalitetnim sodobnim dramskim tekstom. V umetnosti ni in ne more biti olajševalnih okoliščin. Prežih je v Kotljah pisal ravno tako zahtevno in umetniško polno kot Zola v Parizu. In gledališče — naj bo amatersko ali profesionalno, mora biti vrh Strojne prav tako umetniško prepričljivo, kot ono v Ljubljani ali Celju.

Drugi pogoj je umetniška ubranost igralškega ansambla, pri katerem ne sme biti velikih razlik med igralci, kar je sicer pogosta slabost amaterskih družin. Razumljivo je, da so povsod odstopanja — a mejo umetniškega izraza morajo doseči vsi. Tu je v praksi še več težav kakor pri besedilih. Biblijsko reklo: »mnogo poklicanih, a malo izvoljenih«, v umetnosti in tudi v teatru prav gotovo drži kot le kaj. Nič ne pomaga, umetniški dar je redek, zelo redek — in tu so vsa ostala prizadevanja zaman, če ni pravih talentov. Volja do igranja je pohvalna stvar — a je veliko premalo, da bi dobilo tako igranje dramsko moč. Res pa je tudi, da je veliko talentov z obilo daru skritih med ljudmi raznih poklicev, pa bi bil potreben le dober režiserski nos, da bi jih izvolil in povabil k delu. Nikakor torej ne zavračam možnosti, da bi se tudi na deželi našlo dovolj talentiranih igralcev (saj je tudi večina poklicnih gledaliških umetnikov prišla s podeželja), trdim le, da je treba razlikovati med golo željo do igranja — in dejansko sposobnostjo za to delo.

Tretji pogoj je ustrezno programsko in umetniško vodstvo družine, ki ga običajno predstavlja kar en sam človek. Tudi tukaj imamo velikokrat več dobre volje in aktivnosti — kot pa dramaturškega znanja in pretanjenega občutka za vodenje gledališča. ZKPO bi vsekakor storila pametno dejanje, če bi razpisala štipendije za študij na akademiji za gledališko umetnost in uspešne diplomante zaposlila kot profesionalne vodje amaterskih gledališč. Druge rešitve ne vidim. Vodenje gledališča zahteva res vsega človeka — in tu bi z golim ljubiteljstvom ne prišli daleč.

Četrty pogoj so materialne razmere, v katerih gledališče dela. Mnogokrat je naključnost v kostumih in sceni dražja od umirjenega okusa in aranžerske iznajdljivosti. Vendar pa se tu posebnih rezerv ne da iskati. Oder je draga zadeva — in samo centralizacija sredstev lahko reši problem. Danes, ko so poti že tako razvejane, ko povsod prideš z avtom, je bolje imeti eno zares dobro opremljeno gledališko dvorano nekje v središču, kot pa v vsakem zaselku nekaj na silo zbitega in improviziranega. Les, elektrika, blago — vse to naj ne bi žrlo denarja živemu tekočemu delu gledaliških umetnikov. Bolje je izšolati enega igralca ali režiserja, kot pa vlagati v zid in zavese. Ne pozabimo, ko je doživljalo gledališče svoje najboljše čase v antični Grčiji, je ves blišč ležal v živosti besedila in igre — torej v človeškem faktorju —

gledalci pa so posedli na prostem po akustično postavljenem kamnitem amfiteatru...

A peti, najvažnejši pogoj še najbolj leži na ljudeh — pomeni namreč intenzivnost potrebe po igri pri ljudeh, ki naj bi prišli v gledališče. Ali ti ljudje ločijo dramatično od prozaičnega, ali imajo občutek za dramaturške elemente, za instrumentarij gledališkega izražanja...? Kjer tega ni v dovoljni meri, se morajo gledališki delavci ukvarjati tudi s pedagoškim delom — uživati določeno vrst umetnosti se moramo namreč prav tako naučiti, kakor se učimo jesti z žlico ali brati časopis. Prav tu pa pridejo do izraza vsi prejšnji pogoji, povezani v harmonično celoto. Visoko zastavljen repertoar ob odlični režiji in umetniški interpretaciji je najboljša vadnica dramskega doživljanja. Vsako izgovorjanje na to, da je ljudi treba pridobiti z enostavnejšimi deli, manj izrazito igro, manj izpiljeno dikcijo, je zgrešeno. Če za otroke vztrajamo pri tem, da je najboljše za njih komaj dovolj dobro, potem bo podoben kriterij moral veljati tudi za odrasle, ki se prvič srečujejo s tem medijem. Danes, ko lahko v najbolj zakotni vasi gledamo televizijski prenos z domačih in svetovnih odrov, si pač ne moremo več dovoliti šušmarskih prireditev. Province v starem pomenu besede danes ni več. Metropole že dolgo niso več a priori središča. V tako imenovani elektro magnetni pokrajini je vsaka zakotnost in poprečnost obsojena na neuspeh.

To bi bili torej pogoji za delo sodobnega amaterskega gledališča.

In kaj nam ponuja predlog začasnega iniciativnega odbora?

Izhodišča tega predloga utemeljujejo idejo o osrednjem občinskem gledališču s tem, da je treba preseči kulturniško vrtičkarstvo, kjer so posamezne družine nepovezane delovale in vztrajale pri kajkrat slabo izbranem repertoarju — pa tudi pri slabi igri, ker je pač razumljivo, da v vsaki vasi ni toliko talentiranih igralcev, kot jih družina potrebuje. Rešitev vidijo predlagatelji v tem, da bi v osrednjem gledališču združili najboljše igralce in najboljšo materialno gledališko opremo — umetniško vodstvo pa bi lahko bilo profesionalno, češar si posamezne skupine seveda ne morejo privoščiti. Rezultati take združitve bi bili:

- ustaljeno število premier,
- umetniška raven igre,
- abonmajski način poslovanja.

Proti tej zahtevi so nekateri izrazili pošten in upravičen ugovor — da bi s tem odvzeli najboljše kadre posameznim skupinam in bi tako le-te počasi usahnile. Težko je zanikati dobronamernost takega ugovora, vendar obstaja tudi drugačna razlaga. Če se alternativno vprašamo: ali nam gre za gledališko umetnost ali pa za gledališko aktivnost, potem se je pač treba sprijazniti z dejstvom, da je umetnikov dosti manj kot pa gasilcev — in da zato v vsaki vasi lahko uspešno deluje gasilsko društvo, ne more pa žal umetniška gledališka skupina. Lahko se sicer ustanovijo, lahko so aktivni, a umetnost to ne bo in ne more biti! A tu je še druga misel. Kako to, da se športniki ne bojijo ustanavljati občinskih lig, republiških lig in celo zveznih lig. Ali ne bodo ljudje po vaseh nehali

telovaditi, če jim bomo odtegnili najboljše športnike in jih organizirali v elitnejša moštva? Praksa kaže, da ne. Ene poleg drugih lahko obstajajo osnove in elitne formacije športnikov — in enako bi bilo verjetno tudi v našem primeru. Izhodišča celo izrecno poudarjajo, da bi bila ena izmed nalog osrednjega gledališča tudi ta, da pomaga posameznim gledališkim skupinam — jim torej da še večjo možnost obstoja, kot so jo imele prej.

Menim, da bi osrednje občinsko gledališče lahko pomenilo za občino Ravne pa tudi za koroško regijo to, kar pomeni v Slovenji Gradcu pestra in kvalitetna likovna dejavnost. Imeti na Ravnah živo sodobno gledališče, ki bi ne zaostajalo za drugimi v Sloveniji, bi bila velika kulturna pridobitev za naše ljudi!

Vinko Ošlak

MLATEJEVA MUZEJSKA ZBIRKA

Nekateri starejši bralci se bodo gotovo še spomnili, kako je Avgust Mlatej opisoval leta, ki jih je kot ujetnik preživel v Dachau, tokrat pa vam bo predstavljen kot zbiralec starih predmetov. Nekega dne, pravi, si je ogledoval naš Delavski muzej in takrat je občutil vročo željo, da bi tudi sam imel lastno zbirko takih starodavnih reči.

V jeseni, ko so dnevi puščobno deževni in zato tudi blatni, niti pozimi, ko od zmrazali škriplje pod nogami, njemu ni prehudu hoditi v hribe od kmetije do kmetije in vljudno spraševati, ali morebiti imajo kakšno staro reč, ki ničemur več ne služi, njemu pa bi pomenila dragocenost.

Nekaj stvari so mu kmetje dali kar zastonj, rekoč, da tako niso za nobeno rabo in so samo v napoto. Staro kramo pa je on ves vesel odnesel domov. Zgodi se tudi, da kakšen kmet zelo dobro pozna vrednost starinskih predmetov, tedaj mora pač plačati, vendar pravi, da cene niso previsoke.

Zbiralec in zbirka

V železarni je zaposlen v topilnici. Ima pa tudi kvalifikacijo za kleparja in tako zasebno izvaja še kleparska dela. Malo se zjezi na davkarijo, no, kdo se pa ne. »Zaradi draginje je pa le treba še tako po strani kaj zaslužiti«, mi reče.

Mnogo popoldnevo preživi v svoji delavnici, kjer ima eno steno obloženo s svojo zbirko, ki mu je draga, in videti je, kot da je del njega. Kadar je truden od dela, se ozre po več desetletij starih predmetih, kot bi si s tem hotel nabrati moči za naslednjo uro dela, za jutri in spet vsak dan znova.

Če se človek ozre na veliko leseno zajemalko, vidi pred seboj še zdravo, rdečelično kmečko ženo, kako zajema krušno testo in ga daje v »kaduže«, pa tista, menda že 120 let stara ura, ki opomni, da je prav vse minljivo ali pa kdove koliko stari litoželezni lonci za kavo, kako čudno bi jih bilo danes videti v sodobni kuhinji, toda to ni vse. Še mnogo stvari je v tej zasebni zbirki od železnih likalnikov, medeninastega kipca, tesla, pozelenelih medeninastih zajemalk do velike sklede za pripravo testa in podobno. Vsaka od teh stvari potegne človeka v svoj čas in mu predstavi življenje davnih dni.

Velikokrat ga je že kdo prosil za kakšno stvar, tudi denar so mu ponujali, toda on se ne more ločiti od njemu tako ljubih stvari — to je njegov svet na nekaj kvadratnih metrih, razpet med delo in razvedrilo.

Če bi kdo želel videti njegovo zbirko, mu jo bo rad pokazal.

Zlatka Strgar

Valentin Merkač - Meležnik

»Zdaj vse minulo je,
nič več pel ne bom...«

Dragi Folt!

Trinindeset let in šestindvajset dni je minilo od tistih dob, odkar sva se midva spoznala. Bilo je to pred hišo sedanje krajevne skupnosti na Prevaljah, in sicer na dan, ki je v zgodovini zapisan z velikimi črkami, namreč: dvaindvajsetega junija enainštiridesetega leta.

Medtem ko se potem med vojno nisva več videla, sva se vsa leta po vojni pogosto srečevala. Družili so naju skupni interesi, skupne tegobe, skrbi in težave, isti problemi. Lahko trdim, da nisi bil le moj znanec in prijatelj, ampak tudi kolega, in če hočeš, tudi — sotrpin.

Srečevala sva se na sestankih in sejah na bivši poslovni zvezi v Dravogradu, bivši zadružni zvezi v Mariboru, na sejah občinske skupščine Ravne, upravnega odbora KZ Prevalje, DS gozdarskega obrata Ravne — ne morem naštetati vsega, kjer si ti sodeloval. Nisi bil kronični diskutant, ki misli, da mora povsod in zmeraj kaj govoriti, ne glede na to, ali ima to kakšno zvezo ali ne. Bolj redko si posegel v razpravo, vendar je vsaka tvoja razprava pokazala, da si znal misliti z lastno pametjo in da se nisi dal vplivati od drugih. Prav gotovo je bilo zate večkrat težko lepega delavniškega jutra ali popoldneva iti nekam sedet, toda kot napreden in razgledan kmet si vedel, da je treba tudi za interese širše skupnosti nekaj žrtvovati. Za vso to družbeno dejavnost

se ti v imenu OS Ravne, KZ Prevalje in GO Ravne lepo zahvaljujem.

Kako napreden kmet si bil, vemo vsi. Milo se človeku stori pri srcu ob misli, da si s svojim naprednim kmetovanjem prideloval za potrošniško družbo nič koliko ton krompirja, toliko in toliko ton mesa, toliko in toliko tisoč litrov mleka, sam pa si zdaj moral zaradi krute bolezni tako rekoč od lakote umreti. V duhu čujem tvoj nemi odgovor iz groba, ki pravi:

»Zastonj se, prijatelj, z usodo sprekarjaš!«

Poglej, Folt, ali ne bi bilo bolje, ko bi jaz zdaj stopil na njivo, ki si jo ti pripravil npr. za silažno koruzo — s katero si vsako leto imel tako veliko veselje — kakor pa da mancam zemljo tvojega tako prerano izkopanega groba? In spet mi nemo odgovarjaš:

Zastonj se, prijatelj, s usodo sprekarjaš!«

Mi verjameš, Folt, da sem zadnje dni mislil tudi na tvoje krave. Kako čudno se jim pač zdi, da si ti, ki si vsa leta, vsak dan, ob vsaki cali in vsako jutro prvi prišel v hlev, zdaj kar naenkrat odpovedal?! Prav gotovo se ozirajo in bodo še dolgo gledale, odkod se boš pokazal. Pa vendar so tvoje kra-

ve navsezadnje srečne, srečne zato, ker po svoji pameti ne morejo vedeti, da čakajo zastonj, srečne zato, ker ne morejo razumeti, kakšen udarec je zadel Meležnikovo hišo!

Saj še ni tako dolgo, dobro poldrugo leto je od tistihmal, ko smo na ta kraj prinesli Meležnikovega očeta. Meni se glih t'k zdi, kot bi takrat še nekaj pozabil pobarati oči, pa si zdaj prišel sem in bosta spet avžvala skup naprej.

Ko smo zvedeli, da te je napadla bolezen, katero vsak nerad izgovori na glas, smo se ustrašili. Pa vendar, tvoja železna volja do življenja in dela nam je še dajala malo upanja. Upali smo in se bali. Podoba je bila, kakor da bi ti usoda zato, ker si imel tako močno in trdno voljo do življenja in dela, nekako še namaknila to, da si lahko, čeprav že z eno nogo v grobu, pomagal še pri eni seneni košnji in da si še anbart bil na ovseti.

Mislím, da mi ni treba posebej poudarjati, kako zelo te bo pogrešala družina in Meleški grunt. Pogrešali te bomo tudi drugi, vsa bližnja in daljna soseska, pogrešali te bodo vsi napredni kmetje v naši občini, pogrešali te bomo na sejah, sestankih, ovsetih itn. Dolgčas bo tudi nam vsem, ki smo se srečevali pred zbiralnico mleka pri Jagru. Skoro vsako jutro smo se tam srečali, na hitro malo »poavžvali« ali drug drugega malo pokibicali in že smo leteli vsak na svoj kraj.

Vem, Folt, da mi ne boš zameril, ker jaz tukaj kar bolj po domače govorim. Saj tudi ti se nisi v življenju nikoli spakoval ali se svoje domače govorce sramoval, ampak si zmeraj in povsod in z vsakim »marnval« samo tako, kakor so te mati učili.

Zdaj pa moramo res narazen. Samo nekaj ti bom še povedal. Ti si s svojimi pridnimi rokami, s svojim driltnom in s svojo izvirno nepopačeno koroško govornico dokazal, da si bil res vreden sin naše koroške zemlje, mi vsi pa ti zdaj želimo, da v njej tudi mirno počivaš.

Ajnžik

SKRINJA KLOBAS

(V spomin Štručevi teti — Štefaniji Gorenšek)

Ne spominjam se več prav dobro, če se je zgodilo to, kar bi vam rad povedal, zadnje dni pred koncem leta 1942 ali po novem letu 1943. Prav gotovo je pa bilo to nekaj dni pred tistim nesrečnim, za nas tedanje mlade »hotuljske puobe«, tako usodnim 13. januarjem 1943, ko nas je nemški okupator prisilno mobiliziral v svojo vojsko. Bilo nas je 26 ali 28 samih mladih, od 18 — 20 let starih fantov, poštenih, nepokvarjenih, polnih mladostnih upov in želje po življenju ter ljubezni. Med nami takrat, to sem prepričan, prav gotovo ni bilo nobenega, ki si ne bi bil vroče želel propada Nemčije, konca vojne, osvoboditve in zmage zaveznikov. Hudo smo trpeli in težko nam je takrat bilo pri srcu, saj smo bili vendar Slovenci, resda preprosti kmečki in delavski fantje, le žal nepoučeni in še brez usmeritve na drugo pot v tistih, za nas tako zelo usodnih dneh. Le predobro smo vedeli, da nas po-

šiljajo v krvavo klanje, tja, od koder bo le težka vrnitev. Da je moja trditev o naših tedanjih občutkih pravilna, se najbolje vidi iz tega, da je izmed nas, takratnih mobilizirancev, vsak, kdorkoli je le mogel in kdor je le dobil priložnost, pozneje odšel v partizane ali pa je v ujetništvu vstopil v jugoslovanske formacije. Da nas je naša pot takrat zares vodila v smrt in trpljenje, pa dovolj pove podatek, da nas je od vseh skupaj le ena tretjina preživela vojsko.

»Hotuljski puobi« smo v tistih žalostnih, zimskih štirinajstih dneh od dneva, ko smo prejeli pozive v vojsko, pa vse do našega odhoda 13. januarja, postali kot ena sama družina. Vsi poprejšnji fantovski spori, ki smo jih imeli med seboj bodisi zaradi deklet ali česa drugega, so kar sami od sebe izginjali. Radi smo se imeli, pa tudi drugi nas, tudi tisti starejši in mlajši, ki so ostali doma, da o dekletih, materah, očetih, bra-

tih in sestrah in o njihovi ljubezni do nas sploh ne govorim, tako topla, globoka, pristna in pristrčna je v tistih za nas tako tesnobnih dneh bila. Ti topli, pristni, medsebojni odnosi, ki so takrat vladali med nami in vsemi Hotuljci sploh, so bili podzavestni izraz temnih, strašnih slutenj, ki smo jih bili polni in smo jih vsi skupaj nosili nekje globoko v sebi. Kajti te zle slutnje so nas nenehno opominjale, da se mnogi med nami v teh kratkih dneh, ki jih še imamo, poslednjič v življenju srečujemo, da poslednjič doživljamo in okušamo komaj porojene življenjske radosti. Opominjale so nas, da eni prav gotovo odhajajo za zmerom, drugi pa za dolgo, za neznan čas iz ljubelega domačega kraja, od svojih dragih domačih ljudi.

V tistih dneh so se začele, kar nekako same od sebe »poslovilne gavde«, to je »poslovilne veselice« za nas. Bile so to domače prireditve z jedjo in pijačo, muziko, petjem in plesom. Vsak večer pri drugi hiši, skoraj povsod tam, kjer je bil doma kateri izmed nas, ki smo odhajali na vojsko. Na teh veselicah, ki so povečini bolj spominjale na »sedmine« in »pogrebščine«, kakor pa na pravo domačo kmečko veselje, je bilo ponavadi več joka in solz, kakor pa na smeha in veselja. Zbralo se je sorodstvo, sosedje in vsakdo, kdor je prišel, je bil dobrodošel. Značilnost teh veselice je bila, da so nastajale kar same od sebe in da je bila udeležba povsod velika. Kar pa je bilo glavno — vse je bilo zastonj in brez skoparjenja, kakor da bi bili naši starši slutili, da je to zares za marsikoga izmed nas »sedmina«, na sedmini pa se ne varčuje in ne plačuje.

Da smo bili na vsaki taki »pogrebščini« zraven vsi, ki smo odhajali, je razumljivo. Da smo bili povsod po navadi prav mi, ki smo odhajali, tisti, ki smo s šalami, petjem in vriskanjem skrbeli za »dobro voljo«, mi pa tudi ni treba posebej praviti. Zakaj starejši možje so ponavadi modrovali, kako je na fronti, pač po svojih izkušnjah iz I. svetovne vojne in se držali resno, saj so dobro vedeli, da nas ne čaka nič dobrega. Dekleta in mame pa so se vse objokane in v solzah morale še smejati našim prešernim šalam, narejenemu veselju in brezskrbnosti. Razen mene in drugih »hotuljskih puobov« iz Podgore, Uršlje gore, Podkraj, Preškega vrha in Kotelj je tedaj ista usoda doletela tudi »puobe« z Brdinj, med njimi moje najboljše prijatelje: Mušvega Tonča, Černjakovega Franca, Ledinekovega Franca in bratranca Štručevega Petra, ki je padel 9. maja leta 1945 kot partizan v Žitari vasi na avstrijskem Koroškem. Zato ne morem mimo tega, da se ne bi spomnil in opisal »poslovilne gavde«, ki smo jo imeli neke sobote zvečer na Petrovem domu pri Štrucu na Brdinjah. Trajala je vso noč in še v nedeljo dopoldne. Tedaj sem bil priča dogodka, ki se mi je globoko vtisnil v srce, saj ga nikoli ne bom pozabil. Dokler bom živ, se bom spominjal prečudovite dobrote in materinske ljubezni, katere je bila zmožna skromna, preprosta kmečka žena in mati v tistih hudih časih za nas, ki smo odhajali v neznan. Živa priča tega doživetja je še prijatelj »Mušev Tonč« — dr. Skobir, ki živi v Ljubljani.

Kot po navadi smo se ta večer fantje in dekleta zbrali pri Štrucu. Tam so že bili so-

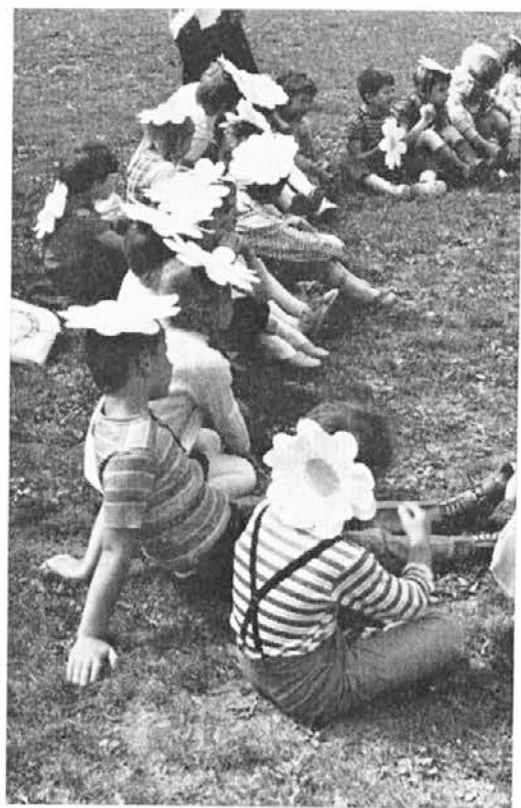
sedje in sorodniki Petra. Na mizi je bil vrč z jabolčnikom, poleg ržen kruh in pogača, »črničev« pa je krožil od ust do ust. Vsega je bilo, kolikor je le kdo hotel in pozelel. Naceski Anzi je potegnil »meh« in »gavda« se je začela.

Pri Štrucu sta tedaj gospodarila stric in teta, Falenti in Štefanija Gorenšek, oče in mati bratranca Petra, ki je prav tako odhajal v vojsko. Moja teta je bila zelo dobra ženska, posebno rada je imela sina Petra, mene in druge »hotuljske puobe«. Skrbela je za nas kot prava mati in je bila ponosna na nas. Umrla je šele leta 1972, stara 77 let. Njej v spomin in oddolžitev namreč pišem in posvečam te vrstice.

Teta je bila skromna, delavna kmečka žena in mati, ki je rodila in vzgojila 7 otrok. Skrbna in varčna, kot je bila, je dolga leta garala na strmem Štručevem gruntu in ga spreminjala s svojim delom in znojem. Pri tem pa nikoli ni pozabila na gostoljubje. Vsakdo, ki ga je pot zanesla k hiši, je bil deležen kruha in mošta po stari slovenski, koroški šegi, večkrat pa še kaj drugega zraven. Toda vse lepo v mejah in merah, nikoli česa preveč ali premalo. No, in kakor se večkrat rado zgodi, se tisti večer, potem ko se je veselica pričela, nekako nismo in nismo mogli prav razživeti, tako da ni prišlo do pravega veselja in zabave. Starejši so se držali odmaknjeno, sami zase, teta pa je hodila naokrog po »hiši« vsa žalostna in objokana, vsa v strahu za sina Petra in za vse nas, ki smo jemali slovo. Bilo je, kakor da je že takrat slutila, da ji bo ta vojska vzela oba najstarejša sinova Petra in Bertlana, ki sta pozneje padla v NOV za našo svobodo.

Da bi se nekako razživeli, smo Peter, Tonč in jaz sklenili napraviti kratko, šaljivo burko. Odšli smo naskrivaj v drugo sobo in smo se tam preoblekli ter maskirali. Neumni, kakor smo še bili tedaj, smo hoteli navzočim pokazati, kakšni se bomo vrnili z vojske domov. Obkleli smo jopiče narobe, tako da je bil Peter brez obeh rok, Tonč brez leve roke in desne noge, jaz pa brez leve noge. Vsi pa smo imeli obvezane glave. S Tončem pa sva povrh vsega še hodila in skakala po »berglah«. Ko smo se tako napravljeni prikazali v hiši, je seveda najprej nastal strašanski krik, vik ter smeh, govorjenje in spraševanje vsevpred. To pa ni trajalo dolgo, kar nenadoma je bilo okoli nas vse tiho, tako tiho, da bi bil človek lahko slišal miško, če bi bila takrat slučajno stekla po sobi. Ko nas je teta take zagledala, se je najprej nasmejala, pa se je takoj zopet zresnila ter nas pošteno oštela in ozmerjala, rekoč: »Puobi, puobi! kaj vam le pride na misel, da se tako in na tak način delate norce iz svoje usode, ki ni nič kaj rožnata, in ki vam kaj lahko prinese ravno to, s čimer se tako nesmiselno igrate.« Nato pa so jo zmogle solze in je na glas zajokala. Njenemu joku so se takoj pridružile ženske in dekleta, celo možje so pričeli »smrkati« in si brisati solzne oči. V hiši je nastala namesto veselja nenadoma splošna žalost in hlipanje vsevpred. Mi trije »grešniki« pa smo nemo in brez besed, osramoženi, s povešenimi glavami stali sredi hiše, saj smo se šele sedaj zavedeli, kajšnega vraša smo s svojo neslano burko pravzaprav skuhal.

To mučno situacijo, ki je tako nenadoma, po naši zaslugi nastala v hiši, in je

Ob dnevu mladosti

grozila, da bo veselico kar končala, je zopet rešila teta. Obrisala si je s predpasnikom solze in nas poklicala: »Alo! Dovolj je te maškarade! Preoblecite se, pa z menoj! Že vem, kaj moram storiti, da boste dali mir in boste dobre volje.« Seveda si mi tega nismo dali dvakrat reči, saj nas je s tem rešila mučnega položaja. Hitro smo bili nared. Vzela je sveče in nas odpeljala na »izbo«, kjer je v temnem kotu pod streho stala mogočna stara kmečka skrinja. Veliki starinski ključ je škrtnil v stari, kovani ključavnici. »Poprimite in dvignite pokrov!« je ukazala teta. Dvignili smo ga in tedaj smo v migetajoči svetlobi sveče, katero je držala teta v svoji tresoči se roki, zagledali v skrinji do vrha polno dišečih, domačih klobas. Kaj takega še v življenju poprej nikoli nisem videl, pa tudi ne še doslej. Skrinja je bila zares do vrha polna klobas!

»No! Sedaj pa le zgrabite vsi trije, kolikor morete z rokami klobas in jih odnesite dol v kuhinjo, kjer jih bomo skuhal!« Neverno smo pogledali sedaj klobase, sedaj njo, ter se nismo zganili. »Ja, kaj pa stojite in zijate kot lipovi bogovi! Poprimite že in gremo!« je še enkrat ukazala teta s še bolj tresočim se glasom. Tedaj smo jo ubogali in razumeli! Zgrabili smo, kolikor je kateri mogel z obema rokama klobas in jih odnesli ter jih skuhal v velikem svinjskem kotlu za kuhanje »bozave«. Teta je pa skrinjo skrbno zaprla in zaklenila ter nam sledila. Po tistem se je pa veselica zares razživela in je trajala vso noč ter še v nedeljo dopoldne. Kuhane, »povojene« dišeče kmečke klobase v kotlu so bile ves čas na razpolago in si jih je lahko vsak vzeti, kadarkoli se mu jih je zahotelo in kolikor si jih je le pozelel.

In zakaj se mi je ta dogodek tako globoko vtisnil v srce, da ga nikoli ne bom pozabil?! Zato, ker sem šele mnogo pozneje, po srečni vrnitvi iz vojske in uetništva spoznal pravi pomen, ki ga imajo klobase

v pravi, kmečki koroški hiši, v trdnem slovenskem kmečkem domu. Sedaj šele lahko tudi prav razumem, kakšen pomen, kakšno dobrino so klobase pomenile šele nekoč pri nas na kmetih, ko še nismo imeli vsega toliko in tako »moderno« kakor pa danes ter se je pomanjkanje tega ali onega, potrebnega za življenje še toliko bolj poznalo.

Danes, ko resnično znam prav ceniti težino varčnosti, gospodarnosti in skrbnosti, danes šele vem, koliko ji je morala v resnici pomeniti stara skrinja v kotu pod streho na »izbi«. Sedaj tudi šele resnično lahko prav ocenim njeno globoko ljubezen in

njen materinski čut za nas; za sina, zame, in za vse »puobe«, ki so tedaj z nami vred odhajali od doma. Mi smo bili njeni! Bili smo njena velika ljubezen, njen ponos, zato smo ji pomenili vse na svetu. In njena odločitev, ko nam je odprla skrinjo, je pomenila vse. Pomenila je, da ji za nas resnično ni ničesar škoda, da ji zaradi nas zares ni za ničemer žal, pa čeravno bi ji bili skrinjo, ki je pomenila trdnost in čast grunta, do dna izpraznili!

In ker te sedaj »dobro« razumem, teta, se ti lahko tudi v imenu tvojih »puobov« zahvalim!

Rok Gorenšek

Načrtovanje in sodelovanje

Temeljna telesnokulturna skupnost naše občine je že na ustanovni skupščini in nato povsod v javni razpravi poudarila pomen načrtovanja v vseh sredinah telesnokulturne dejavnosti in v svoja programska izhodišča zapisala, da bo tudi financirala samo na podlagi predloženih in v TTKS odobrenih programov. Prav tako je poudarila tudi pomen dogovarjanja z drugimi interesnimi skupnostmi in med njimi predvsem s tistimi, ki imajo v svojem programu skrb za vzgojo in izobraževanje, saj smatra, da je telesna kultura zelo važen del tega družbenega področja.

Seveda mora tudi TTKS imeti svoje celovite programe in izredno prizadevnim skupinam ter posameznikom gre zahvala, da je lahko izvršni odbor skupnosti na svoji redni junijski seji razpravljal o več predlogih različnih programov dela in tudi o predlogu sporazuma za delo ŠSD ter se o vseh teh dokumentih lahko samo pohvalno izrazil in jih seveda v celoti tudi sprejel.

Vsi programi in sporazumi so namenjeni našim najmlajšim in šoloobvezni mladini ter zato zanimivi tudi za starše, ki lahko iz teh programov vidijo, kaj njihov otrok dela ali kaj bi lahko koristnega počel, če bi se vključil v dejavnost, ki mu jo ponuja ta ali oni program.

O programu »Naučimo se plavati«, ki ga je izdelal prof. Medvejšek, danes ne bi veliko pisali. Predvsem zato ne, ker akcija teče in bi zamujali in prehiteli, tega pa ne želimo. Zapišemo pa lahko, da je akcija zelo široko zastavljena, da je njen pokrovitelj predsednik skupščine občine tov. Rudi Vrčkovnik, da zajema vse vrtee in osnovne šole iz vseh krajev naše doline, da načrtuje 4 — 12-dnevne tečaje v letnem bazenu na Ravnah (če je slabo vreme pa v zimskem), da se je prvi tečaj, ko to pišem (14. 7.), že končal in da je na ta dan naša občina postala bogatejša za 94 mladih plavalcev, ki so opravili izpit znanja in bili zato nagrajeni s ličnimi diplomami. Akcija »Naučimo se plavati« pa »teče« tudi v vseh izmenah v koloniji v Karigadoru in bo tudi v taborih tabornikov. V začetku septembra bodo vsi, ki se bodo letos naučili plavati, še enkrat skupaj v letnem bazenu potrdili svoje plavalno znanje in za dobro plavanje dobili tudi prvo kolajno. Takrat pa bomo to akcijo celovito obravnavali in napisali tudi več o sodelovanju med KS Ravne, TTKS in TIS, ki pri tej akciji delajo z roko v roki.

Celovito pa bomo tokrat predstavili vse ostale programe, ki jih je IO TTKS sprejel na svoji IX. seji.

PROGRAM DELA VZGOJNO VARSTVENIH ZAVODOV,

ki ga je predložila Angelca Janežič

1. Sofinanciranje izgradnje in ureditve otroških igrišč ob vzgojnovarstvenih ustanovah v občini in pri opremljanju prostorov za telesno vzgojo.

2. V posameznem vzgojnovarstvenem zavodu poleg »redne« vadbe telesne vzgoje organizirati tekmovanja med otroki:

- s skiroji,
- v sankanju in smučanju,
- v plavanju

3. V letnem in zimskem času organizirati plavalne tečaje za otroke male šole.

4. V zimskem času organizirati smučarske tečaje, ki bi zajeli tudi otroke, ki niso vključeni v VVZ.

5. Za vse otroke, zlasti tiste, ki niso zajeti v VVZ, uvesti in poživiti telovadne ure:

- a) tedenske vadbene ure (v VVZ z orodjem male telovadnice),
- b) tedenske vadbene ure roditelj — otrok.

6. Organizirati srečanje med VVZ v občini (VVZ Solzice in Marjetka).

7. Organizirati javne nastope vseh VVZ:

- a) TRIM s starši,
- b) orientacijski pohodi v naravo s starši,
- c) prireditve cicibanov ob dnevu mladosti.

Breda Orožen je pripravila:

PROGRAM DELA MLADINSKIH ODSEKOV IN PIONIRSKIH SKUPIN NA OSNOVNIH IN SREDNJIH ŠOLAH V MEŽIŠKI DOLINI

I. SPLOŠNI PODATKI

Za dobro opravljanje svojih nalog morajo imeti planinska društva odbore in odseke. Tako med drugimi tudi — mladinske odseke (MO) in — pionirske skupine (PS).

Da bi zajeli čim širše množice mladine v planinske organizacije in planinsko dejavnost, ustanavljamo po šolah skupine mladih planincev. Mladino v planinskih organizacijah predstavljajo pionirji in mladinci. Članstvo se torej deli na:

- pionirje do 14. leta starosti (1. — 8. razred),

— mladince.

Delo s pionirji poteka v SKUPINAH MLADIH PLANINCEV in s sodelovanjem mladinskih odsekov.

Skupina mladih planincev mora šteti vsaj 10 članov. Na čelu skupine je *odbor skupine*, ki ga volijo pionirji na sestanku skupine. Skupine so vezane na mladinski odsek planinskega društva.

Mladinski odsek predstavljajo vsi mladinci in pionirji — člani planinskega društva. Na čelu odseka je *mladinski odbor*, ki ga volijo mladinci in pionirji na skupnem sestanku mladinskega odseka.

Mladinski odsek mora izdelati vsako leto plan svojega dela, ki vsebuje zlasti naslednje:

- organizacijo izletov,
- pomoč pri akcijah planinskega društva, kot npr. urejanje planinskih postojank, urejanje poti, itd.
- organiziranje akcij za VARSTVO NARAVE — čuvanje planinske flore in faune, itd.

— organizacija društvenih in meddruštvenih tekmovanj v smučanju, sankanju, orientaciji, itd.

— razpisovanje nagradnih natečajev

II. DEJAVNOST PIONIRSKIH SKUPIN

1. Izleti
2. Planinska šola
3. Akcije
4. Predavanja

Izleti: so najboljše vzgojno sredstvo in najpopularnejša oblika razvedrila. Uspeh izleta ni odvisen samo od lepega vremena in razpoloženja izletnikov, temveč tudi od dobre priprave in vodstva izleta. Znati moramo dobro planirati in voditi. Vedeti moramo:

- kam bomo šli (ture prilagodimo starosti in zmogljivosti udeležencev),
- kdaj bomo prišli,
- kaj hočemo doseči z izletom.

Glede na področje lahko organiziramo izlete:

- v domače gore,
- v gore bratskih republik,
- v inozemstvo.

Posebna vrsta izletov so izleti po TRANSVERZALI in SKUPINSKI izleti v akciji PIONIR — PLANINEC.

SEZNAM IZLETOV v okviru KOROŠKE PLANINSKE MLADINSKE TRANSVERZALE:

MAREC, APRIL:

- pohodi na bližnje vrhove (akcija PIONIR-PLANINEC),
- pohod po poteh KOROŠKIH KURIRJEV (Kurirčkova pošta),
- izlet na Nanos in v Postojnsko jamo.

MAJ:

- Ribniška koča — koča na Pungartu (dvodnevni izlet),
- Partizanski dom.

JUNIJ:

- Uršlja gora,
- Poštarski dom,
- Naravske ledine.

JULIJ:

- Peca — dom in vrh Pece (dvodnevni izlet),
- Topla,
- Raduha, zavetišče Grohat, koča na Loki, vrh Raduhe (dvodnevni izlet).

AVGUST:

- Smrekovec in Sleme,
- Leše.

SEPTEMBER:

- Logarska dolina — Okrešelj — Kamniško sedlo (dvodnevni izlet),
- Olševa.

V programu izletov so zajeti vsi vrhovi in postojanke KOROŠKE TRANSVERZALE od njenega začetka v Ribnici na Pohorju do Raven na Koroškem. Dokaz o prehojeni poti so žigi vrhov. Vsak, ki je prehodil transverzalnno pot, ima pravico do ČASTNEGA ZNAKA. Pot ni časovno omejena in ni potrebna, da jo mladi planinci opravijo v enem letu.

Planinska šola: Organiziramo jo v zimskih mesecih. Število prijavljenih ni omejeno. Slušatelji naj bodo učenci od 5. — 8. razreda, ki naj šolo redno obiskujejo. Snov naj predavatelji v glavnem predelajo na izletih — ŠOLA V NARAVI v letnih in zimskih razmerah. Po predelani šoli organiziramo KVIZ ZNANJA — razgovor, da ugotovimo, kako so si mladi planinci privojsili spoznanja in izkušnje v gorah.

SEZNAM PREDAVANJ:

- Organizacija planinstva
- Zgodovina planinstva
- Organizacija GRS
- Priprava izleta in oprema
- Nevarnosti v gorah
- Orientacija in čitanje zemljevida
- Osnove meteorologije
- Poznavanje gorstev
- Prva pomoč
- Flora in fauna.

Akcije: PIONIR — PLANINEC — skupinski izleti za: bronasto, srebrno in zlato značko. Navodila za akcijo so v brošuri »Pionir-planinec«.

Skupinski izleti spodbudno vplivajo na navajanje na tovariško pomoč in družabnost pri mladih planincih.

— ORGANIZACIJA pohoda po poteh KOROŠKIH KURIRJEV — pohod s Kurirčkovo torbo. Pohod organiziramo v sodelovanju s PIONIRSKO organizacijo in drugimi družbeno političnimi organizacijami.

— SREČANJE mladih planincev Mežiške doline vsako leto na DAN PLANINCEV. Srečanje povežemo s tekmovanji in programom. Organizator srečanja je vsako leto drugo planinsko društvo, ki samo izbere kraj srečanja.

— ORIENTACIJSKA TEKMOVANJA.

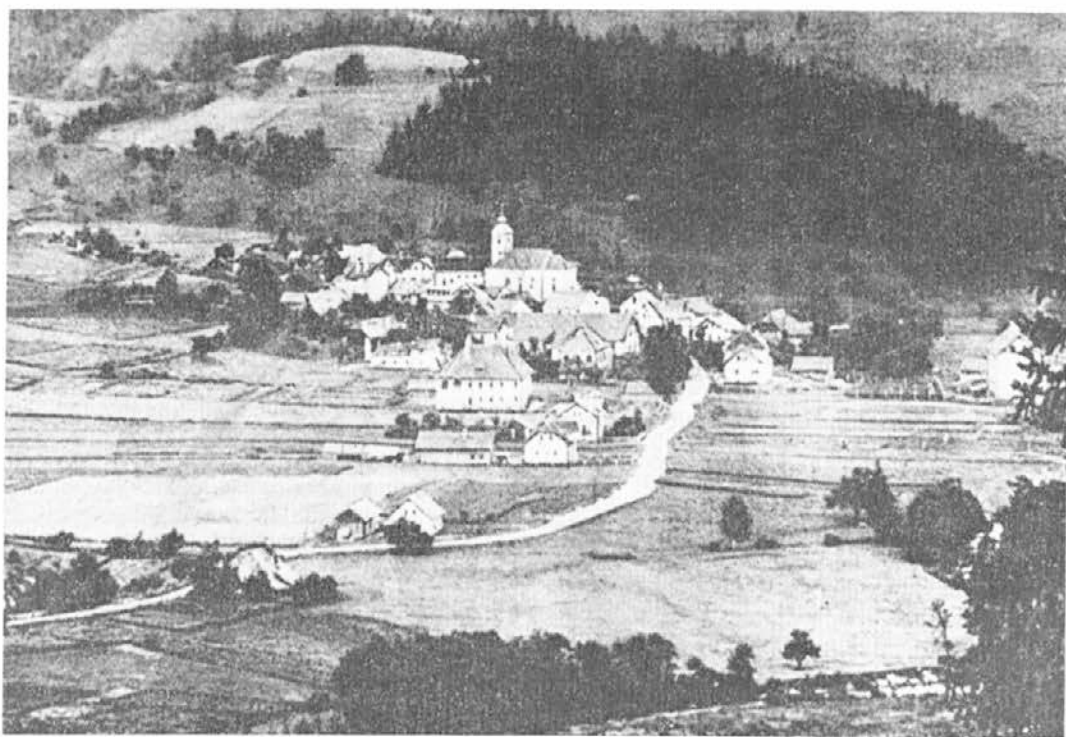
Predavanja:

- Varstvo narave
- Zanimivosti s potovanj po domačih in tujih gorah
- Alpinistične zanimivosti — plezalni vzponi
- Varujmo lepote narave.

Odbor za šolska športna društva pri TTKS, ki ga vodi Tanja Skrinjar, je skupaj s strokovno službo TTKS predložil:

PROGRAM DELA ODBORA ZA ŠOLSKA ŠPORTNA DRUŠTVA

Čeprav so šolska športna društva v občini že precej razvita in dosegajo lepe uspehe na področju telesne kulture tudi v republiškem merilu, pa moramo le priznati, da je v ŠSD včlanjenih veliko takšnih

Spomin na staro Mežico

učencev, ki redno vadijo in tekmujejo za druga društva in klube, razen tega so pa še v ŠSD zastopani v večjem številu panog. Naš cilj pa je pritegniti predvsem tiste, ki niso nikjer zastopani in jim omogočiti redno udejstvovanje v določeni športni panogi tudi izven programa redne telesne vzgoje. Kolikor pa hočemo uresničevati to nalogo, bomo morali zavestno zanemariti tiste učence, ki so že zastopani in registrirani v drugih športnih društvih in klubih in za njih redno tekmujejo. Tekmovalni uspehi s tem ne bodo nič manjši, pridobili pa bomo več učencev, ki so bili do sedaj v senci teh »pravih« športnikov. Aktivni oz. že registrirani športniki, ki bi v bodoče bili vodniki posameznih športnih panog pa bi še vedno aktivno nastopali za šolo na večjih tekmovanjih. Ostale naloge so zajete že v programih ŠSD z nekaj dodatnimi nalogami, ki jih bomo rešili v tem in prihodnjih letih:

1. Organizacija stimulatvnih tekmovanj

a) za najhitrejšega učenca razreda, šole, kraja.

Tekmovanje bi bilo po izločilnem sistemu. Npr.: v prvi fazi se pomerijo učenci enega razreda, prvih 5 tekmuje za najhitrejšega učenca šole in dalje prvih 5 iz vsake šole tekmuje za najhitrejšega učenca kraja in v končni stopnji za najhitrejšega učenca vseh ŠSD v občini.

b) za najboljšega športnika šole, vseh ŠSD v občini;

c) uvesti športno značko;

»Značka« bi zajemala več športnih panog, kjer bi rezultati bili vrednoteni in bi določeno število točk bilo pogoj za osvojitve ene od treh: zlate, srebrne in bronaste značke.

d) tekmovanja med razredi, šolami v občini in izven nje;

e) tekmovanje za najboljši športni razred — kriterij tekmovalni uspehi in osvojeno število športnih značk;

f) tekmovanje za najboljšo ŠSD v občini in republiki.

2. V redno krožkovno dejavnost spadajo vse športne panoge, ki so v programu tekmovanja za republiški pokal ŠSD. Te panoge so:

a) za šole II. stopnje: smučanje, gimnastika, atletika, košarka, rokomet, nogomet, odbojka;

b) za osnovne šole: smučanje, gimnastika, atletika, rokomet, košarka, nogomet, odbojka.

3. Vsa ŠSD se morajo obvezno prijaviti na tekmovanje ŠSD, ki ga razpisuje Center ŠSD Slovenije.

4. Vsa tekmovanja, ki jih organizira TTKS ali ObZTK Ravne in so predpisana v tekmovanju za pokal ŠSD v republiškem merilu, so obvezna za vsa ŠSD v občini.

5. Občinska tekmovanja v igrah z žogo bodo potekala po ligaškem sistemu (odbojka, rokomet, nogomet, košarka), druga tekmovanja pa kot do sedaj. Ligaški sistem ni mogoč pri šolah II. stopnje, ker sta zastopani le dve ŠSD.

6. Pravico nastopa na tekmovanjih občinskega ranga v kolektivnih igrah imajo le tisti učenci, ki niso registrirani za tisto športno panogo v kakršnemkoli športnem društvu ali klubu v občini, razen v ŠSD in v tistih panogah, ki ne omejujejo višjega tekmovanja. Za vsako tekmovanje se izdelajo točne propozicije.

Razen že prej naštetih tekmovanj pa morajo v letošnjem letu steči še naslednje akcije:

1. Naučimo se plavati:

Na vseh ravenskih šolah imajo plavanje že v učnem programu, tako da bo ta akcija zajela le učence drugih šol v dolini, ki jim moramo omogočiti tečaj plavanja vsaj enkrat tedensko za vsako šolo. Akcija bo potekala skozi vse leto, vendar bi v letnih mesecih razen tega organizirali še tečaje v krajih, kjer imajo bazen.

2. Naučimo se smučati:

V nekaterih šolah v Sloveniji je že precej časa v učnem načrtu »šola v naravi«, kjer se učenci 4. ali 5. razreda za 10 dni

preselijo iz šolskih klopi v razne domove in kočje in se poleg pouka naučijo smučanja. Pri nas sta smučanje uvedli v učni program že dve šoli (posebna osnovna šola in šolski center), zato je prav, da tudi druge šole vnesejo v redni učni načrt smučanja. Za realizacijo te naloge pa bo potrebno nabaviti smučarsko opremo, zato je prav, če že sedaj mislimo na to. Razen tega, da se smučanje vnese v učni načrt pa je potrebno razviti še turno smučanje in teke, katere pa bi v prvi fazi organizirali le v obliki tečajev.

3. Vsi Slovenci hodijo — tečejo:

Morda se smešno sliši, vendar rezultati ankete kažejo, da s tako hitrim razvojem tehnike in s tem porastom standarda čez nekaj let skorajda ne bomo več znali hoditi, zato je prav, da organiziramo čimveč raznih pohodov in uvedemo večje število krossov, ki so skoraj že čisto propadli. To bi bila osnova za množično udeležbo po poteh okupirane Ljubljane.

4. Skupen pohod vseh članov ŠSD v občini ob dnevu mladosti na Naravske ledine, kjer bi organizirali kratek kulturni in telesnokulturni program.

5. Enkrat letno telovadno akademijo z udeležbo vseh ŠSD v občini.

Sodelovanje med TIS in TTKS ni novo (prej je bilo med TIS in ObZTK), vendar tako celovito problematika dela ŠSD ni bila obravnavana niti v TTKS niti v TIS kot sedaj ob podpisu sporazuma o dejavnosti in financiranju šolskih športnih društev v občini Ravne. Prepričani smo, da ta dokument dokazuje, da je možno najti skupne rešitve za marsikatero odprto in do sedaj nerešljive naloge in zato tudi pričakujemo, da ta sporazum ne bo osamljen.

Kako pa bosta TIS in TTKS pomagala šolskim športnim društvom, pa berite v naslednjem dokumentu:

TELESNA VZGOJA V ŠOLI IN ŠSD

Pomen telesne aktivnosti za mladinsko vzgojo je znan že od nekdaj. Pravilno usmerjanje telesne vzgoje pripravljajo fiziološko na napore in podpira telesno in duševno ravnotežje mladih, hkrati krepi njihovo voljo, njihov karakter in sposobnost socialnega prilagajanja. Moderna pedagogika mora pripravljati učenca tudi na smotrno izkoriščanje prostega časa v mladosti in zrelosti. Da bi se ukvarjali s telesno kulturo v vseh obdobjih življenja, morajo dobiti učenci smisel in nagnjenje za aktivnost že v zgodnji predšolski in šolski dobi. Zato je naloga vzgoje in izobraževanja — šole, da izdelata take učne načrte in razvija take pedagoške metode in oblike dela, da bo pognalo veselje do telesne kulture globoke korenine.

Za izboljšanje splošnih telesnih sposobnosti in za utrditev zdravja bi učenci morali vaditi VSAK DAN. Veljavni predmetnik telesne vzgoje tega učencem ne omogoča. Šolska športna društva imajo zato tem bolj pomembno vlogo, saj omogočajo učencem dodatno vsakodnevno aktivnost. Če pa želimo doseči zaželene rezultate, morata biti program redne šolske telesne vzgoje in šolskega športnega društva nujno medsebojno povezana in usklajena. Še več, program društva mora biti dopolnjevanje oziroma nadgradnja redne šolske telesne vzgoje. S postopno uveljavitvijo tega kon-

cepta bosta v bodočnosti oba programa predstavljala predvsem novo kvaliteto, to je vsakodnevno vadbo — trening prav za vse učence.

Tako postaja šolska telesna kultura z najbolj množično dejavnostjo in pa logično vse večjim porastom kvalitete, interes in del politike nacionalne telesne kulture. Le ta se namreč, ne samo pri nas, temveč tudi v celem svetu, usmerja v šole. V šoli so namreč vse možnosti za dobro organiziranost, strokovno in pedagoško vodenje vadbe itd. Šola s svojimi dopolnilnimi aktivnostmi nudi tudi možnost pravočasnega, sistematičnega, zlasti zdravega vključevanja mladine v celoten sistem telesnokulturnega udejstvovanja.

Šolska športna društva so torej izredno važna iz vzgojno izobraževalnega vidika, če pa upoštevamo še dejstvo, da šolska športna društva ob pomoči mentorjev vodijo učenci sami in imajo tako pomembno vlogo pri spoznavanju in navajanju učencev na samoupravni družbeni sistem, jim ne moremo odreči tudi izredno pomembnega IDEJNO VZGOJNEGA pomena.

Dejavnost šolskih športnih društev je vključena v novi učni načrt telesne vzgoje in jo šola MORA organizirati v okviru svobodnih aktivnosti ter tako tudi FINANCIRATI kot druga vzgojno izobraževalna področja.

Ker pa je treba pri dejavnosti šolskih športnih društev upoštevati tudi:

— da so ŠSD najbolj množična telesnokulturna organizacija,

— da se v ŠSD vse bolj uveljavlja kvaliteta in da so zaradi potrebne zgodnje specializacije v športu ravno tu talenti, ki lahko pomenijo novo kvaliteto v vrhunskem športu,

— da so člani ŠSD v veliki meri kandidati za bodoče organizatorje in trenerje in — da se lahko zlasti v KD razširi materialna baza le z združenimi sredstvi v sodelovanju s šolo,

je seveda dobro delo teh društev tudi v interesu telesne kulture.

Dejavnost šolskih športnih društev je torej pomembna za izobraževalno in telesnokulturno področje in postavlja tako pred izobraževalne in telesnokulturne skupnosti naloge in odgovornost za učinkovito moralno in materialno podporo pri ustanavljanju, razvijanju in delovanju šolskih športnih društev.

Zaradi navedene obrazložitve in že do sedaj dogovorjenega sodelovanja skleneta

IZVRŠNI ODBOR TEMELJNE IZOBRAŽEVALNE SKUPNOSTI (TIS) Ravne na Koroškem, ki ga zastopa predsednik tov. Franc VOLENTAR, in

IZVRŠNI ODBOR TEMELJNE TELESNOKULTURNE SKUPNOSTI (TTKS) Ravne na Koroškem, ki ga zastopa predsednik tov. Jože ŠATER,

SPORAZUM

o dejavnosti in financiranju šolskih športnih društev v občini Ravne na Koroškem.

A) TIS in TTKS bosta samostojno in prek svojih organov podpirala dejavnost šolskih športnih društev in jim dajala ustrezno idejno vzgojno izobraževalno in telesnovzgojno veljavo v vseh družbenih sredinah.

B) TIS in TTKS bosta financirala dejavnost šolskih športnih društev I. stopnje, in sicer:

1. TEMELJNA IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST financira:

a) nabavo rekvizitov in opreme (usklajeno s programom redne šolske telesne vzgoje),

b) vzdrževanje in gradnjo telesnovzgojnih objektov (usklajeno s programom za redno šolsko telesno vzgojo),

c) organizacijo razrednih in medrazrednih tekmovanj (prvenstvo šol),

d) nagrade za najboljši športni razred in najboljšega športnika (točkovanje učnega in športnega uspeha ter druge aktivnosti v okviru svobodnih dejavnosti),

e) funkcionalno dejavnost društva,

f) mentorje ŠSD,

(Analogno ŠSD OŠ financira RIS ŠSD ŠŠ).

2. TEMELJNA TELESNOKULTURNA SKUPNOST financira:

a) strokovno vodenje pionirskih šol (smučarsko, odbojgarsko, atletsko),

b) strokovno pomoč pri vadbi,

c) akcije občinskega pomena,

d) udeležbo reprezentance ŠSD (šole) na republiških in zveznih tekmovanjih (sofinancira).

C) TIS in TTKS bosta financirala občinski odbor za ŠSD, in sicer:

1. TEMELJNA IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST FINANCIRA:

a) akcije analogno kot RIS, ki so občinskega značaja po programu,

b) strokovnjaka za delo ŠSD v občinskem merilu — participacija 50 %.

2. TEMELJNA TELESNOKULTURNA SKUPNOST FINANCIRA:

a) občinska tekmovanja za najboljše organizirano ŠSD,

b) organizacijo občinskih in regionalnih tekmovanj v posameznih športnih panogah,

c) šolanje strokovnih delavcev iz vrst učencev v okviru občinskega programa,

d) množične akcije občinskega pomena,

e) strokovnjaka za delo ŠSD v občinskem merilu — participacija 50 %.

D) Za podporo in financiranje dejavnosti ŠSD srednjih in višjih ter visokih šol in republiškega centra ŠSD skleneta sporazum RIS in TKS SR Slovenije.

E) Program dela s finančno kvantifikacijo za delo ŠSD izdelajo posamezne ŠSD in ga predložijo odboru za ŠSD, ki programe pregleda ter jih uskladi z občinskimi potrebami in jih dokončno oblikuje v skladu z navedbami v tem sporazumu. Tako strokovno izdelan občinski program dela ŠSD, opremljen s potrebnimi podatki in specificiranimi finančnimi potrebami predloži odbor za ŠSD vsako leto do 1. novembra za naslednje koledarsko leto temeljni izobraževalni skupnosti in temeljni telesnokulturni skupnosti.

F) Za leto 1974 se program dela ŠSD predloži TIS in TTKS do 1. 9. 1974. TIS in TTKS med seboj do istega datuma pismeno izmenjata poročili o letošnjem financiranju dejavnosti ŠSD in poračunata dajatve v skladu s tem sporazumom.

Pavla Ouček

Ameriške počitnice

(nadaljevanje in konec)

SPOMINI NA VELIKO MESTO MILWAUKEE

Podali sva se v hladno in megleno jutro, da bi še pred nezno vročino prispeli v mestni botanični vrt. Najini koraki so nekam tuje odmevali med zidovi in se izgubljali v hrumenju ceste. Ogledovali sva si izložbe in se ustavili samo pred majhno japonsko trgovino, ki je zaradi svojih mično izdelanih in izvernih artiklov edina zbudila najino pozornost. Vstopili sva v majhno zajtrkovalnico, ki jih je bilo vzdolž ulice precej in so bile prijetno zavetišče za mimoidoče. Naročili sva si kavo in seveda njihovo najbolj razširjeno jed: hamburger. Poleg hamburgerja, ki bi mu po naše lahko rekli sendvič s seseklanim zrezkom, na vsakem koraku lahko v posebnih kioskih kupiš še zalogaček v obliki sendviča s hrenovko, ki ga po nekem nerazumljivem razlogu imenujejo »hot dog«, kar bi mirne duše lahko prevedli z »vroči pes«. Ko sva se za silo podložili in se odžejali s kavo, sva se podali naprej.

Nisva pa hodili deset minut, ko je najino pozornost pritegnila nenavadna stavba v obliki džamije. Nisva si mogli kaj, da si je ne bi pobliže ogledali. Nekaj časa sva iskali pravi vhod, in ko sva ga končno le odkrili, sva polni radovednosti vstopili. Bili sva prepričani, da je muslimanska verska hiša in spraševali sva se, kako naju bodo sprejeli na tem mestu. Komaj sva vstopili, že se je pojavil na nasprotnih vratih neki možakar, ki pa ni dajal vtisa posebnega verskega gorečnega. Vprašal naju je, kaj želiva. Razložila sem mu, da bi radi izvedeli, kaj je ta zgradba. Dvignil je slušalko telefona na steni in poklical pisarno. Potem jo je izročil meni, češ naj povem, kaj želiva. Ženski glas je spraševal in odgovarjala sem, da sva študentki iz Jugoslavije, da bi radi vedeli, čemu služi ta nenavadna zgradba in prosiva, da nama to kdo pojasni. Ženski glas je prijazno velel, naj počakava, ker bo prišel vodič in nama razkazal notranjost poslopja. In resnično sva čakali le nekaj trenutkov, samo toliko, da sem lahko podvomila v svoje znanje angleščine in se zbalala, da je prešibko. Nisem imela časa še dalje razglabljanje o tem, ali bom razumela vodiča in kako bom prevajala Mileni, ki ne razume angleško. Poti ni bilo več nazaj. Najina radovednost bo potešena, tako ali drugače. Pred nama se je pojavil priletni možakar z očali in naju povabil naprej. V pritlič-

nem prostoru, od koder so vodile stopnice navzgor in hodnik v druge prostore, smo se ustavili in začel je pripovedovati:

»To zgradbo je okrog leta 1920 zgradil neki indijski arhitekt in jo sprva resnično namenil predvsem verskim obredom. Skoraj vsakdo je prepričan, ko poslojpe od zunaj občuduje, da je namenjeno muslimanskim vernikom. Toda ni tako. Sedaj je to sedež pomembne socialne ustanove. Skrbimo za najrazličnejše pohabljenе otroke. Imamo 18 samostojnih zavodov in tri v sodelovanju s kliniko. Naša organizacija je izključno dobrodela in vsakdo se nam lahko pridruži v veliki humani in znanstveni pomoči. Vedno nove člane dobivamo in vedno več zavodov ustanavljamo.«

Povzpeli smo se po stopnicah v zgornje prostore. Počasi smo stopali po hodniku, s katerega so vodila mnoga vrata v majhne molilnice za vsako vero posebej. Samo židovske molilnice nama ni mogel pokazati, ker je bila zaprta. Prispeli smo v veliko sobo, namenjeno različnim razvedrilom, kjer je nekaj starčkov igralo karte.

Vodič naju je z veseljem in odločnim glasom predstavil kot dve študentki iz Jugoslavije. Vsi so se na glas začudili in s spoštovanjem prikimavali v pozdrav. Potem smo romali skozi pisarne in nekatere druge sobe in niti mimo sanitarij nismo šli, ne da bi si jih morali ogledati. Naenkrat sem kar tako vprašala, če tu ni nič žensk, če vse posle vodijo izključno moški. Odvrnil je, da je to moška organizacija in da ni žensk. Spustili smo se spet v pritličje in po kratkem hodniku vstopili v prostorno dvorano. »To je dvorana za najrazličnejše prireditve v dobrodela namene naše organizacije,« je razložil vodič. »Sem prihajajo najrazličnejše slavne osebnosti iz kulturnega sveta, ki svoj honorar odstopijo nam. Tu prirejamo tudi posebne zabave, katerih izkupiček gre ravno v take namene. Včasih se zbero verniki le ene vere in imajo tu svoje obrede, včasih pa pride-

jo verniki najrazličnejših ver z edino skupno željo prispevati svoj delež za dobrodela namene. Mnogo je ljudi, ki žele iz takega ali drugečnega vzroka in nagnjenja pomagati.«

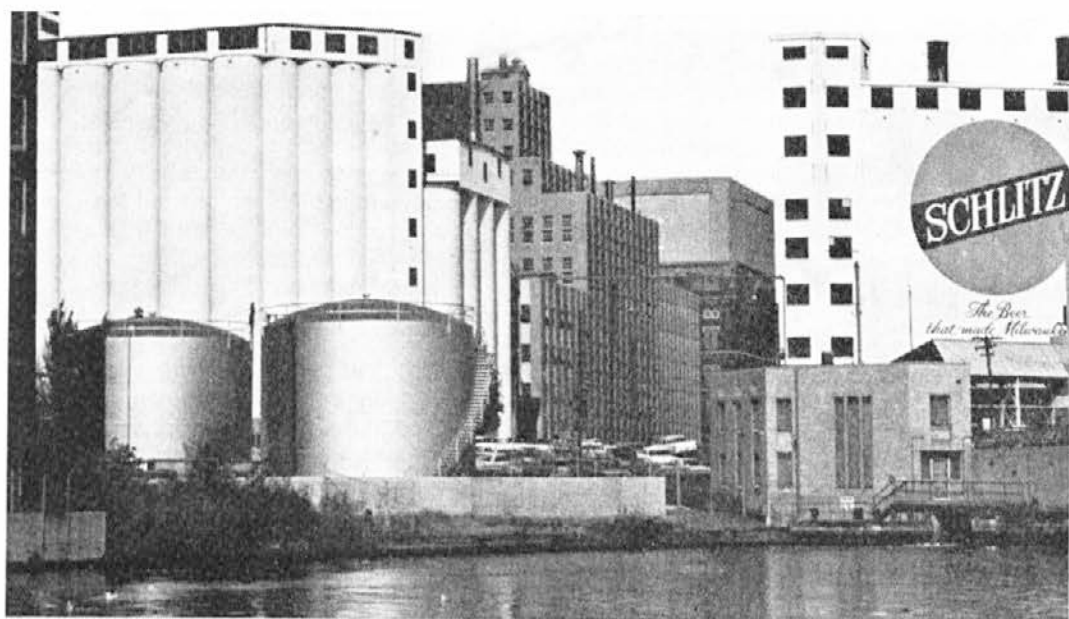
Povedel naju je še v čiste in praktično opremljene prostore kuhinje in shrambe. Kadar so tu prireditve, v njih pripravljajo jedi in pijače. V vseh prostorih vlada neki posebni duh, ki spominja na fanatizem. Vsak prostor je napolnjen s posebnim vzdušjem, ki je skrivnostno in nezemsko. Na vsakem koraku sem čutila usmiljenje in religiozni zanos. Ko je končal svojo pripoved, sem vprašala:

»Je to verska organizacija? Lahko verniki vseh religij prihajajo sem in imajo svoje obrede? Lahko vse rase prihajajo sem?«

Odvrnil je: »K nam lahko prihajajo vsi verniki, ki žele pomagati, in vse rase, ki žele prav isto. Nobenih omejitev ni in nobenega razlikovanja. Vse družijo humanost in dober namen.«

Poslovlili sva se od prijaznega vodiča in nekoliko presenečeni zapustili to nenavadno džamijo. Bili sva prevzeti od tega, kar sva tu izvedeli in nikakor nisva podcenjevali njene vrednosti. Sredi brezčutnega vrvenja bogatih in manj bogatih, ki se pehajo za svoj še bogatejši jutri, ki govore s številkami in plačujejo s čeki, sva naleteli na neko čisto humano organizacijo, ki čaka, da z mize razkošja pade kak drobec cekinček, darovan kot miloščina tistih, ki tega sploh ne pogrešajo in so potem silno zadovoljni, ker so opravili svoje dobro delo. Drobtinice lahko napravijo začuda veliko. Sredi krute tekme za prestiž, sredi bede postindustrijske družbe sva le našli človekoljubno ustanovo, ki ne dela razlike med ljudmi, celo družijo jih v enem cilju: skrbi za bližnjega. Vem, da se najdejo ljudje, ki iz verskega prepričanja ali iz dobrobrčnosti prispevajo svoj delež pri tem. Prepričana pa sem tudi, da bi marsikateri lahko dali več, pa še vedeli ne bi za to, da so kaj dali, ampak jim je to le sredstvo za obžudovanje samih sebe in priznanje drugih. Vsekakor je ta ustanova naredila na naju velik vtis, saj sva v njej našli mnogo spodbud za ohranitev človečnosti.

Z nasmeškom sva se opazovali, kako stopava za vodičem skozi prostore, medtem

Velika pivovarna

G) Ta sporazum stopi v veljavo, ko ga sprejmeta in podpišeta IO TIS in IO TTKS občine Ravne in je sklenjen za nedoločen čas, a najmanj za dve leti (do 31. 12. 1975).

Ta sporazum je bil sprejet na seji IO TTKS, dne 17. 6. 1974 in na seji IO TIS, dne 21. 6. 1974.

Drugič pa o realizaciji navedenih programov.

Š.

ko nama s ponosom razlaga njihove funkcije. Ogledovali sva si vse skupaj kot kakšna posebno znamenita delegacija in vsakih nekaj stavkov, ki jih je povedal vodič, sem kolikor toliko identično prevedla Mileni. Ta proces naju je spočetka tako iznenadil, da se nama je zdel prav smešen. Na srečo pa je mož kar dojel mojo angleščino ter je govoril počasneje in enostavneje. Za to sem mu bila silno hvaležna. O tem sva se še nekaj časa pomenkovali, ko sva nadaljevali pot proti mestnemu botaničnemu vrtu, ki je bil cilj najinega današnjega ogleda. Medtem je bilo sonce že visoko na nebu in hoja je postala manj prijetna. Jutranjo meglo je zamenjala sopara vročega julijskega dne.

Morali sva skozi nekaj podvozov in se povzpeli na nekaj nadvozov nad prepletanimi prometnimi trakovi, preden sva prišli do botaničnega vrta. Po zelo dolgem mostu sva korakali mimo tovarniškega predela, ki pa še daleč ni bil tako privlačen in moderen kot poslovno središče mesta. Pusta tovarniška poslopja so delovala utrujeno in težko. Dajala so vtis bližine delavskih četrti in pomanjkanja razkošja. Umazanija se tu ni umaknila visoki civilizaciji. Smrad po kvasu naju je spremljal več kot pol ure hoda. Mesto pivovarn sva lahko prepoznali. Nekje pod nama so drveli avtomobili, pa tudi mimo naju so švigale limuzine v obe smeri. Stopali sva skozi delavska naselja, pa niso bila nič kaj vselega videza. Druga plat mesta, brez marmorja in stekla. Vedeli sva, da tudi ta del obstaja in šli sva ga iskat. To je predel, kjer se ne sklepajo pogodbe, kjer se ne srečujejo na poslovnih srečanjih in kjer ne prirejajo poslovnih kosil. To je predel, ki ga upravljajo z nebotičnikov in iz bogatih vil. Toda v resnici je dogajanje prav tu. Iz teh umazanih in pustih predelov prihaja moč, tu dela mali človek in velikemu ustvarja njegov položaj v družbi. Žalostna podoba postindustrijske družbe je skrita za kopreno svoje lastne zaslepljenosti. Ne hote sva pomislili na delavske plače, na kapitalistov dobiček, na brezposelne, na črnske četrti in na nedoslednost pravic. Prepada neke družbe je zazijal pred nama in zavedli sva se ga prav tu v sivem industrijskem predelu. Prečkali sva še nekaj ulic in znašli sva se v lepo urejenem in negovanem parku botaničnega vrta.

Sredi zelene oaze velikega mesta sva začutili dotik narave in zazdelo se nama je, kot da mesto s svojo preračunljivo turobnostjo ostaja nekje zunaj, daleč od tega majhnega koščka življenja. Sprehajali sva se med cvetočimi grmi, majhnimi travniki in najrazličnejšimi rožami. Bilo je prijetno v tem pomirjujočem zavetju, kjer ni imitacije in je narava pristna. Vsenaokrog je zavela svežina zemlje in rastja. Sredi te oaze stoje velike svetlikajoče se kupole. V njihove stene se love sončni žarki in zde se podobne nekakšnim vesoljskim komoram. Vstopili sva v eno izmed njih in se znašli sredi dobro znanega domačega okolja. Majhen gozdček s potočkom in mahovi ter panorama najlepših rož. V senci košatih krošenj in ob pogledu na poznano cvetje naših gora sva se počutili tako domače. V drugih kupolah je nama precej tuje in neprijazno rastje. Med tropskim rastlinjem in omamljeni od vročine sva postali utrujeni in naveličani. Kljub temu pa so naj-

različnejše rastline naredile na naju zelo impozanten vtis. Prepričana sem, da bi za strokovnjaka bilo vse to prava pravcata Meka. Nedvomno je ta botanični vrt vzorno urejen in negovan z velikim smislom za prirodnost. Ko sva si ogledali vsa minikološka področja naše zemlje, sva se še nekaj časa sprehajali po parku. Sedli sva na klopcu ob umazani luži, ki naj bi predstavljala jezerce, in opazovali tiste pogumneže, ki so se po tej umazaniji radostno vozili s čolnom in očitno so se za brozgo prav malo menili. Najbrž so si mislili, da je vseeno to boljše kot nič. Ljudje iščejo tisto, kar sami hote izgubljajo. Nazaj k naravi si žele, pa so si jo oskrunili in uničili. Zatekajo se pač k temu, kar jim je od nje še preostalo.

Sonce se je pomaknilo že precej proti zahodu in podali sva se na dolgo pot proti središču mesta, kjer naju je že čakal najin avtobus. Odpeljali sva se proti domu in za nama je bil bogat dan.

Nekega sobotnega popoldneva sva se skupaj z znanci odpeljali na skrajno južno območje mesta Milwaukee. Vsenaokrog po travniku so sedeli ljudje in pričakovali mimohod dijakov vseh mestnih srednjih šol. To je vsakoletna prireditev, s katero mladina na poseben način predstavi svoje sposobnosti in se oddolži podjetjem, ki podpirajo njihovo šolo.

Na posebnem slavnostnem mestu tribune so sedeli vsi vodilni možje mestne uprave. Kazalo je, da bo resnično velik dogodek. In končno smo le dočakali prvo skupino korakajočih šolarjev. Pred njimi je strumno stopala njihova godba na pihala. Bili so neverjetno pisano oblečeni in nihče ni mogel prav reči, kaj predstavljajo. Za njimi se je počasi prizibal avtomobil, ki je s podobo in reklamo predstavljal podjetje, ki pomaga njihovi šoli. Potem se je takih zvrstilo še in še. Vsaka je imela svojo godbo, našemljeno povorko in avtomobil z reklamo in podobo svojega dobrotnega podjetja. Ta brezmejna parada v živobarvnih pisanih oblačilih naju je nehoti spomnila na naš pustni karneval. Opazovali sva mimoidoče skupine in se spraševali, kaj neki predstavljajo. Včasih sva lahko zasledili ne preveč posrečen poskus obujanja tradicije in preteklosti. Lahko sva razumeli korakajoče Indijance, kavboje, Irce, Škote, bil pa je cel niz podob, ki niso kaj prida predstavljale. Vsaj nama se je zdelo, da so tu zaradi parade same in imajo edini namen kazati se. Gotovo pa je, da je to poseben način, kako aktivirati mladino in jo za nekaj navdušiti. Skrb okrog priprav za to predstavo in treningi so zaposlovali mlade in jim nudili posebno zadovoljstvo, ker so svoj trud lahko pokazali občinstvu. Kljub navidezni cenenosti take vrste predstave imajo le nekaj pozitivnega. V naveličnosti tamkajšnje družbe vsaj malo prisilijo otroke h kakršnikoli dejavnosti. Od te pisane panorame se ti oči kar utrudijo in nasičen od podob sploh ne veš, kaj gledaš. Sprašuješ se, čemu je namenjena ta povorka in pred očmi ti zaplešejo kričeče poslikane reklame vozečih avtomobilov. Podjetja šoli denar, šola podjetjem reklamo. Vsaka stvar, pa na videz še tako brezpomembna, vendar le ima v nečem svoj smisel. Pozneje sva se ustavili pred prostranim športnim igriščem. Teh je v mestu precej in nobena šola ni brez nje-

ga. V vsakem kotu so vadile šolske godbe za nastop. Zvečer so se med seboj pomerile in najboljša si je priigrala prvo mesto. Žal nama ni bilo dano prisostvovati temu koncertu. Vsekakor pa bi bilo zanimivo poslušati mlade godbenike.

Večer je bil neverjetno jasen in nebo je bilo posuto z zvezdami. Ogromen park ob Michiganskem jezeru je bil poln ljudi. Izvedeli sva, da je tu prostora za več kot 3000 poslušalcev, ki ljubijo glasbene prireditve na prostem.

Sedeli sva na eni izmed mnogih klopc in se predajali zvokom vedno lepих melodij. Na sporedu so bile skladbe nemških romantikov in nekaterih ameriških popularnih skladateljev resne glasbe.

»Koncert pod zvezdami«, kakor ga imenujejo, je prost vstopnine in vsakdo lahko preživi dve prijetni uri ob poslušanju mojstrsko odigrane glasbe. Včasih so na sporedu tudi cele opere in nobenega dvoma ni, da so na prostem, pod zvezdami, resnično nekaj izrednega. Predstave v gledališčih so zelo drage, mnogo dražje kot pri nas, zato je takšna prireditev zelo dobrodošla za tiste, ki le težko ali pa neradi odštejejo kak dinar za kulturno izživljanje. Tudi filmske predstave so občutno dražje kakor v naših kinematografih. Po kvaliteti sedeža se gibljejo od dolarja naprej in dosežejo celo šest in več dolarjev za vstopnico. Na mnogih lepakih sva lahko prebrali naslove filmov, ki smo jih pri nas že gledali.

Vsega skupaj sva bili trikrat v gledališču. Najprej sva se skupaj z znanci peljali na sever mesta, kjer je bil nekakšen festival gledaliških predstav in je vsak večer nastopal kakšen svetovno znan zvezdnik ali zvezda. Tokrat je bila na sporedu igra »Aplavz«. Avditorij z odrom vred je bil v velikem šotoru, ki je spominjal na cirkus. Drugi dve predstavi pa sva gledali v pravem, še popolnoma novem gledališču. Z avtom smo se zapeljali v nadstropje gledališke parkirne stavbe, se z dvigalom spustili do vhoda v avditorij in že smo bili na svojem mestu. Dvorana je sodobno in prijetno urejena. Gledali sva dve opereti: »Princ berač« in »Na lepi, modri Donavi«, življenje Johana Straussa, bili sta mojstrsko odigrani. Nekatero vloge so peli celo gostje iz Evrope.

V mestu je mnogo cerkva, pravi mozaik verstev. Vsaka religija ima svoj božji hram in svojo obliko arhitekture. Nekdanji slog in tradicija sta se tu neverjetno popačila in prilagodila okusu tistega, ki je cerkev zasnoval. Svobodna fantazija je brezmejna in pogosto spoznaš obredno hišo samo po simbolu. Druga ob drugi stoje cerkve najrazličnejših verskih sekt. Neverjetno mnogo religij je v Ameriki, lahko bi rekli, da so zbrane iz vsega sveta, pa še mnogo več jih je. Ljudje so tu zelo religiozni in obvezno pripadajo eni od sekt. V vsej tej nako-pičenosti in raznolikosti božjih hramov je na naju naredila poseben vtis okrog grška pravoslavna cerkev, ki jo je pred kratkimi 15 leti zgradil znani arhitekt Wright. Ogledali sva si njeno notranjost in poslušali skupaj z mnogimi obiskovalci vodičev opis. Čeprav je od zunaj kaj majhna videti, pa vendarle spravi vase približno 350 vernikov. Na sredi je oltar, okrog njega pa se spiralno dvigajo sedeži. Zelo razkošno je opremljena in okrašena. Postala je

prava turistična zanimivost in ljudje prihajajo, da bi si jo ogledali. Pred njo se zbirajo Grki, živéči v ZDA, in tu prirejajo svoje verske piknike. Tudi midve sva enemu prisostvovali. Opazovali sva vročekrvne in hrupne Grke pri njihovem veseljačenju. Obdani z množico opazovalcev, so plesali svoje kolo in bili popolnoma prevzeti od plesa.

Milwaukee ima dve univerzi: katoliško in državno. Šolnina na državni univerzi je nekoliko cenejša. Starši morajo kar kakih 3000 dolarjev odšteti za vsako leto študija svojega otroka. Mnogi revnejši študentje morajo vse počitnice trdo delati, da lahko nadaljujejo svoj študij in tako je tudi šolanje v veliki meri privilegij bogatih. Seveda so tudi štipendije, a kljub temu mnogim ni mogoče priti do visoke izobrazbe. Največ je privatnih šol, od osnovne do visoke. Za vse pa je treba plačati šolnino, ki je lahko za starše kar veliko breme.

Torej v Ameriki ni šolanje zastoj kot pri nas. Poleg drugih življenjskih stroškov ob študiju morajo plačati še šolanje samo. Zdelo se nama je, da prevladuje med mladino splošno mnenje, da se najbolj izplača študirati pravo in medicino, ker se s tem poklicem da najbolj zaslužiti.

Izredno številne so v mestu najrazličnejše rekreacijske organizacije, ki imajo svoje športne objekte. Z avtobusom sva se nekega dne peljali mimo mestnega pokopališča. Tu ni nobenih gomil kot pri nas. Na skrbno negovanem travniku so enakomerno razporejeni enaki nagrobniki s pokojnikovim imenom. Imeli sva občutek, kot da gledava park in ne pokopališče. Vse je čisto in urejeno. Pogled na ta počivališča še daleč ni tako mučen in neprijeten kot na vrste naših gomil.

Ob tem naj na kratko omenim, kako Američani poskrbe za pokojnika. Če umre član družine, njegovi svojci takoj pokličejo delavce pogrebnega zavoda, ki umrlega odpeljejo iz hiše. Še preden ga polože na mrtvaški oder bližnje vežice, ga lepo oblečejo in balzamirajo, da je videti, kot bi bil živ in bi le spokojno spal. Nobene sledi smrti ni na njem, ko ga zopet lahko vidijo svojci. V njihovem spominu bo ostal pokojnik neoskrunjen od zakonov smrti in prav tak, kot so ga vselej videli. Nobenega morečega in tesnobege vzdušja ni. Vse je naravno in umirjeno. V vežico prihajajo najbližji sorodniki in znanci, da izkažejo pokojniku zadnjo čast. Pogrebni sprevod se usmeri najprej proti pokojnikovemu domu, kjer se za nekaj minut ustavi za poslednje slovo in nato nadaljuje do pokopališča.

To so samo nekatere značilnosti mesta, ki so tako ali drugače napravile na naju poseben vtis in nama zapustile svojo podobo v spomin na poulična potepanja.

OD PRODAJALNE DO PRODAJALNE

Pogosto se nam mnenje o kakšni deželi ustvari prav v njenih prodajalnah. Seveda je to precej enostransko in površno in nam daje le približno podobo življenjske ravni državljanov. Po tem, kaj vidimo na prodajnih policah, lahko v veliki meri ocenimo stopnjo industrijskega razvoja in v koliki meri je neka družba potrošniška.

Polni pričakovanja in najrazličnejših predstav sva se že drugi dan bivanja v Ameriki napotili v najbližji trgovski cen-

ter. Bil je obupno vroč in soparen dan, zato sva se prijetno počutili v skoraj hladnem prostoru. Spoznali sva, kako nepogrešljiva je klimatska naprava v prostori, ko je zunaj čez 35° C. Stopili sva torej v veliko štirioglasto stavbo, katere stranice tvorijo najrazličnejše prodajalne, osrednji prostor pa je namenjen mimohodu in počitku kupcev. Najbrž želijo prav ta osrednji prostor spremeniti v nekakšen umeten park, saj kupci med nakupovanjem lahko sedejo na klopcu ob vodometu in jih obdaja različno cvetje. Zelo romantično, če ne ugotovimo, da je vodomet brez vodnih kapljic in le neka tekočina in mehanizacija poskrbita za prijetno žuborenje, in da ne prepoznaš umetnih rož, ki le klavrno nadomeščajo svoje žive vrstnice. Ponarejena narava. Kako neusmiljeno do človeka!

Sedli sva na klopcu in se zastrmeli v vodomet brez vode. Naenkrat sva začutili praznino okrog sebe in nekaj težkega naju je obremenjevalo. Umeten hlad, umetne rože, umeten vodomet, vse imitacija. In ljudje? So ljudje pristni? Kdo ve? Človek se prilagaja okolju in okolje prilagaja sebi. Torej tudi on sredi te mrtve narave postaja njen častilec. Ko sva tako sedeli in opazovali mimoidoče, sva se spomnili, da so v tem potvorjenem parku še na nekaj pozabili. Lahko bi na magnetofonski trak posneli ptičje petje in ga predvajali, da bi bila harmonija popolna. No, postali sva malce sarkastični. Pa kdo ne bi bil, če bi moral privajati čutila na tako slabo imitacijo originala. Kdor je ljubitelj narave, ga bo to bolelo kot oskrnitev nečesa edinstvenega. Zgrozili sva se, ko sva pomislili, da bo nekoč tudi pri nas tako. V pohlepu po bogastvu bo človek zapravil svoje največje bogastvo — naravo. In industrija bo proizvajala umetne rože, drevje, travo, vode, ptice in druge živali. Človek bo postal umetnik, pa še daleč ne bo dosegel narave. Spomnila sem se pesmi o svetu iz betona, kjer ptič ne more splesti gnezda in človek bodočnosti se mi je zasmilil.

Najprej sva zavili v oddelek z oblačili. Ne bi bili ženski, če se ne bi ustavili pred dolgo vrsto najrazličnejših oblek. Od daleč so bile kaj prikupne videti in s prijetnimi vzorci. Toda ko sva si jih pobliže ogledali in potipali kvaliteto blaga, sva bili

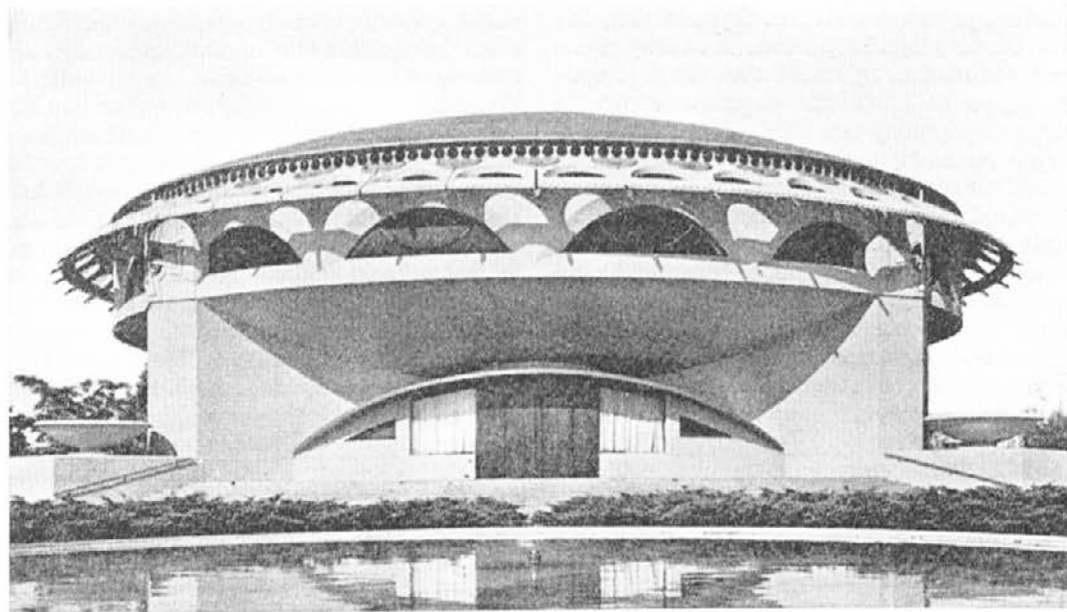
nemalo razočarani. Za naše pojme so bili modeli nekoliko staromodni in precej natičkani z odvečnim okrasjem. Kvaliteta blaga pa je bila tako sumljive vrednosti, da sva podvomili, kako se obnese pri nošenju in pranju. Blago je bilo zelo mehko in nekompaktno. Kmalu sva se naveličali brskati po neskončni panorami oblek, saj nikakor nisva mogli odkriti kaj posebnega in po najinem okusu. Kljub temu, da te obleke niso drage, posebno za Američane, si bi le s težavo kakšno izbrali, čeprav bi si jo lahko privoščili. Ker sva tudi v drugih trgovinah, ki sva jih imeli priliko obiskati, ugotovili isto, sva z nekoliko manj zaupanja gledali na hiperprodukcijo, ki poskrbi za kvantiteto, le redko pa za kvaliteto svojih izdelkov. Načelo: kupi poceni in slabo, nama ni bilo nič kaj pri srcu. Sva pa videli tudi modele oblačil, ki so bili krojeni po enaki modi kot pri nas. Naloteli sva tudi na kvalitetna volnena ali sintetična blaga, kot jih poznamo mi. Bili sva nemalo presenečeni, ko sva ugotovili, da so oblačila krojena po modi, ki tudi pri nas prevladuje, in iz boljšega blaga, občutno dražja od onih, ki jih je na kupe. To pomeni, da le poznajo kvaliteto in zadnjo evropsko modo, samo da sta ti namenjeni kupcem z debelejšo denarnico.

Nekega popoldneva sva se sprehajali po majhnem starinskem mestu in nenadoma zagledali nad vrati ene od trgovin napis: Najnovejša moda. Imeli sva bajno priložnost spoznati, kakšen je najnovejši slog v oblačenju tu, na drugem kontinentu, tako daleč od Jugoslavije. Ampak, kako sva bili presenečeni, ko sva si ogledovali izdelke. Ničesar ni bilo, česar pri nas ne bi mogli najti. Najnovejša moda mladih Američanov je neverjetno podobna okusu naše mladine. Svet je postal resnično majhen in noben vpliv ne pozna meja. Kritično sva ocenjevali bluzice, krila, puloverje, telovničke, dolge hlače, obleke itd. Mnogo je bilo tega, že kar preveč, da bi se mogel za kaj odločiti. Kmalu si bil prenasičen teh oblik in barv in polagama si začel dvomiti v svoj lasten okus.

Izgubili sva občutek za kvalitetno in lepo. Zazdelo se nama je, da sva v prenatlačnem skladišču in zaradi preobilice stvari izgubljava razsodnost. Ko sva zapuščali trgovino, sva pomislili na naše prodajalne.

Eden od stadionov v Milwaukeeju

Originalna grška pravoslavna cerkev

Ne dajejo sicer vtisa skladišča in niso pretirano založene, se pa v njih lažje znajdeš in imaš večje zaupanje v blago, ki ga kupuješ. Prepričani sva, da so tekstilni izdelki pri nas mnogo bolj okusno izdelani in mnogo kvalitetnejši. Nikakor niso tako ceni kot tisti po preobloženih ameriških trgovinah. Videz pri nas izdelanega blaga nikoli ne vara v tolikšni meri kot v izobilju hiperprodukcije. Na lastne oči sva se lahko prepričali, kako lahko kvaliteta trpi na račun kvantitete.

Naslednji oddelek, ki naju je prav posebej zanimal, je bil oddelek s knjigami. Tako kot pri nas, so tudi v Ameriki knjige zelo drage. Mnogo imajo znanstvene literature z vseh področij, pa tudi leposlovje je dokaj dobro zastopano. Kolikor sem lahko iz bežnega pogleda razbrala, prevladujejo ameriška dela. Posebno posrečeni so antikvariati. V enem sva se mudili skoraj dve uri. Tu so police polne rabljenih knjig, predvsem strokovne literature za vse vrste študija. Te knjige so zelo poceni in med njimi lahko študentje najdejo kaj za sebe. Zvezki so lepo sortirani po temi, ki jo obravnavajo in ni se težko znajti. Tu lahko kupiš po znatno nižji ceni rabljene gramofonske plošče in kasete. V praktičnost take trgovine nisva niti malo podvomili.

Precej časa sva se mudili v oddelku z gramofonskimi ploščami. Te so nadvse skrbno urejene in pregledno sortirane. Prebirali sva naslove na ovitkih in bili sva očarani od velike izbire. Od najnovejših hitov do klasične glasbe lahko najdeš kaj primerne za vsak okus. Plošče, ki niso senzacionalne in so že izven popularnosti, so včasih zelo poceni, medtem ko so komercialno zanimivi posnetki občutno dražji. Prijeten napev neke stare popevke naju je zvalil v oddelek z glasbili. Tu se je trgovec, tako da je mojstrsko igral na električne orgle, trudil dokazati nekemu kupcu kvaliteto instrumenta. Z menjavanjem registrov je lahko nadomestil celotni orkester. Ta način muziciranja je postal zelo popularen v ZDA, saj lahko en sam človek igra za ves orkester. Toda ta muzika volov je bolj slabo nadomestilo za ubranost več navadnih instrumentov. V primerjavi z našimi cenami so v Ameriki instrumenti zelo dragi.

Ogledali sva si nekatere izdelke iz sveta tehnike, seveda tiste, ki naju zanimajo. V oddelku z gospodinjskimi pripomočki in aparati je najino pozornost zbudila pečica, ki s pomočjo nekakšnih infra žarkov v dveh minutah speče meso, in pečica, ki se s pritiskom na gumb kar sama očisti. Pravzaprav pa nisva našli nič kaj posebnega, kar se pri nas ne bi dalo kupiti. Mirno lahko trdimo, da so nekateri tehnični izdelki celo pri nas lepše in privlačnejše oblike.

Ko sva stopali od prodajalne do prodajalne s tehničnimi izdelki, sva prišli do zaključka, da naše jugoslovanske industrije pač ni treba podcenjevati. V marsičem dosega raven ameriške, v nekaterih primerih pa jo celo presega. Čeprav se to čudno sliši, pa je vendarle res.

Obiskali sva veliko trgovin, nekatere eno, druge sedemnadstropne. Nekatero trgovsko hišo prevladujejo. Čim več si jih ogledaš, tem bolj si razočaran. Blago se ponavlja od oddelka do oddelka in končno ugotoviš, da se sučeš vedno le v istem začaranem krogu. Občutek imaš, da je izbira neskončna, pa se krepko motiš, kajti navidezno množino blaga ti ustvari lažna podoba nakopčenih enakih predmetov. Vsaka naša modernejša trgovina se lahko čiste vesti kosa z eno ameriško trgovsko hišo. Prepričana sem, da bi kupec v naši prodajalni našel prav vse, kar bi iskal v ameriških in nobenega dvoma ni, da bi izbiral med več in kvalitetnejšim blagom. To ni nobeno pretiravanje in poveljevanje našega trga, ampak je resnično spoznanje s kritiko in samokritiko vred. Zakaj se bi slepili z nekdanjimi utvarami o ameriškem gospodarskem čudežu? Tudi ostali svet ne stagnira. Razlike med njim in ZDA se manjšajo, tako da včasih pričakujemo od Amerike mnogo preveč. Kot Jugoslovanki nisva čutili nikakršnega kompleksa manjvrednosti glede zaostalosti industrije. Priznati moram, da je bilo često celo obratno.

Zadnji weekend v ZDA sva preživeli v turističnem mestecu Wisconsin Dells, nekoliko bolj zahodno od Milwaukeeja. Sobotno popoldne sva prebili tako, da sva si ogledali nekakšne vrste bazar. Pohajkovali sva od enega prodajnega paviljona do drugega in bili vedno bolj obupani. Kakih dvajsetkrat sva zaman upali, da bova v naslednjem prostoru videli kaj novega, kaj

zanimivega. Vse trgovinice so si bile podobne kot krajcar krajcarju. Od sladkobnega vonja po neki orientalski dišavi nama je bilo že kar slabo. In to naj bi bile trgovine s spominki? Vsenaokrog sama šara brez sleherne uporabne vrednosti. Mirne duše bi imenovali to tržnico zbirko pristnega kiča. Po pultih so ležali glinasti in stekleni okraski, ki sploh ne vem, kam bi spadali, različno obarvani kamenčki, figurice fantastičnih oblik, nakit, kot z naših sejemskega stojnic, indijanski izdelki, narejeni na Japonskem in podobna navla-ka.

Človek bi moral biti popolnoma brez trohice okusa, da bi tu mogel karkoli kupiti. Stvari so se zdele, kakor da bi se prodajale zgolj zaradi prodaje same. Do kraja izčrpani sva zapustili zadnjo prodajalno in se vtopili v večerni vrvež. Polni samozavesti in ponosa sva se pogovarjali o tem, kakšni spominki so na policah jugoslovanskih trgovin. S prezirnom sva zrla na te mojstrovine visoko razvite industrijske družbe, in se spraševali, kje neki je njen čut za pristnost. Niti najmanj ni pomembno, kaj se prodaja, samo da se najde kdo, ki to kupi. Še vedno pa se najde dovolj turistov s »prefinjenim« okusom, ki jim vsaka šara in kič veliko pomenita. Nikoli v življenju nisva videli na enem mestu toliko neuporabnih stvari, kot prav tu v tem turističnem kraju.

V njegovi neposredni bližini je indijanski rezervat in turisti si lahko vsak večer ogledajo indijanske plese. Tu sva naleteli na edino posebnost, ki je bila zanimanja vredna. Prvič v življenju sva si lahko ogledali indijanski muzej. Zraven je tudi prodajalna tipičnih indijanskih izdelkov, ki jih okoliško pleme še vedno izdeluje in prodaja. Najbrž je bilo tu nekaj resnično izvirnih predmetov indijanske obrti. Na policah so stale pisane poslikane posode iz surove gline in kipci različnih bogov. Seveda ni manjkalo najrazličnejših bakrenih obeskov in ogrlic. Ko nama je prodajalec razkazoval prave indijanske mokasine, je pripomnil, da jih ne šivajo več z roko, ampak s šivalnim strojem. Tudi med Indijance pronica napredek tehnike. Primitivno orodje vse bolj zamenjujejo stroji. Potem je bilo tu še nekaj drugih izdelkov, kot na primer izrezljani tomahavki, pipe vseh vrst, pisane preproge, pletene košarice itd. Na srečo nisva nikjer odkrili oznake »narejeno na Japonskem«, kot se je nama zgodilo v neki »tipični« havajski trgovini. Pristine japonske izdelke pa sva resnično našli v japonski trgovini.

Velike samopostrežne trgovine s špecerijo pa so na naju naredile nekoliko večji vtis kot opisane veleblagovnice. Bogato so založene in živila so okusno embalarana. Pravzaprav ne bi mogla reči, da premorejo mnogo takih artiklov, ki jih pri nas ni najti, le na razpolago so v velikih množinah in različnih kvalitetah, pa tudi na enem mestu so, tako da ni treba tekati od ene do druge špecerije in iskati zeleno blago. Gospodinja lahko izbira med zmrznjenimi, svežimi in napol pripravljenimi živili, odvisno pač od njene kuharske sposobnosti ali od njenega prostega časa. Seveda je od njene izbire tudi odvisno, koliko bo odštela za kupljeno. Mnoge jedi so že skoraj zgotovljene, le za nekaj minut jih je treba poriniti v pečico, pa je kosilo

tu. Nikakršnega razloga ni, da ne bi mogel skuhati po stari dobri navadi, saj dobiš prav vse surovine, ki jih potrebuješ in ni se ti treba hraniti iz konzerv, če tega nočeš.

Ko sva primerjali cene živil, preračunane iz dolarske v dinarsko vrednost, sva ugotovili, da so si zelo podobne. Toda v primerjavi z ameriškim zaslužkom, s kupno sposobnostjo, so bile mnogo nižje od naših cen. To pomeni, da so pri njih živila cenejša kot pri nas. Pogosto pa sva lahko slišali od kupcev, kako cene rastejo in kako se jim obeta druginja. Celo midve sva v dveh mesecih lahko ugotovili občuten porast cen nekaterih živil. Posebno naju je presenetilo, ko nikoli nisva ob nakupu dobili plastične torbice, kot jo dobiš pri nas. Za deset centov sva sicer lahko kupili veliko papirnato nakupovalno torbico, ki pa je bila zelo nerodne oblike in še nezanesljiva glede vzdržljivosti. Navaditi sva se morali tudi na prištevanje desetih procentov k ceni, ki sva jo prebrali na artiklu. Teh deset procentov je namreč državni davek, ki ni vštet v blago. Tako potrošnik dobro ve, koliko plača državi.

Še nekaj sva opazili v mnogih trgovinah in je premisleka vredno; veliki nabiralniki za Rdeči križ, kamor lahko odvržeš uporabne stvari, ki ne veš kam z njimi in bi nekomu še lahko služile. Marsikdo je še vesel, če ima kam odložiti stvari, ki jih več ne potrebuje. Nehote sem pomislila, da tudi pri nas ne bi bilo odveč, če bi si kaj podobnega domislili. Zbiralci Rdečega križa ne iščejo tako pogosto in marsikaj uporabnega se znajde na smetiščih ali v ognju.

Tako sva dobili vsaj približno sliko, kakšna je ameriška trgovina v ožjem smislu besede. Včasih pa sva celo malce zasluhtili njen širši pomen.

Mnogokrat sva se s ponosom spomnili naših prodajal, včasih pa sva pomislili, da bi z več prizadevanja za preskrbo in založenost tudi pri nas lahko bile tako urejene in privlačne špecerije. Predvsem pa sva na vsakem koraku srečevali red in disciplino, po čemer sva lahko sklepali o uspehu prodaje in nakupa.

Ko sva si ogledovali prostorne samopostrežne trgovine s špecerijo, nisva prav nič dvomili, da bi tudi pri nas ne mogle obstajati enake. Prav tako bi lahko bile bogato založene in prijetno urejene kot v Ameriki, saj naša živilska industrija nudi vsakovrstno blago, pa tudi kmetijstvo včasih celo brezuspešno ponuja najrazličnejše sadje in zelenjavo. Nobenega razloga torej ni, da naše trgovine ne bi mogle po založenosti tekmovali z ameriškim. Iluzorna podoba ZDA je resnično le prevara, saj je treba spoznati samo bistvo in globlje pogledati resnici v oči, pa spoznaš navideznost površine. Ne, čudežne dežele ni več. Vse več je dežel, ki ji sledijo ali pa jo celo v marsičem prekašajo. Celo sedaj, ko se spreham po naših trgovinah, se mi zdijo neprijetno lepše od tistih, ki sem jih videla v ZDA in izbira nedvomno kvalitetnejša. Nihče me ne bi mogel več prepričati o sijaju in o tem, da v ZDA lahko kupiš vse, kar želiš. Prepričana sem, da nekdanja resnica o tem, kako bogat izbor nudijo ameriške trgovine, ni več resnica današnjih dni. Če to spoznaš, si ne delaš več utvar in priznaš razvoju domovine tisto mesto in

kvaliteto, ki mu gre. Včasih se preveč podcenjujemo, ker nas mami zastarelo splošno mnenje o veličini tujega in pozabljamo na domače dosežke.

JOŽICA JAMER — VIŠJI GASILSKI ČASTNIK

Na letni konferenci občinske gasilske zveze Ravne smo bili priča podelitvi diplome za naziv višjega gasilskega častnika. Diplomo je prejela Jožica Jamer iz gasilskega društva Kotlje.

Tem bolj razveseljivo je, da je ta podelitev prva v Sloveniji, ki jo je dobila članica, gasilka!

Priznanje za dobro delo

Tov. Jamer se je rodila l. 1934 v Podgorju pri Slovenj Gradcu. Po končani domači osnovni šoli se je vpisala na učiteljsko v Mariboru in ga uspešno končala leta 1953. Kot vsak mlad učitelj je tudi ona morala izkusiti vse, kar prinaša ta poklic. Njena prva zaposlitev je bila na Ojstrici, kjer je pridno delala dve leti. Potem se je preselila v Kotlje. Ta kraj jo je mikal, ker je o njem veliko prebrala. Hotela se je sama prepričati, kje je Pekel pa kmetije v Jamnici, ki jih je tako lepo popisal Prežihov Voranc.

Seveda so se danes Kotlje spremenile. A za vsakega turista, ki si pride ogledat Prežihovo domačijo, so zanimive.

V Kotljah tov. Jamerjeva še danes pridno in zavedno poučuje mlajši rod.

Seveda si je tu ustvarila svoj dom, vendar kljub obilnemu delu na šoli in doma najde še zmeraj čas tudi za dejavnost na kulturnem področju (lani je režirala igro »Dobrodošla miss Agata«) in za delo v humanitarnih organizacijah. Tako je l. 1964 pristopila h gasilskemu društvu Kotlje.

Kmalu je tudi našla dobre tovariše, ki so znali delati in si pridobiti zaupanje krajanov. Danes tov. Jamerjeva opravlja v

društvu tajniške posle, mož Peter pa je predsednik društva.

Poleg službe je še študirala in l. 1965 diplomirala na pedagoški akademiji v Mariboru.

Podelitev diplome za naziv višjega gasilskega častnika je tov. Jamerjeva zaslužno dobila, saj je njeno delo v gasilskih vrstah zelo uspešno.

Zanimalo nas je, kaj misli o svojem napredovanju in o tem, da je edina v Sloveniji, ki ima tak čin med članicami.

Takole je odgovorila:

»Vesela sem tega priznanja in se zavedam, da bom morala še bolj poprijeti za delo, posebno pri pridobivanju novih članic v gasilske vrste. Moti me, da je pri tej dejavnosti tako malo žensk.

Naziv, ki sem ga dobila, mi je podelila republiška gasilska zveza za uspešno delo na področju preventive in izobraževanja. Da sem sama v Sloveniji s takšnim nazivom, me ne moti, pač pa si želim, da bi v bodoče lahko sodelovala s članicami po Sloveniji.

Tov. Jamerjevi, ki je danes pri občinski gasilski zvezi Ravne referent za ženska vprašanja, želimo še mnogo uspešnega dela.

F. Rotar

SOCIALA V STARI JUGOSLAVIJI

V delavski politiki je bil leta 1935 opisan moj primer. Leta 1930 so mi namreč amputirali levo nogo. Začel sem iskati denarno pomoč za nabavo proteze, kar pa je bilo pod takratno kraljevsko oblastjo skoraj brezupno. Pri tem so mi pomagali takratni delavski zaupniki, to so bili moj brat Matevž Vavče, Franc Lepko iz Dobje vasi in drugi. Tudi pokojni Prežihov Voranc se je zavzel zame in uredil tako, da mi je 3.000 din plačala »Bratovska skladnica«. Tudi na občini so mi obljubili 1.000 din, vendar občina obljube ni držala. Teh 1.000 din mi je moral plačati oče. Prepričan sem, da bi Prežihov Voranc tudi ta denar izposloval od občine, če bi bil navzoč. Ker pa je ravno takrat začela oblast preganjati komuniste, je Prežihov Voranc odšel v tujino.

Ko sem se s protezo privadil hoditi, sem iskal zaposlitev. V železarni je nisem dobil. Služit sem šel k Plešivčniku na Dobji dvor. Tam sem delal 6 let. Leta 1935 pa bi moral protezo zamenjati, ker se je izrabila. Z bratom sva napisala prošnjo na občino. Na občini so obravnavali moj primer na sejah sedemkrat. Stvar se je zavlekla do leta 1936. Zvedel sem, da so vsi odborniki glasovali proti, samo stari Dolinšek (ki je bil dolga leta tajnik na občini) je bil za to, da bi občina prispevala za nabavo proteze. Z bratom sva se potem obrnila na bansko upravo v Ljubljano, da bi oni posredovali pri naši občini. V najino začudenje je banska uprava zares posredovala in dobil sem protezo.

Leta 1942 pa mi je dotrajala že druga proteza. To je bilo razumljivo, saj sem vsa leta delal na kmetiji. Takrat sem se obrnil na Huberta Legnarja, ki je imel avtomehanično delavnico, tam kjer je danes cvetličarna. Med vojno je bil namreč komisar »heimatbunda«. Odklonil mi je vsakršno pomoč. Potem je posredoval zame Stana Josip, uslužbenec v mezdnem oddelku v

železarni Ravne. Njegovo posredovanje je bilo uspešno. Odšel sem v Graz, kjer so mi vzeli mero in končno sem dobil tretjo pro-tezo.

Tako sem do konca vojne prebrodil te-žave, ki so ovirale vsako pomoč socialno šibkim. Danes to ni več problem.

Jožef Vauče

GASILSKA TEKMOVANJA ZA LETO 1974

Občinska gasilska zveza Ravne vsako leto prireja gasilska tekmovanja za občino Ravne. Namen teh tekmovanj je, da se člani društev izurijo v svojih panogah. Vsaka desetina, ki se prijavi na občinsko ali republiško tekmovanje, mora poprijeti za delo in pridno vaditi. Izurjenost tekmovalnih desetin je tako velika, da ni večje razlike med desetini. Za občinsko tek-movanje so se morale desetine zelo dobro pripravljati, saj je bil program tekmo-va-nja zelo zahteven.

Letošnje tekmovanje je bilo na Poljani in so se ga udeležila vsa društva iz Mežiške doline. Razveseljivo je, da so nekatera poslala na tekmovanje kar po dve deseti-ni, in to Kotlje, železarna Ravne, Preva-lje in Mežica. Skupno je bilo 12 tekmoval-nih desetin. Pomerile so se v šolskem tro-delnem napadu ter v praktični vaji. Tak-tična vaja je bolj noviteta, ki zahteva ve-liko spretnost in hitrost tekmovalca.

Doseženi so bili naslednji rezultati:

1. I. desetina gasilskega društva Kotlje,
2. I. desetina železarne Ravne, 3. Ravne mesto, 4. I. desetina rudnika Mežica.

Letos je bilo tudi v Velenju republiško gasilsko tekmovanje. Našo občino so zastopale naslednje desetine: Železarna Ravne I. desetina, rudnik Mežica, I. GD Kotlje, in desetina Ravne mesto. V skupini vetera-nov pa so zastopali regijo člani GD žele-zarne Ravne, ki so stari nad 50 let.

Tudi na republiškem tekmovanju naše tekmovalne desetine niso ostale brez uspe-ha. Naši veterani so osvojili prvo mesto in postali republiški prvaki, za nagrado so prejeli zlato plaketo.

V skupini prostovoljnih gasilskih dru-štev je desetina GD Ravne mesto osvojila 2. mesto, desetina GD Kotlje pa 4. do 5. Med industrijskimi društvi je desetina že-lezarne Ravne osvojila 10. mesto. Tudi to je uspeh, saj je tekmovalo na tem tekmo-vanju kar 143 desetin.

F. Rotar

VOJAŠKA IZ KRAŠKE KAVERNE 1916

Namenil sem se pesem pisat
za spomin na stare dni,
življenje svoje vam narisat,
kako v vojski se godi.

Kot puščavniki živimo
v črnih luknah pod zemljo
in na golih tleh ležimo
zadovoljno in sladko.

Črna res je naša soba,
s sajami je zmalana,
in na tleh tud nič ni poda,
okna tudi nobenega.

Vsaki ima delo svoje,
eden kuri, drugi spi,
tretji piše, četrti poje,
peti išče si uši.

Briti noče se nobeden,
lasi striči malo kdaj,
umije enkrat se na teden,
uši pobija pa je fraj.

Tudi si povemo včasih
kakšno lušno od deklet,
ker gotovo vsak ima eno
ali vsaj imel jo je popred.

Oženjeni se pa drugače
med seboj pogovarjajo,
razmere svoje si domače
eden drugemu pravijo.

Prvi pravi: »Kaj mi mari,
imetje celo zdaj doma,
naj si žena gospodari,
kakor koli ve in zna!«

Drugi pravi: »Moja baba
ni za drugo kot za ubit,
ona ima druge rada,
mene hoče zapustit.«

Se ta tretji se oglasi:
»Tudi moja me golfa,
doma se z Rusi kratkočasi,
mene pa za norca ima!«

Tako nam kmalu dan poteče,
ker imamo vedno špas
kar se zmislji, vse se reče,
samo da je krajši čas.

Od nedelje do nedelje,
vsak dan isto se godi,
edino to so naše želje,
da menaža se dobi.

Ko se poldan približuje,
in kosilo se deli,
spet se vsakdo pridušuje,
nad menažo se jezi.

Juha čista kakor voda,
sedem ričetov na dnu,
vsaki dan enaka moda,
od zabele ni sledu.

Kar naenkrat vse pojemo,
kruh, menažo, vse, kar je,
čez en čas pa že ne vemo,
al smo jedli kaj al ne.

Če je praznik ali nedelja,
mi ne vemo nič za to,
nič ne vemo za veselja,
ki jih drugi uživajo.

Sami smo kakor menihi,
zavrženi od vseh ljudi,
prebivamo v samotnih krajih,
od vseh ljudi pozabljeni.

Vendar bodo spet vrnili
mirni časi se nazaj
mi drug drugega zapustili,
vrnili se v svoj rojstni kraj.

Napisal 24. decembra 1916 kaprol Bricman Franc, cesarsko kraljevski pešpolk št. 87, 4. bojni bataljon, 15. četa, 1. vod, vojna pošta št. 393.

POSNEMANJA VREDNO

Krajevna skupnost Ravne je dobila 6. ju-nija letos od tovarne Gorenje Muta na-slednje sporočilo:

Delavski svet tovarne Gorenje Muta je ob zaključnem računu za leto 1973 izdvo-jil določen znesek za zadovoljevanje skup-nih komunalnih potreb in drugih potreb krajevnih skupnosti, v katerih stanujejo naši delavci.

Sredstva so formirana v višini 142,00 din za zaposlenega.

V zvezi s tem je naš delavski svet spre-jel na svoji IV. redni seji razdelilnik ter ugotavlja, da dela v naši tovarni iz vaše krajevne skupnosti en delavec, kar znese skupaj 142,00 din dotacije.

Prosimo, da nam takoj sporočite številko vašega žiro računa, da vam bomo lahko takoj nakazali sredstva.

Delavski svet si pridržuje pravico infor-miranja, v kakšne namene boste sredstva uporabili.

S tovariškimi pozdravi!

šef spl. in kadr. službe
Ivan Draušbaher, inž. org. dela

Komentar naše krajevne skupnosti je naslednji:

Če bi samoupravni organi vseh delovnih skupnosti v naši občini posnemali gornji edinstveni primer, bi odpadli madašbojni očitki, ostre in tudi žaljive besede. Med kraji bi nastajali čisti odnosi.

Daj vsakomur tisto, kar mu pripada!

Naši gasilski veterani — republiški prvaki

Izdajata upravni odbor Železarne Ravne in skupščina občine Ravne na Koroškem. Ureja uredniški odbor: Jože Delalut, Franc Fale, Marjan Kolar, Franciška Korošec, Janez Mrdavšič, Jože Rudi, Jože Šater, Drago Vončina, Milan Zafošnik. Odgovorni urednik: Marjan Kolar. Telefon: 86-030, interni 304. Tisk: CGP Mariborski tisk, Maribor.